

DUTCH BIRDING

VOLUME 33 • NO 5 • 2011

Dutch Birding

Internationaal tijdschrift over
Palearctische vogels

REDACTIE

Dutch Birding
Duinlustparkweg 98A
2082 EG Santpoort-Zuid
Nederland
editors@dutchbirding.nl

FOTOREDACTIE

Dutch Birding
p/a René Pop
Postbus 31
1790 AA Den Burg-Texel
Nederland
rene.pop@dutchbirding.nl

ABONNEMENTENADMINISTRATIE

p/a Gerald Oreel
Deurganck 15
1902 AN Castricum
Nederland
circulation@dutchbirding.nl

WWW.DUTCHBIRDING.NL

webredactie@dutchbirding.nl

BESTUUR

Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Nederland
dba@dutchbirding.nl

COMMISSIE DWAALGASTEN

NEDERLANDSE AVIFAUNA
CDNA
Duinlustparkweg 98A
2082 EG Santpoort-Zuid
Nederland
cdna@dutchbirding.nl

COMMISSIE SYSTEMATIEK

NEDERLANDSE AVIFAUNA
CSNA, p/a George Sangster
csna@dutchbirding.nl

INSPREEKLIJN
010-4281212

INTERNET
www.dutchbirding.nl

Dutch Birding

HOOFDREDACTEUR Arnoud van den Berg (023-5378024, arnoud.van.den.berg@dutchbirding.nl)

ADJUNCT HOOFDREDACTEUR Enno Ebels (030-2961335, enno.ebels@dutchbirding.nl)

UITVOEREND REDACTEUR André van Loon (020-6997585, andre.van.loon@dutchbirding.nl)

FOTOGRAFISCH REDACTEUR René Pop (0222-316801, rene.pop@dutchbirding.nl)

REDACTIEAID Peter Adriaens, Sander Bot, Ferdy Hieselaar, Gert Ottens, Roy Slaterus, Roland van der Vliet en Rik Winters

REDACTIE-ADVIESRAAD Peter Barthel, Mark Constantine, Dick Forsman, Ricard Gutiérrez, Killian Mullarney, Klaus Malling Olsen, Magnus Robb, Hadoram Shirihai en Lars Svensson

REDACTIEMEDEWERKERS Max Berlijn, Harvey van Diek, Nils van Duivendijk, Steve Geelhoed, Marcel Haas, Jan van der Laan, Hans van der Meulen, Kees Roselaar, Vincent van der Spek, Jan Hein van Steenis, Pieter van Veelen en Peter de Vries

PRODUCTIE EN LAY-OUT André van Loon en René Pop

ADVERTENTIES Leon Boon, p/a Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam
advertising@dutchbirding.nl

ABONNEMENTEN De abonnementsprijs voor 2011 bedraagt: EUR 39.50 (Nederland en België), EUR 40.00 (rest van Europa) en EUR 43.00 (landen buiten Europa). Abonnees in Nederland ontvangen ook het dvd-jaaroverzicht.

U kunt zich abonneren door het overmaken van de abonnementsprijs op girorekening 01 50 697 (Nederland), girorekening 000 1592468 19 (België) of bankrekening 54 93 30 348 van ABN•AMRO (Castricum), o.v.v. 'abonnement Dutch Birding'. Alle rekeningen zijn ten name van de Dutch Birding Association. Het abonnement gaat in na ontvangst van de betaling.

Dutch Birding is een tweemaandelijks tijdschrift. Het publiceert originele artikelen en mededelingen over morfologie, systematiek, voorkomen en verspreiding van vogels in de Benelux, Europa en elders in het Palearctische gebied. Het publiceert tevens bijdragen over vogels in het Aziatisch-Pacifische gebied en andere gebieden.

De volgorde van vogels in Dutch Birding volgt in eerste instantie een klassieke 'Wetmore-indeling'. Binnen dit raamwerk worden voor taxonomie en naamgeving de volgende overzichten aangehouden: *Dutch Birding-vogelnamen* door A B van den Berg (2008, Amsterdam; online update 2011) (taxonomie en wetenschappelijke, Nederlandse en Engelse namen van West-Palearctische vogels); *Vogels van de wereld – complete checklist* door M Walters (1997, Baarn) (Nederlandse namen van overige vogels van de wereld); *The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world* (derde editie) door E C Dickinson (redactie) (2003, Londen) (taxonomie en wetenschappelijke namen van overige vogels van de wereld); en *Birds of the world: recommended English names* door F Gill & M Wright (2006, Londen; online update 2010) (Engelse namen van overige vogels in de wereld).

Voor (de voorbereiding van) bijzondere publicaties op het gebied van determinatie en/of taxonomie kan het Dutch Birding-fonds aan auteurs een financiële bijdrage leveren (zie Dutch Birding 24: 125, 2001, en www.dutchbirding.nl onder 'The Journal').

www.dutchbirding.nl

WEBREDACTIE Garry Bakker, Gijsbert van der Bent, Kasper Hendriks en Ben Wielstra.

FOTOREDACTIE Menno van Duijn en Chris van Rijswijk. WEBMASTERS Albert van den Ende en Peter Weiland.

Dutch Birding Association

BESTUUR Arjan van Egmond (voorzitter, 071-4010656; 06-21585788), Wietze Janse, Thierry Jansen (penningmeester) en Han Zevenhuizen (secretaris); tevens is de redactie van Dutch Birding met een zetel vertegenwoordigd. BESTUURSMEDEWERKERS Debby Doodeman, Thomas van der Es, Rob Gordijn, Remco Hoffman, Arnold Meijer, Gerald Oreel, Marc Plomp, Henk van Rijswijk, Pieter van Veelen, Jeroen van Vianen, Ruben Vlot, Kees de Vries en Steven Wytema.

Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA)

LEDEN Rob van Bemmelen, Dick Groenendijk (voorzitter), Frank Neijts, Arjan Ovaa, Willem van Rijswijk, Roy Slaterus, Arend Wassink en Rik Winters. MEDEWERKER Max Berlijn (archivaris). De CDNA is een commissie van de Dutch Birding Association en de Nederlandse Ornithologische Unie.

Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (CSNA)

LEDEN Arnoud van den Berg, André van Loon, Kees Roselaar en George Sangster (secretaris). De CSNA is een commissie van de Dutch Birding Association en de Nederlandse Ornithologische Unie.

© 2011 Stichting Dutch Birding Association. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft bij de fotografen en tekenaars. ISSN 0167-2878.

Drukkerij robstolk®, Mauritskade 55, 1092 AD Amsterdam, Nederland

Dutch Birding

CHIEF EDITOR Arnoud van den Berg (+31-235378024, arnoud.van.den.berg@dutchbirding.nl)

DEPUTY CHIEF EDITOR Enno Ebels (+31-302961335, enno.ebels@dutchbirding.nl)

EXECUTIVE EDITOR André van Loon (+31-206997585, andre.van.loon@dutchbirding.nl)

PHOTOGRAPHIC EDITOR René Pop (+31-222316801, rene.pop@dutchbirding.nl)

EDITORIAL BOARD Peter Adriaens, Sander Bot, Ferdy Hieselaar, Gert Ottens, Roy Slaterus, Roland van der Vliet and Rik Winters

EDITORIAL ADVISORY BOARD Peter Barthel, Mark Constantine, Dick Forsman, Ricard Gutiérrez, Killian Mullaney, Klaus Malling Olsen, Magnus Robb, Hadoram Shirihai and Lars Svensson

EDITORIAL ASSISTANTS Max Berlijn, Harvey van Diek, Nils van Duivendijk, Steve Geelhoed, Marcel Haas, Jan van der Laan, Hans van der Meulen, Kees Roselaar, Jan Hein van Steenis, Pieter van Veelen and Peter de Vries

PRODUCTION AND LAY-OUT André van Loon and René Pop

ADVERTISING Leon Boon, c/o Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam
advertising@dutchbirding.nl

SUBSCRIPTIONS The subscription rate for 2011 is: EUR 39.50 (Netherlands and Belgium), EUR 40.00 (Europe) and EUR 43.00 (countries outside Europe). Subscribers in the Netherlands also receive the DVD year review.

Subscribers in Belgium, Denmark, Finland, Germany, Norway and Sweden are kindly requested to pay the subscription fee to our local bank accounts in these countries. Details can be found on the internet (www.dutchbirding.nl).

British subscribers are requested to pay exclusively by Sterling cheque. Cheques should be sent to Dutch Birding, c/o Gerald Oree, Deurganck 15, 1902 AN Castricum, Netherlands. Subscribers in other countries can make their payment by credit card (Access, Eurocard, MasterCard or Visa). Please send an e-mail indicating your credit card type, account number, the expiry date and full address details to circulation@dutchbirding.nl. The subscription starts upon receipt of payment and already published issues will be sent.

Dutch Birding is a bimonthly journal. It publishes original papers and notes on morphology, systematics, occurrence and distribution of birds in the Benelux, Europe and elsewhere in the Palearctic region. It also publishes contributions on birds in the Asian-Pacific region and other regions.

The sequence of birds in Dutch Birding basically follows a classic 'Wetmore sequence'. Within this framework, the following lists are used for taxonomy and nomenclature: *Dutch Birding bird names* by A B van den Berg (2008, Amsterdam; online update 2011) (taxonomy and scientific, Dutch and English names of Western Palearctic birds); *Vogels van de wereld – complete checklist* by M Walters (1997, Baarn) (Dutch names of remaining birds of the world); *The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world* (third edition) by E C Dickinson (editor) (2003, London) (taxonomy and scientific names of remaining birds of the world); and *Birds of the world: recommended English names* by F Gill & M Wright (2006, London; online update 2010) (English names of remaining birds of the world).

For (preparation of) special publications regarding identification and/or taxonomy, the Dutch Birding fund can offer financial support to authors (see Dutch Birding 24: 125, 2001, and www.dutchbirding.nl under 'The Journal').

www.dutchbirding.nl

WEB EDITORS Garry Bakker, Gijsbert van der Bent, Kasper Hendriks and Ben Wielstra.
PHOTOGRAPHIC EDITORS Menno van Duijn and Chris van Rijswijk. **WEBMASTERS** Albert van den Ende and Peter Weiland.

Dutch Birding Association

BOARD Arjan van Egmond (president, +31-714010656; +31-621585788), Wietze Janse, Thierry Jansen (treasurer) and Han Zevenhuizen (secretary); the editors of Dutch Birding also have one seat in the board. **BOARD ASSISTANTS** Debby Doodeman, Thomas van der Es, Rob Gordijn, Remco Hofland, Arnold Meijer, Gerald Oree, Marc Plomp, Henk van Rijswijk, Pieter van Veelen, Jeroen van Vianen, Ruben Vlot, Kees de Vries and Steven Wytema.

Dutch rarities committee (CDNA)

MEMBERS Rob van Bemmelen, Dick Groenendijk (president), Frank Neijts, Arjan Ovaa, Willem van Rijswijk, Roy Slaterus, Arend Wassink and Rik Winters. **ASSISTANT** Max Berlijn (archivist). The CDNA is a committee of the Dutch Birding Association and the Netherlands Ornithologists' Union.

Dutch committee for avian systematics (CSNA)

MEMBERS Arnoud van den Berg, André van Loon, Kees Roselaar and George Sangster (secretary). The CSNA is a committee of the Dutch Birding Association and the Netherlands Ornithologists' Union.

© 2011 Stichting Dutch Birding Association. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2878.

Printed by drukkerij robstolk®, Mauritskade 55, 1092 AD Amsterdam, Netherlands

Dutch Birding

*International journal on
Palearctic birds*

EDITORS

Dutch Birding
Duinlustparkweg 98A
2082 EG Santpoort-Zuid
Netherlands
editors@dutchbirding.nl

PHOTOGRAPHIC EDITOR

Dutch Birding
c/o René Pop
Postbus 31
1790 AA Den Burg-Texel
Netherlands
rene.pop@dutchbirding.nl

SUBSCRIPTION ADMINISTRATION

c/o Gerald Oree
Deurganck 15
1902 AN Castricum
Netherlands
circulation@dutchbirding.nl

WWW.DUTCHBIRDING.NL

webredactie@dutchbirding.nl

BOARD

Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Netherlands
dba@dutchbirding.nl

DUTCH RARITIES COMMITTEE

CDNA
Duinlustparkweg 98A
2082 EG Santpoort-Zuid
Netherlands
cdna@dutchbirding.nl

DUTCH COMMITTEE FOR

AVIAN SYSTEMATICS
CSNA, c/o George Sangster
csna@dutchbirding.nl

INTERNET

www.dutchbirding.nl

Dutch Birding

Artikelen / papers

CDNA-mededelingen

Corrigenda

DBA-nieuws

WP reports

Recente meldingen / recent reports

Voorplaat / front cover

JAARGANG 33 NUMMER 5 2011 VOLUME 33 NUMBER 5 2011

- 283 Steppebuizerd in Nederland: herziening, status en determinatie [STEPPE BUZZARD IN THE NETHERLANDS: REVISION, STATUS AND IDENTIFICATION] *Nils van Duivendijk*
- 294 Subspecific identification and status of Cattle Egret *Ross Ahmed*
- 304 Field identification criteria for second calendar-year Baltic Gull *Ruud G M Altenburg, Ies Meulmeester, Mars J M Muusse, Theodoor O V Muusse & Pim A Wolf*
- 312 Amerikaanse Oeverloper in Hogerwaardpolder in juli 2011 [SPOTTED SANDPIPER AT HOGERWAARDPOLDER IN JULY 2011] *Mitchell Krijnen, Joost Simons & Enno B Ebels*
- 316 Hybrid Squacco Heron x Cattle Egret in Ebro delta, Spain, in September 2010 and January 2011 *Ricard Gutiérrez*
- 322 American Yellow Warbler at Gironde estuary, France, in August 2011 *Raphaël Musseau, Valentine Herrmann & Frédéric Jiguet*
- 325 Jacobin Cuckoo in Finland in September 1976: a plea for reassessment *Alexander C Lees & Simon P Mahood*
- 329 Recente CDNA-besluiten
- 330
- 330 Dutch Birding-vogeldag 2012
- 330 August–mid-September 2011 *Arnoud B van den Berg & Marcel Haas*
- 346 juli-augustus 2011 *Roy Slaterus & Vincent van der Spek*
- Kuifkoekoek / Great Spotted Cuckoo *Clamator glandarius*, juveniel, Zuiderdijkweg, Wieringerwerf, Noord-Holland, 6 augustus 2011 (*Hans Brinks*)

Steppebuizerd in Nederland: herziening, status en determinatie

Nils van Duivendijk

Gedurende de tweede fase van de herziening van de Nederlandse avifaunistische lijst door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) (van IJzendoorn et al 1996) werd een aantal taxa niet herzien omdat werd vermoed dat de herbeoordeling moeizaam en arbitrair van karakter zou zijn (Edward van IJzendoorn in litt). Een van deze taxa was Steppebuizerd *Buteo buteo vulpinus* (hierna *vulpinus*).

De behoefte om *vulpinus* alsnog te herzien was voor de huidige CDNA groot vanwege het besef dat een aantal kenmerken dat vroeger werd gehanteerd thans niet meer geldig wordt geacht. Anders dan bij andere niet-herziene (onder)soorten (zoals Griel *Burhinus oedecnemus* en Scharrelaar *Coracias garrulus*), stond *vulpinus* alleen op de Nederlandse lijst op grond van 30 oude in Nederland verzamelde balgen die zich bevinden in de collectie van het Nederlands Centrum voor Biodiversiteit (NCB) Naturalis te Leiden, Zuid-Holland. Zij werden voornamelijk verzameld door de beroemde Limburgse ornitholoog Petrus Antonius Hens (1888-1971). Daarnaast werden in de periode 1969-79 acht waarnemingen en één vangst opgenomen in jaarverslagen van de CDNA (van den Berg & Bosman 2001). Van de veldwaarnemingen is geen enkele documentatie beschikbaar en deze werden alleen daarom al als dubieus beschouwd. Vanwege het gebrek aan beoordelingscriteria en relevante informatie over de balgen heerste ook over deze gevallen al geruime tijd een breed gedragen scepsis – en daarmee dus ook over de al dan niet gerechtvaardigde plaats van dit taxon op de Nederlandse lijst (zie bijvoorbeeld van den Berg & Bosman 2001).

Daarom besloot de CDNA in de vergadering van 7 januari 2006 alle gevallen af te voeren en een onderzoek aan de 30 balgen te starten aan de hand van vooraf opgestelde beoordelingscriteria. Een daaropvolgende herbeoordeling moest aantonen of er alsnog gevallen gehandhaafd konden worden. Dit was voor mij (Nils van Duivendijk) de impuls om mijn reeds aanwezige interesse in de herkenning van *vulpinus* te verdiepen. Het eerste bezoek aan Naturalis bracht ik samen met Ran Schols en Paul Voskamp, die beiden ook grote interesse hadden in de roemruchte 'Hens-buizerds',

vanwege hun werk voor *Avifauna van Limburg* (Hustings et al 2006; zie daar voor foto's van alle Limburgse 'Hens-buizerds').

Voorkomen en verspreiding

Steppebuizerd is de oostelijke ondersoort van Buizerd en Steppebuizerd zelf is ook weer te verdelen in twee taxa, *vulpinus* en Kaukasische Buizerd *B. b. menetriesi*. *Vulpinus* komt voor in Eurazië, ten noorden en oosten van nominaat *buteo*, naar het oosten tot in Siberië, Rusland, tot ongeveer 96° O. *Menetriesi* komt voor in het zuid-oostelijke deel van de verspreiding van Steppebuizerd, in de zuidelijke Krim en noordelijke Kaukasus, zuidelijk tot Transkaukasie, oostelijk tot Noord-Iran. *Vulpinus* is een (extreme) langeafstandstrekker. De winterkwartieren liggen vrijwel geheel in Afrika, van Noord-Soedan en Ethiopië zuidwaarts over de oostelijke en zuidelijke delen van het continent tot in Zuid-Afrika, waar het in de noordelijke winter de talrijkste middelgrote roofvogel is. In tegenstelling tot *vulpinus* wordt aangenomen dat *menetriesi* standvogel is. Sommige exemplaren zijn enigszins nomadisch buiten het broedseizoen waarbij de hoger gelegen delen in de bergen worden verlaten maar als dwaalgast in West-Europa is dit taxon niet te verwachten.

Waarschijnlijk hybridiseren nominaat *buteo* en *vulpinus* in een zone waar de verspreidingen elkaar raken in Noord- en Oost-Europa; exemplaren uit deze zone werden vroeger aangeduid als 'intermedius'. De laatste 20 jaar is de situatie in ieder geval in Scandinavië drastisch gewijzigd. Gebieden in Noord-Zweden en Noord- en Oost-Finland zijn in een relatief korte periode volledig verlaten door *vulpinus*, terwijl nominaat *buteo* nu die gebieden heeft bezet. Het is onduidelijk of *vulpinus* verdreven is door nominaat *buteo* of dat nominaat *buteo* profiteert van de leegte na het verlaten van die gebieden door *vulpinus* (Dick Forsman in litt). Hoe de situatie is in Oost-Europa is onduidelijk maar het is waarschijnlijk dat ook daar de westgrens van *vulpinus* naar het oosten opschuift.

Beoordelingsprocedure

Het leek onnodig tijdrovend om alle 30 balgen te herbeoordelen aan de hand van alle criteria aan-

gezien logischerwijs kon worden aangenomen dat de meeste, zo niet alle, exemplaren op de belangrijkste beoordelingscriteria (met name in de literatuur gepubliceerde maten) zouden sneuvelen. Daarom werd in de vergadering van 7 januari 2006 ook besloten dat alleen die exemplaren voor herbeoordeling zouden worden aangeboden die minimaal op de belangrijkste biometrische beoordelingscriteria positief zouden scoren. Na drie bezoeken aan de collectie van NCB Naturalis bleven er op deze manier drie van de 29 daar aanwezige balgen over voor herbeoordeling; het eventuele 30e exemplaar werd niet aangetroffen. Van deze drie bleken uiteindelijk twee aanvaardbaar (zie onder).

In tegenstelling tot vele andere nauw verwante (onder)soorten is het met behulp van mitochondriaal DNA voorsnog niet mogelijk geweest de verschillende ondersoorten binnen het *Buteo buteo*-complex met zekerheid te onderscheiden (Kruckenhauser et al 2004). Met deze methode is het thans zelfs nauwelijks mogelijk om Buizerd, Arendsbuizerd en Bergbuizerd *B. oreophilus* van elkaar te onderscheiden, mogelijk als gevolg van een recente ontstaansgeschiedenis van dit complex (Kruckenhauser et al 2004).

Kenmerken van Steppebuizerd

Algemene kenmerken

Vulpinus is gemiddeld kleiner dan nominaat *buteo* met smallere vleugels. De smalle vleugels geven vaak de indruk van een relatief lange staart. Het kleed van *vulpinus* is, net als bij nominaat *buteo*, zeer variabel maar in tegenstelling tot bij nominaat *buteo* komt *vulpinus* voor in vier, min of meer goed te onderscheiden kleedvormen: 'grijsbruin', 'rossig', 'donkerrossig' en 'zwart'. *Vulpinus* zou in vlucht in West-Europa als eerste door een combinatie van een iets ander silhouet en een opvallende witte ondervleugelbaan de aandacht kunnen trekken.

Binnen elk kleedtype is enige variatie en daarnaast lijkt vooral tussen de 'grijsbruine' en 'rossige' vorm enerzijds en de 'donkerrossige' en 'zwarte' vorm anderzijds een volledige overgang te zijn. Exemplaren met kenmerken tussen de basisvormen in zijn wel in de minderheid. Vooral exemplaren van de 'grijsbruine' vorm zijn in het veld vaak niet met zekerheid te onderscheiden van nominaat *buteo* en de veronderstelde hybridisatiezone tussen nominaat *buteo* en *vulpinus* bemoeilijkt verder de vaak al lastige determinatie.

Er is een aantal artikelen gepubliceerd over de determinatie van *vulpinus* en het onderscheid met

Arendsbuizerd *B. rufinus*, waarbij het onderscheid met nominaat *buteo* hoofdzakelijk bleef steken in algemene verschillen (cf Shirihaï & Doherty 1990, Shirihaï & Forsman 1991, Harrop & Collinson 2003). Ook in de algemene roofvogelliteratuur (eg, Forsman 1999, Ferguson-Lees & Christie 2001) wordt relatief weinig aandacht besteed aan dit determinatieprobleem. Bij de start van het onderzoek waren dan ook (met uitzondering van de in de determinatieliteratuur genoemde verschillen in biometrie) geen betrouwbare herkenningcriteria voorhanden die in een dwaalgastcontext op individuele basis toepasbaar waren. Hoewel ik me bij het onderzoek aan de balgen in principe groten-deels kon concentreren op maten was het vooral ook de uitdaging om beoordelingscriteria te vinden die aanvaarding van eventuele toekomstige veldwaarnemingen mogelijk zouden maken.

Herkennings- en beoordelingscriteria voor Steppebuizerd in Nederland

De onderstaande criteria zijn opgesteld op basis van: **1** onderzoek aan *vulpinus* en nominaat *buteo* in de collecties van NCB Naturalis in Leiden en Natural History Museum (NHM) in Tring, Engeland; **2** analyse van 100en foto's; **3** recente veldervaringen in maart 2010 in Israël (na drie eerdere bezoeken); **4** correspondentie met roofvogelkenners; en **5** literatuurstudie. Deze criteria zijn door de CDNA gebruikt bij de herbeoordeling van de Nederlandse gevallen en zullen ook worden gebruikt bij toekomstige gevallen. Eerst worden biometrische kenmerken behandeld, daarna morfologische kenmerken en tenslotte ruikenmerken. Deze kenmerken zijn ook gepubliceerd (in het Engels) in van Duivendijk (2011; in deze publicatie zijn de 'donkerrossig' en 'zwarte' samen behandeld als één 'donkere' vorm maar omdat de 'zwarte' vorm een aantal unieke kenmerken bezit acht ik het beter om vier kleurvormen te onderscheiden).

Biometrische kenmerken

Vleugel- en staartlengte (tabel 1)

De maten voor *vulpinus* zijn gecombineerd uit Glutz von Blotzheim et al (1971), Cramp & Simmons (1980) en Forsman (1993). De maximummaten voor *vulpinus* zijn alleen volgens Glutz von Blotzheim et al (1971); Cramp & Simmons (1980) maken geen onderscheid tussen *vulpinus* en gemiddeld grotere *menetriesi* waardoor de maximummaten uit Cramp & Simmons (1980) vermoedelijk te hoog uitvallen voor pure *vulpinus* en Forsman (1993) gebruikt alleen maten van Finse exemplaren verzameld ten noorden van 61°N. De

TABEL 1 Vleugel- en staartlengte (minimum-maximum, in mm) van Steppebuizerd *Buteo buteo vulpinus* en Buizerd *B. b. buteo*, samengesteld uit gegevens in Cramp & Simmons (1980) en Glutz von Blotzheim et al (1971). Maximummaten volgens Glutz von Blotzheim et al (1971); Cramp & Simmons (1980) maken geen onderscheid tussen *vulpinus* en gemiddeld grotere *menetriesi* waardoor maximumvleugellengte uit Cramp & Simmons (1980) vermoedelijk te hoog uitvalt voor pure *vulpinus*.

vleugellengte / wing length				
<i>vulpinus</i>				
adult-type	♂ 325-377	♀ 350-397	nominaat <i>buteo</i> ♂ 368-404	♀ 374-419
juveniel	♂ 334-365	♀ 334-380	♂ 359-405	♀ 375-422
staartlengte / tail length				
<i>vulpinus</i>				
adult-type:	♂ 171-200	♀ 178-209	nominaat <i>buteo</i> ♂ 194-223	♀ 193-234
juveniel	♂ 180-200	♀ 186-209	♂ 191-227	♀ 207-236

maten voor nominaat *buteo* zijn volgens Cramp & Simmons (1980). De bepaling of het adult-type, dan wel juveniel-type staartpenen betrof vond plaats aan de hand van patroon en structuur van de staartpenen. Gezien mogelijke onnauwkeurigheden bij het meten van de staartlengte is de waarde van deze maat zeer beperkt nabij en in het overlapgebied.

Breedte van adult-type middelste staartpenen (t1)
Vulpinus heeft smalle staartpenen in alle leeftijden, bij nominaat *buteo* zijn adult-type staartpenen daarentegen breder dan juveniel-type staartpenen. Voor dit criterium werd steeds de breedte van het middelste staartpenpaar (t1) gebruikt. De bepaling of het adult-type, dan wel juveniel-type staartpenen betrof vond plaats aan de hand van patroon en structuur van de staartpenen. De breedte van het juveniele t1-paar van nominaat *buteo* overlapt gedeeltelijk met de breedte van het t1-paar van *vulpinus* in alle leeftijden, maar de breedte van het adult-type t1-paar van nominaat *buteo* is (aanzienlijk) breder dan bij *vulpinus*. Er is een relatie tussen de vleugellengte (algemene grootte) en de breedte van het adult-type t1-paar, waarbij de grootste *vulpinus* en de kleinste nominaat *buteo*, mede door individuele variatie, theoretisch in de bandbreedte van 44-48 mm kunnen vallen waardoor voor deze exemplaren dit criterium niet bruikbaar is. 96% van onderzochte *vulpinus* (n=48) had een breedte ≤ 41 mm (hoogste waarde 45 mm); de laagst gevonden waarde voor nominaat *buteo* was 47 mm. Dit criterium is dus alleen te gebruiken bij het adult-type t1-paar.

Structuur en algemene indruk in vlucht

De armvleugel van *vulpinus* is smaller dan bij nominaat *buteo*, ook in verhouding tot de totale vleugellengte. Dit is aan balgen niet te meten (om-

dat dan de vleugel enigszins uitgevouwen moet worden, wat bij balgen tot ernstige beschadiging zou leiden) maar wel te bepalen op goede foto's onder juiste hoek. De staart is verhoudingsgewijs langer dan bij nominaat *buteo* waardoor *vulpinus* vaak een iets ander silhouet heeft (smallere vleugel, langere staart). Bij zowel *vulpinus* als nominaat *buteo* zijn de juveniele armpennen korter en juveniele staartpenen langer dan die van adult, waardoor een juveniel exemplaar van beide taxa gemiddeld al een iets andere structuur in vlucht heeft dan een adult.

Morfologische kenmerken

Koppatroon

De meeste *vulpinus* hebben een weinig variabele koptekening met een lichte wenkbrauwstreep en een smalle donkere oogstreep (achter het oog). Nominaat *buteo* is meer variabel met vaak een licht gezicht bij lichtere exemplaren maar een donkere oogstreep is niet of nauwelijks aanwezig.

Staartpatroon

Bij de bandering van de staart en de onderzijde van de armpennen is de relatie tussen de breedte van de donkere bandering en de lichte tussendeelen van belang, waarbij het lichte tussendeel steeds waarde 4 krijgt. Zo betekent 4:4 dat de donkere en lichte banden even breed zijn, en 2:4 dat de breedte van de donkere banden de helft is van die van de lichte banden.

Een uniform oranje of rossige staart, of een oranje of rossige staart met alleen een smalle donkere subterminale band valt buiten de variatie van nominaat *buteo* of tussenvorm tussen *vulpinus* en nominaat *buteo*. Dit vormt een sterk criterium voor *vulpinus* (indien Arendsbuizerd en bijvoorbeeld ook Roodstaartbuizerd *B. jamaicensis* zijn uitgesloten). De meeste exemplaren hebben ech-

365-366 Steppebuizerds / Steppe Buzzards *Buteo buteo vulpinus*, adult mannetje (verzameld te Twickel, Overijssel, op 16 april 1902; boven), met adult vrouwtje (verzameld in Zuid-Rusland in maart 1908), Nederlands Centrum voor Biodiversiteit Naturalis, Leiden, Zuid-Holland, 15 maart 2006 (Nils van Duivendijk). Zie opvallende gelijkenis, hoewel patroon van onderdelen niet diagnostisch is voor *vulpinus*. Nederlands exemplaar heeft staartpatroon dat zelfs verder van nominaat *buteo* afligt dan exemplaar uit Zuid-Rusland. Staartpatronen samen benaderen grens van bandbreedte binnen 'rossige' vorm van *vulpinus*.

ter een gebandeerde staart en een patroon dat kan overlappen met nominaat *buteo* (gemiddeld vanaf banderingsverhouding 3:4), maar de hieronder genoemde kenmerken zijn indicatief voor *vulpinus* (in belangrijkheid aflopend). **1** Smalle donkere bandering (verhouding $\leq 2:4$) die ook nog versmalt of wegvalt naar basis; of bij adult smalle donkere bandering met relatief grote tussenruimten, soms slechts 5-8 banden maar dichtere staartbandering komt ook bij adult regelmatig voor. Bij *vulpinus* is de centrale donkere bandering duidelijk smaller dan de lichte tussendelen (verhouding $\leq 2:4$); hoe smaller, hoe sterker indicatief - maar sommige oude nominaat *buteo* kunnen ook zeer smalle staartbandering hebben. Naast grote individuele variatie hebben juveniele staartpenen gemiddeld een bredere bandering dan oudere generaties. **2** Smalle centrale bandering (verhouding $\leq 2:4$) op oranje of rossige basiskleur of in combinatie met

rossige en puur grijze basiskleur, of op alleen puur grijze basiskleur. Een verhouding $\geq 4:4$ is indicatief voor (invloed van) nominaat *buteo*. Het 'zwarte' type van *vulpinus* vormt een uitzondering wat betreft staartpatroon. Dit type heeft een brede donkere eindband en relatief brede centrale bandering op een puur grijze grondkleur.

Tekening onderdelen

De bruikbaarheid van de tekening van de onderdelen bij adulte vogels is geheel afhankelijk van de kleurvorm en varieert tussen diagnostisch (wanneer *uniform* rossig tot zwart) tot vrijwel identiek aan nominaat *buteo* en is dus onbruikbaar bij de meeste exemplaren van de 'grijsbruine' vorm. Als de gehele onderdelen rossige tekening en fijne regelmatige bandering vertonen is dat indicatief voor *vulpinus* maar dit is vermoedelijk overlappend met variatie van nominaat *buteo* in West-Europa en

366

vooral met tussenvormen. Een brede ongetekende lichte 'U' op de borst is indicatief voor (invloed van) nominaat *buteo*.

Bij juveniele vogels is een gelijkmatig verdeelde, dikke druppelvormige tekening op de onderdelen (meer ruitvormig op borst en meer hartvormig of driehoekig op onderbuik en anaalstreek) indicatief voor *vulpinus*. Een brede ongetekende lichte 'U' op de borst is indicatief voor (invloed van) nominaat *buteo*.

De schaarse en hoofdzakelijk in het oostelijke deel van de verspreiding voorkomende 'donkerrossige' vorm en de tussenvormen met de 'zwarte' vorm hebben uniforme donkerrossige tot (warm) zwartbruine onderdelen en overlappen voor zover bekend ongeacht leeftijd niet met nominaat *buteo* of tussenvorm en is dus diagnostisch voor *vulpinus*.

Dijveren en achterflank

De dijveren en/of achterflank zijn vrijwel altijd donker bij *vulpinus*, vaak uniform donker, en vormen het donkerste deel van de onderdelen. Ze hebben soms een fijne lichte bandering, maar de

lichte bandering is zelden breder dan de donkere delen, zelfs bij een relatief licht individu. Bij normale tot donkere nominaat *buteo* komen eveneens donkere dijveren voor, geheel overeenkomstig met *vulpinus*, maar bij lichtere nominaat *buteo* zijn ze vaak zwak en smal donker gebandeerd of gevlekt. Hoofdzakelijk lichte dijveren en/of achterflank met zwakke en/of smalle donkere bandering of dijveren die grotendeels licht zijn met enkele donkere vlekken zijn indicatief voor (invloed van) nominaat *buteo*.

Bovenvleugel

De meeste *vulpinus* hebben een grijze zweem over de bovenvleugel, wat niet of nauwelijks het geval is bij nominaat *buteo*.

Ondervleugel

De zwarte toppen aan de onderzijde van de adult-type armpennen lijken in het veld bij *vulpinus* groter dan bij nominaat *buteo* maar metingen aan balgen lieten geen verschil zien. Mogelijk komt het door gezichtsbedrog vanwege de wittere grondkleur en smallere armpenbandering bij *vul-*

pinus waardoor de zwarte achterrand scherper afsteekt en vermoedelijk daardoor breder oogt. De witte grondkleur van arm- en handpennen vormt mede door de smalle en spaarzame tekening een opvallende witte vleugelbaan, die vaak veel opvallender is dan bij nominaat *buteo*, vooral op de armvleugel omdat daar de witte baan nog eens wordt geaccentueerd door de zwart getekende grote dekveren en zwarte armvleugelachterrand.

Mate van bandering op onderzijde van p6-7

De bandering op de onderzijde van de handpennen is variabel in beide taxa. De afwezigheid van bandering op de onderzijde van p10 teruglopend tot p7 of zelfs p5-6 is indicatief voor *vulpinus* (en ook voor Arendbuizerd). Nominaat *buteo* vertoont vaak bandering tot in de top van p10, en de bandering is zelden afwezig in de top van p(6)7-10.

Breedte bandering op onderzijde van armpennen

De onderzijde van de armpennen vertoont bij *vulpinus* een gemiddeld smallere donkere bandering dan bij nominaat *buteo*. Er bestaat een grote overlap tussen beide taxa door vooral grote variatie bij nominaat *buteo*. Leeftijd speelt hierbij een rol, waarbij juveniele gemiddeld bredere bandering hebben dan oudere exemplaren. Een banderingsverhouding van $\leq 2:4$ bij juveniel-type armpennen en $\leq 1:4$ bij adult-type is indicatief voor *vulpinus* (en ook voor Arendbuizerd). Een verhouding $\geq 3:4$ is indicatief voor (invloed van) nominaat *buteo*.

Patroon op ondervleugeldekveren

De 'grijsbruine' en 'rossige' vorm van *vulpinus* heeft vaak een typisch patroon op de ondervleugeldekveren: de kleine zijn donker (vaak min of meer uniform), de middelste licht (lichte baan vormend) en de grote fijn zwartachtig gebandeerd (bij adult) of met zwarte top (bij juveniel). Bij nominaat *buteo* is het contrast tussen kleine en middelste dekveren vaak minder groot en missen de grote dekveren vaak de contrasterende zwarte tekening. Bij veel nominaat *buteo* is het patroon van middelste en grote dekveren vrijwel gelijk, maar sommige nominaat *buteo* vertonen een identiek patroon waardoor dit kenmerk hooguit ondersteunend is. De 'donkerrossige' en 'zwarte' vorm van *vulpinus* hebben in de regel geheel en uniform donkere ondervleugeldekveren.

Grondkleur op onderzijde van arm- en handpennen

De grondkleur op de onderzijde van arm- en handpennen is variabel bij nominaat *buteo* maar zeer weinig tot niet variabel bij *vulpinus*. Alle onderzochte *vulpinus* hadden een puur witte grond-

kleur. Bij nominaat *buteo* is de kleur meestal zeer licht grijsachtig of licht bruingrijsachtig, maar soms ook puur wit. Een licht grijsachtige of licht bruin-grijsachtige grondkleur is indicatief voor (invloed van) nominaat *buteo*.

Ruikenmerken

Een juveniele *vulpinus* start de lichaamsrui pas in het vroege voorjaar van het tweede kalenderjaar, vaak gevolgd door de rui van p1-3. Tijdens de voorjaars trek wordt de rui onderbroken. In het voorjaar is een hoofdzakelijk juveniel kleeft zonder rui of met gearresteerde (onderbroken) rui van binnenste handpennen (p1 en/of p2) daarom indicatief voor *vulpinus*. Adulte en tweede-kalenderjaar *vulpinus* arresteren de rui tijdens de najaars trek waarbij adulte slechts enkele pennen ruilen (de rui wordt voltooid in de wintergebieden maar de handpenrui is vaak niet compleet). In het voorjaar van het derde kalenderjaar hebben veel *vulpinus* nog een onderbroken rui met twee tot vijf buitenste ongeruide juveniele handpennen, alsmede enkele juveniele armpennen.

Een juveniele nominaat *buteo* start de lichaamsrui en heel soms de handpenrui in het late najaar van het eerste kalenderjaar en voltooit de rui in het tweede kalenderjaar. Veel tweede-kalenderjaar nominaat *buteo* ruilen, evenals *vulpinus*, niet compleet en kunnen daardoor gearresteerde handpenrui in het najaar tot voorjaar vertonen (vermoedelijk afhankelijk van populatie) waardoor het rust stadium als kenmerk voor deze leeftijdscategorie niet bruikbaar is. Zelden worden echter tot vier buitenste handpennen behouden. Adult nominaat *buteo* heeft in het najaar normaal al een vergevorderde handpenrui terwijl de meeste *vulpinus* dan de rui al gestaakt hebben bij p3-4.

Zwarte vorm

De puur 'zwarte' vorm van *vulpinus* is de zeldzaamste kleurvorm en wijkt bij de meeste exemplaren op meerdere punten af van de overige kleurvormen. In tegenstelling tot de andere kleurvormen is de onderzijde van de handvleugel vaak geheel gebandeerd tot op p10, hebben de armpennen en staartpennen vaak (maar niet altijd) een brede bandering en is er een brede donkere staart-eindband bij adulte. De onderdelen en ondervleugeldekveren zijn evenals bij de 'donkerrossige' vorm (inclusief bij tussenvormen met deze en de 'zwarte' vorm) uniform maar bij sommige juveniele is enige lichte tekening aanwezig die verdwijnt na de eerste complete rui. Gezien de zeldzaamheid van deze vorm en vooral het feit dat deze hoofdzakelijk in het zuidoostelijke deel van

de verspreiding van *vulpinus* voorkomt is deze vorm de minst waarschijnlijke als dwaalgast in West-Europa. Tot op heden zijn er geen gevallen bekend ten westen van de Zwarte Zee (Dick Forsman in litt).

Mogelijke verwarring met Arendbuiserd en Roodstaartbuiserd

Bij de determinatie van Steppebuiserd dient altijd rekening te worden gehouden met Arendbuiserd. Hiervoor wordt verwezen naar met name Shirihai & Forsman (1991) en Forsman (1999). Atlasarendbuiserd *B r cirtensis* uit Noord-Afrika en delen van het Midden-Oosten is kleiner en compacter gebouwd dan nominaat *B r rufinus* en kan daarom voor extra grote determinatieproblemen zorgen. Nominaat *rufinus* verschilt van *vulpinus* door het aanzienlijk grotere formaat met in vlucht lange nek en lange vleugels, en door de andere vliegstyl met langzamere vleugelslag, geheven arm en vlakke hand. In tegenstelling tot *vulpinus* zijn de ondervleugeldekveren vrijwel egaal licht bij de algemene lichte kleurvorm, de buik is min of meer egaal donker (vaak één donker gebied vormend met de donkere dijveren) en de kop is licht, weinig getekend en lichter dan de borst. Juveniel nominaat *rufinus* mist de gelijkmatig verdeelde druppelvormige tekening op de onderdelen van *vulpinus* in hetzelfde kleed. Adulte nominaat *rufinus* mist de over een breed deel van de onderdelen regelmatige bandering van de 'rossige' kleurvorm van *vulpinus*. Hoewel een ongetekende rossige staart kan voorkomen bij oudere *vulpinus* is een ongetekende staart de regel bij nominaat *rufinus* vanaf het derde kalenderjaar. De egaal rossige en zwarte kleurvorm van nominaat *rufinus* lijken wat verenkleeft betreft extreem veel op respectievelijk de 'donkerrossige' en 'zwarte' kleurvorm van *vulpinus* waardoor formaat en structuur vaak de enige betrouwbare kenmerken zijn.

Wat verenkleeft betreft lijkt *cirtensis* sterk op nominaat *rufinus* (maar is gemiddeld dieper rossig) en onderscheidt zich daarom op dezelfde punten van *vulpinus*. Het formaat van *cirtensis* komt daarentegen vrijwel overeen met *vulpinus* waardoor kleden die meer gelijkenis vertonen met *vulpinus* (egaal rossige vorm) problematisch kunnen zijn. Structureel heeft *cirtensis* een Arendbuiserd-achtig voorkomen met een relatief grote kop en snavel. *Cirtensis* kent voor zover bekend geen zwarte kleurvorm.

Roodstaartbuiserd wordt veel gehouden voor roofvogelshows en kan daardoor als 'escape' voorkomen. In Brittannië vliegen er meerdere vrij rond en in minimaal één geval heeft een vermoedelijk

ontsnapte Roodstaartbuiserd gebroed met een Buiserd (Martin Garner in litt).

Roodstaartbuiserd is groter dan Buiserd en dus duidelijk groter dan de gemiddelde *vulpinus*. Het patroon van de ondervleugel en de onderdelen verschilt aanzienlijk van dat van *vulpinus*. De bandering op de handpennen loopt door tot op p10 met meerdere strepen en de dijveren zijn licht. De schouderveren tonen een schopvormig donker centrum en daardoor brede hoekige witachtige tot crèmekleurige rand. Met name de achterste schouderveren vormen daardoor een nogal vlekkerig geheel. Bij *vulpinus* zijn de schouderveren normaal donker met een diffuse gelijkmatige (vaak rossige) lichtere rand. De staart van een adulte Roodstaartbuiserd is geheel rossig met alleen een smalle donkere eindband. De staart als geheel contrasteert sterk met de voornamelijk donkerbruine bovendelen met witachtige tekening. Hoewel het staartpatroon van Roodstaartbuiserd overeenkomt met sommige adulte *vulpinus* zal een *vulpinus* met een dergelijk staartpatroon ook rossige tekening op de bovendelen vertonen.

Aanvaarde gevallen na herziening

Na de herziening op basis van de beschreven criteria heeft de CDNA de volgende twee gevallen die voorafgaand aan de herziening 'preventief' waren afgevoerd weer aanvaard.

16 april 1902, Twickel, *Hof van Twente*, Overijssel, adult mannetje, verzameld (plaat 365-366)

Adult op grond van slaggenpatroon; lichaamsveren alle van adult-type; mannetje volgens label; vleugellengte 355 mm; breedte van adult-type t1-paar 40 mm; staartlengte 178 mm; rui: drie generaties handpennen (p1-3 nieuw, p4-10 oud (p5 extra generatie ouder); gearresteerde rui).

Determinatie gebaseerd op (in aflopende belangrikheid): **1** vleugellengte: 355 mm; valt ruim buiten alle maten van nominaat *buteo*, midden in bandbreedte voor adult mannetje *vulpinus* en net binnen bandbreedte voor adult vrouwtje *vulpinus* (voor het geval dat de geslachtsbepaling door de preparateur foutief zou zijn); **2** breedte adult-type centrale staartpen (t1): 40 mm; valt ruim buiten maat van adult nominaat *buteo*; **3** staarttekening: voldoet aan algemeen *vulpinus*-patroon, met zeer smalle donkere bandering, wegvallend naar basis; rossige grondkleur, naar basis vrijwel wit wordend; **4** staartlengte: 178 mm; valt ruim buiten alle maten van nominaat *buteo*, midden in bandbreedte voor adult mannetje *vulpinus* en net binnen bandbreedte voor adult vrouwtje *vulpinus* (voor het geval dat de geslachtsbepaling door de preparateur foutief zou zijn); **5** rui: gearresteerde rui van handpennen (p1-3 nieuw); in voorjaar (tijdens trek) indicatief voor *vulpinus* maar sluit 'intergrade' (en mogelijk afwijkende nominaat *buteo*) niet uit; drie generaties handpennen wijzend op vierde-kalenderjaar of ouder;

6 smalle donkere oogstreep indicatief voor *vulpinus*; **7** afwezigheid van bandering op onderzijde van buitenste vijf handpennen indicatief voor *vulpinus* maar sluit nominaat *buteo* niet uit; **8** smalle bandering op armpennen indicatief voor *vulpinus* maar sluit nominaat *buteo* niet uit; en **9** puur witte grondkleur van onderzijde handpennen indicatief voor *vulpinus* maar sluit nominaat *buteo* niet uit.

11 april 1908, Ravensbosch, Houthem, Valkenburg aan de Geul, Limburg, adult mannetje, verzameld (plaat 367-368)

Adult op grond van slagpenpatroon; lichaamsveren alle van adult-type; mannetje volgens label; vleugellengte 344 mm; breedte van adult-type t1-paar 38 mm; staartlengte 184 mm; rui: p1-p5 nieuw, p6-p10 oud en erg gesleten; gearresteerde rui.

Determinatie gebaseerd op (in aflopende belangrijkheid): **1** vleugellengte: 344 mm; valt ruim buiten alle maten van nominaat *buteo* en alleen binnen maten van mannetje *vulpinus* (zowel juveniel als adult-type); **2** breedte adult-type t1: 38 mm; valt ruim buiten maat van adult nominaat *buteo*; **3** staartlengte: 184 mm; valt buiten alle maten van nominaat *buteo* en binnen alle maten van *vulpinus*; **4** afwezigheid van bandering op onderzijde van buitenste vijf handpennen indicatief voor

367-368 Steppebuizerd / Steppe Buzzard *Buteo buteo vulpinus*, adult mannetje (verzameld te Ravensbosch, Houthem, Limburg, op 11 april 1908), Nederlands Centrum voor Biodiversiteit Naturalis, Leiden, Zuid-Holland, 15 maart 2006 (Nils van Duivendijk). Onderdelen typisch voor algemeen voorkomende tussenvorm tussen 'grijsbruine' en 'rossige' vorm. Relatief brede staartbandering (banderingsverhouding gemiddeld 3:4) is minder algemeen patroon voor adult-type *vulpinus*.

vulpinus maar sluit nominaat *buteo* niet uit; **5** rui: gearresteerde rui van handpennen (p1-5 nieuw); in voorjaar (tijdens trek) indicatief voor *vulpinus* maar sluit hybride (en mogelijk afwijkende nominaat *buteo*) niet uit; **6** puur witte grondkleur van onderzijde van handpennen indicatief voor *vulpinus* maar sluit nominaat *buteo* niet uit; en **7** staartbandering voor adult erg uitgebreid, breed (banderingsverhouding gemiddeld 3:4) en dicht op elkaar; niet typisch *vulpinus* maar ook geen zeldzaam patroon.

Huidige status van Steppebuizerd in Nederland

Met de aanvaarding van de twee hierboven beschreven gevallen staat *vulpinus* nog (of formeel gesproken: wederom) op de Nederlandse lijst. Van de 'Hens-buizerds' bleek uiteindelijk 'slechts' één exemplaar alsnog aanvaardbaar maar Hens had wel een neusje voor exemplaren met *vulpinus*-achtige kenmerken. Dat Hens binnen relatief korte tijd enkele 10-tallen *vulpinus*-achtige buizerds in Limburg verzamelde is frappant want deze vormen slechts een zeer klein deel van de (huidige) populatie in Nederland. Vermoedelijk betreffen dit voor een deel hybriden ('intergrades') met *vulpinus*. Zeer waarschijnlijk lag de zone waarin zulke tussenvormen met *vulpinus* voorkwamen in de tijd dat Hens zijn exemplaren verzamelde veel meer naar het westen dan nu het geval is (zie Voorkomen

369-370 Buizerd / Common Buzzard *Buteo buteo*, eerste-kalenderjaar vrouwtje (verzameld te Deurne, Noord-Brabant, op 16 november 1908), Nederlands Centrum voor Biodiversiteit Naturalis, Leiden, Zuid-Holland, 15 maart 2006 (*Nils van Duivendijk*). Maten vallend in overlapzone van nominaat *buteo* en Steppebuizerd *B b vulpinus* en intermediaire morfologische kenmerken vertonend; daarom niet als *vulpinus* aanvaard door CDNA. Verdeling van druppelvormige vlekken op onderdelen niet-klassiek voor *vulpinus* evenals relatief smalle donkere bandering van dijveren. Staarttekening overlapt voor wat betreft bandering met nominaat *buteo* maar combinatie met grijze en rossige tekening meer indicatief voor *vulpinus*.

en verspreiding). Ook het feit dat Steppebuizerd in die tijd een eigen Nederlandse naam had suggereert dat het taxon toentertijd regelmatig voorkwam. In Binsbergen & Mooij (1953) wordt 'Valkbuizerd' als naam gebruikt voor *B b zimmermannae* (en 'Steppenbuizerd' voor *B b vulpinus*); 'zimmermannae' is de in onbruik geraakte oude naam voor de 'grijsbruine' kleurvorm van *vulpinus* en de naam 'desertorum' werd vroeger gebruikt voor de 'rossige' kleurvorm (cf Glutz von Blotzheim et al 1971). Nu ligt die overgangszone ongeveer over de lijn van Oost-Finland tot Oost-Roemenië en mogelijk al ten oosten daarvan. Gezien de vrij grote overlap in maten en sommige kleeckenmerken tussen beide taxa is het niet uitgesloten dat er tussen de 'Hens-buizers' zelfs nóg enkele pure, maar meer cryptische *vulpinus* zitten die niet door de beoordelingscriteria heen kwamen, zoals met name een exemplaar van 16 november 1908 te Deurne, Noord-Brabant (plaat 369-370).

Vulpinus is tegenwoordig hoogstwaarschijnlijk zeer zeldzaam in Nederland want hoewel er jaarlijks gevallen met foto's worden geclaimd, blijken dit bij bestudering van op internet gepubliceerde foto's (www.waarneming.nl) of van aan mij door

waarnemers toegestuurde foto's steeds om nominaat *buteo* te gaan met rossige delen. In Zuid-Spanje worden jaarlijks in het voorjaar buizersds gezien met de kenmerken van *vulpinus*. Vermoedelijk betreffen dit *vulpinus* die een meer westelijke trekrichting in Afrika hebben aangehouden en de oversteek vanuit Afrika bij Gibraltar hebben gemaakt (Dick Forsman in litt). In Noord-Afrika, Zuid-Spanje en Zuid-Italië speelt echter ook het niet te onderschatten determinatieprobleem met *cirtensis* en hybriden nominaat *buteo* x *cirtensis* een rol (zie boven; cf Corso 2009, Elorriaga & Muñoz 2010).

Conditie voor veldwaarnemingen in West-Europa

Een groot deel van de populatie van *vulpinus* is uitgesproken langeafstandstrekker en heeft daarom dwaalgastpotentie. Zoals hierboven al is aangegeven zullen verreweg de meeste *vulpinus* buiten de normale verspreiding in het veld niet met zekerheid te determineren zijn vanwege het ontbreken van informatie over maten en vanwege overlappende kleeckenmerken met nominaat *buteo*. Tot voor kort werd zelfs aangenomen dat *vulpinus* in

371 Buizerd / Common Buzzard *Buteo buteo*, mannetje (verzameld te Ravensbosch, Houthem, Limburg, op 18 december 1917), Nederlands Centrum voor Biodiversiteit Naturalis, Leiden, Zuid-Holland, 15 maart 2006 (Nils van Duivendijk). 'Hens-buizerd' met Steppebuizerd *B. b. vulpinus*-achtig staartpatroon. Vleugellengte 378 mm buiten *vulpinus* mannetje vallend en breedte van adult-type t1 (51 mm) ver buiten maat van *vulpinus* en zelfs op foto opvallend. Vogel betreft tussenvorm of atypische nominaat *buteo* met staartpatroon dat volledig binnen variatie van *vulpinus* valt.

West-Europa alleen met zekerheid in de hand was te determineren.

Hens leefde in een tijd dat zeldzaamheden jagen letterlijk met het geweer gebeurde en op die manier verzamelde hij dan ook al zijn verdachte exemplaren (en niet alleen buizerds). De moderne zeldzaamhedenjager heeft het wat dat betreft wat moeilijker en zal een waarneming zeer goed moeten documenteren met minimaal goede foto's of videobeelden. Zelfs dan zijn vrijwel alle exemplaren van de 'grijsbruine' en de niet-klassieke exemplaren van de 'rossige' vorm niet met 100% zekerheid te determineren. Desalniettemin zou het interessant zijn als dergelijke vogels goed worden gedocumenteerd en ingediend bij de CDNA om een beter inzicht te krijgen in het voorkomen van *vulpinus* of buizerds met *vulpinus*-kenmerken.

Uit het onderzoek is gebleken dat de onderstaande veldkenmerken diagnostisch zijn, zeker in combinatie met overige indicatieve kenmerken, waarbij dient te worden opgemerkt dat Arendsbuizerd en/of Roodstaartbuizerd moeten zijn uitgesloten: **1** uniforme oranje of rossige staart of oranje of rossige staart met enkel een smalle donkere subterminale band bij adult; en **2** uniform donkerrossige tot (warm) zwartbruine onderdelen ongeacht leeftijd.

Dankzegging

Arnoud van den Berg, Jeroen de Bruyn, Enno Ebels, Dick Forsman, Martin Garner, Hein van Grouw, Edward van IJzendoorn, Justin Jansen, Jan van der Laan, André van Loon, Kees Roselaar, George Sangster, Ran Schols en Han Zevenhuizen hebben op verschillende manieren bijgedragen aan de totstandkoming van dit artikel. Zij worden hartelijk bedankt.

Summary

STEPPE BUZZARD IN THE NETHERLANDS: REVISION, STATUS AND IDENTIFICATION The status of Steppe Buzzard *Buteo buteo vulpinus* in the Netherlands has been controversial for a long time. The subspecies was placed on the Dutch list based on 30 old specimens and a number of undocumented field observations. A revision was long overdue (the taxon was not included in the large-scale revision of the Dutch list in the 1980s and 1990s) and has finally been undertaken in recent years by Nils van Duivendijk, on request of the Dutch rarities committee (CDNA). The results of this review are presented in this paper. Apart from already widely published biometrical criteria, a number of morphological differences have been identified (based on studies of skins, photographs and publications, on field observations by NvD and on correspondence with raptor experts) and these are presented here.

Only three specimens collected in the Netherlands fell within the measurements fitting *vulpinus*. After considering other (morphological) characters, only two specimens were considered acceptable by the CDNA and these two records remain the only ones currently on the Dutch list (16 April 1902, Twickel, Hof van Twente, Overijssel, adult male, collected, plate 365-366; and 11 April 1908, Ravensbosch, Houthem, Valkenburg aan de Geul, Limburg, adult male, collected, plate 367-368). The measurements of the third specimen (plate 369-370) fell in the overlap zone with nominate *buteo* and this bird showed intermediate morphological characters and, therefore, it was not accepted.

The most important characters discussed in this paper refer to three categories: biometrics, morphology and moult. Biometric differences refer to: **1** general shape (*vulpinus* is smaller and looks slightly narrower winged and longer tailed than nominate *buteo*); **2** wing length; **3** tail length; and **4** width of adult-type central tail-feathers (all measurements smaller, on average, than in nominate *buteo*, with some overlap except for width of tail-feathers).

Morphological differences refer to: **1** general plumage (*vulpinus* is less variable and occurs in four main morphs: 'grey-brown', 'rufous', 'dark rufous' and 'black'; *vulpinus* often shows rufous in tail, scapular fringes and undertail-coverts; grey-brown morph often very similar to nominate *buteo*); **2** head pattern (rather uniform head in all plumages compared with nominate *buteo*, with dark eye-stripe); **3** tail pattern (often rufous-orange ground-colour of tail; combination of rufous and grey tones in tail indicative of *vulpinus*; often narrow subterminal tail-band, rest of tail with (very) narrow dark barring with often relatively large spacing, often only 5-6

bars, but more dense barring occurs; **4** pattern on underparts (often lacks broad pale 'U' on breast but narrow pale 'U' often present; in most adults, barring on underparts, at least on belly); in first-year birds (from first autumn to next spring), dark longitudinal stripes on underparts like nominate *buteo* but more evenly spread and more drop-shaped to heart-shaped; usually less distinct pale 'U' on breast than in nominate *buteo*; **5** thigh-feathers and rear flank (often uniformly dark and never very pale in *vulpinus*); **6** upperwing (grey cast is indicative for *vulpinus*); **7** underwing (contrasting underwing pattern with white central band); **8** density of barring on underside of p6-7 (absence of barring on tip indicative for *vulpinus*); **9** width of barring on underside of secondaries (narrow in *vulpinus*); **10** pattern on underwing-coverts (paler median coverts on underwing creating pale band); and **11** ground colour on underside of flight-feathers (consistently white in *vulpinus*, variable and often greyish in nominate *buteo*). The diagnostic value of these morphological characters is variable.

Moult differences refer to a more steplike pace of moulting in *vulpinus*. Adult moult is suspended during migration and completed in the winter range (December-January); in nominate *buteo*, adult moult is completed in November (sometimes apart from some primaries). Juvenile moult in *vulpinus* does not start in autumn but at the beginning of the second calendar-year (body moult first); in nominate *buteo*, juvenile body moult starts in late autumn by which time some barring could appear on underparts. In the autumn of the second calendar-year, primary moult is suspended in *vulpinus*, with 3-5 primaries still juvenile; in nominate *buteo* of this age, normally 2-4 primaries are still juvenile.

Separating *vulpinus* from nominate *buteo* if no measurements are available is not safely possible in most cases and requires extremely good photographs or video images. Individuals with field marks of nominate *buteo* and *vulpinus* occur at least in north-eastern Scandinavia and eastern Europe. Moreover, within the range of nominate *buteo* individuals occur with a rufous tail and sometimes rufous other parts. The 'grey-brown' morph, which is most similar to nominate *buteo*, occurs in the western part of the range, where intergrades with nominate *buteo* probably occur over a wide area. As a consequence, only birds showing the following combination of plumage characters may be acceptable for national or regional rarities committees on plumage only: **1** uniformly orange or rufous tail or orange or rufous tail with only thin dark subterminal band in adults; and **2** uniformly dark rufous to (warm) blackish-brown underparts, regardless of age.

When identifying *vulpinus*, the possibility of Long-legged Buzzard *B rufinus* (especially Atlas Long-legged Buzzard *B r cirtensis*, which is much smaller and more

compact than nominate *rufinus*) and of an (escaped) Red-tailed Hawk *B jamaicensis* should also be considered.

Referenties

- van den Berg, A B & Bosman, C A W 2001. Zeldzame vogels van Nederland – Rare birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 1. Tweede druk. Haarlem.
- Binsbergen, N & Mooij, D 1953. Zien is kennen – zak-determineerboek van alle in Nederland voorkomende vogels. Laren.
- Corso, A 2009. Successful mixed breeding of Atlas Long-legged Buzzard and Common Buzzard on Pantelleria, Italy, in 2008. Dutch Birding 31: 224-226.
- Cramp, S & Simmons, K E L (redactie) 1980. The birds of the Western Palearctic 2. Oxford.
- van Duivendijk, N 2011. Advanced bird ID handbook – the Western Palearctic. Londen.
- Elorriaga, J & Muñoz, A-R 2010. First breeding record of North African Long-legged Buzzard *Buteo rufinus cirtensis* in continental Europe. Br Birds 103: 399-401.
- Ferguson-Lees, J & Christie, D A 2001. Raptors of the world. Londen.
- Forsman, D 1993. Roofvogels van Noordwest-Europa. Haarlem.
- Forsman, D 1999. The raptors of Europe and the Middle East. Londen.
- Glutz von Blotzheim, U N, Bauer, K M & Bezzel, E (redactie) 1971. Handbuch der Vögel Mitteleuropas 4. Frankfurt am Main.
- Harrop, A H J & Collinson, M 2003. The 1864 Wiltshire 'Steppe Buzzard'. A review on behalf of the British Ornithologists' Union Records Committee. Br Birds 96: 247-249.
- Hustings, F, van der Coelen, J, van Noorden, B, Schols, R & Voskamp, P 2006. Avifauna van Limburg. Maas-tricht.
- van IJzendoorn, E J, van der Laan, J & CDNA 1996. Herziening Nederlandse Avifaunistische Lijst 1800-1979: tweede fase. Dutch Birding 18: 157-202.
- Kruckenhauser, L, Haring, E, Pinsker, W, Riesing, M J, Winkler, H, Wink, M & Gamauf, A 2004. Genetic vs. morphological differentiation of Old World buzzards (genus *Buteo*, Accipitridae). Zoologica Scripta 33: 197-211.
- Shirihai, H 1996. The birds of Israel. Londen.
- Shirihai, H & Doherty, P 1990. Steppe Buzzard plumages. Birding World 3: 10-14.
- Shirihai, H & Forsman, D 1991. Steppe Buzzard morphs at migration and their separation from Long-legged Buzzard. Dutch Birding 13: 197-209.
- Svensson, L, Mullarney, K & Zetterström, D 2009. Collins bird guide. Tweede druk.

Subspecific identification and status of Cattle Egret

Ross Ahmed

This paper discusses the identification and status of the two subspecies of Cattle Egret *Bubulcus ibis*: nominate *B i ibis* (hereafter *ibis*; including 'seychellarum') and *B i coromandus* (hereafter *coromandus*). Recent records of *coromandus* as far west as the Arabian peninsula have resulted in the identification and status of the taxon becoming increasingly relevant in the Western Palearctic (WP). *Coromandus* is treated as a full species by some authors (Eastern Cattle Egret *B coromandus*, with nominate *ibis* (re)named Western Cattle Egret; eg, Rasmussen & Anderton 2005, Brazil 2009, Gill & Donsker 2010). Due to a lack of awareness among most birders and rarities committees, it is likely that *coromandus* is underrecorded outside its normal range.

Status

The two subspecies of Cattle Egret are widespread but form discrete populations; *ibis* breeds throughout much of Africa and parts of southern Europe (mainly France, Portugal and Spain), North America and South America, and *coromandus* breeds in South and South-east Asia north to southern China, as well as Japan and northern and

north-eastern Australia (figure 1). Cattle Egrets breeding in the Seychelles are sometimes treated as a separate subspecies ('seychellarum') and have been reported to show features of both *ibis* and *coromandus* (eg, Voisin 1991). Rasmussen & Anderton (2005) and del Hoyo et al (1992) consider 'seychellarum' as possibly not being different from *ibis* and therefore question the validity of this subspecies; it is included in *ibis* by Dickinson (2003). In 'seychellarum', only a single specimen in adult summer plumage has been described (Voisin 1991). Rasmussen & Anderton (2005) consider *ibis* and *coromandus* to be two species based on consistent differences in adult summer plumage, proportions and vocalisations. However, the Dutch taxonomic committee (CSNA) provisionally concluded that it had not yet been firmly established whether the differences in plumage are clinal (Arnoud van den Berg & George Sangster in litt). No differences in vocalisations could be found by George Sangster (in litt); the sounds compared in Rasmussen & Anderton (2005) were possibly not homologous (cf below). Note that up to 11 different call types have been described (Kushlan & Hancock 2005).

372 Western Cattle Egrets / Koereigers *Bubulcus ibis ibis* and Eastern Cattle Egret / Oostelijke Koereiger *B i coromandus* (centre), Wamm farms, Fujairah, United Arab Emirates, 19 August 2009 (Tommy Pedersen). Although mid-August, this *coromandus* still showing signs of adult summer plumage, therefore differences in distribution of rusty head/neck coloration still apparent. Structural differences also detectable; *coromandus* showing subtly longer legs and neck, and less bulbous head.

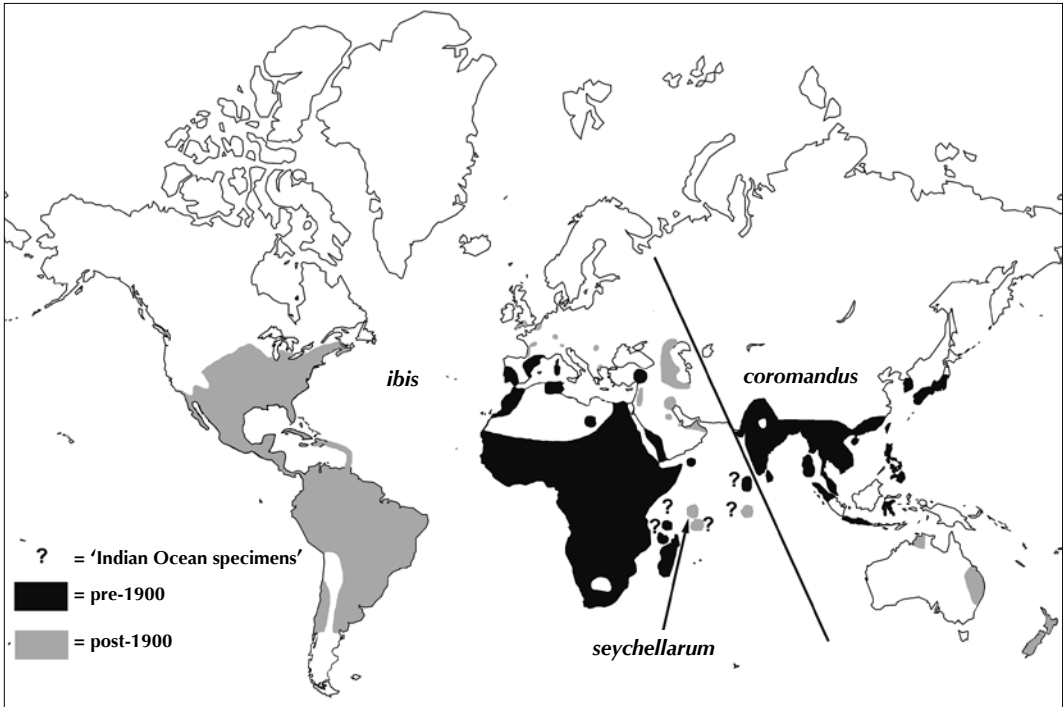

FIGURE 1 Breeding distribution of Cattle Egret subspecies based on Cramp & Simmons (1977), del Hoyo et al (1992), BirdLife International (2010) and data from various individuals. Breeding distribution as shown in the map should be considered approximate. Black indicates breeding distribution up to c 1900, while grey indicates places in which breeding began between c 1900 and present. Map highlights how Middle East, Central Asia and western Indian Ocean islands may become contact zone for each taxon. Exact date of first breeding (or first discovery) unknown on following islands (all in Indian Ocean): Coetivy, Comoros and Maldives. Validity of 'seychellarum' described from Seychelles has been questioned, while identification of taxa present on other islands in western Indian Ocean is unproven (treated here as 'Indian Ocean specimens').

373 Western Cattle Egret / Koereiger *Bubulcus ibis ibis* (left) and Eastern Cattle Egret / Oostelijke Koereiger *B i coromandus* (right), Wamm farms, Fujairah, United Arab Emirates, 19 August 2009 (Tommy Pedersen). Differences in distribution of rusty coloration of adult summer plumage is easiest way to separate them, but note also longer bill and head of *coromandus*.

Range

Ibis has undergone a dramatic extension of its world range during the last century. Its historical range was concentrated in tropical central Africa but it has since expanded throughout the African continent, Europe and the Americas (eg, Cramp & Simmons 1977, Voisin 1991, del Hoyo et al 1992, Kushlan & Hancock 2005). Since 1900, it has colonised an estimated 1.2 million km² in North and South America (Blaker 1971). Recently, the range of *ibis* has extended to northern Europe (figure 1). In Spain, the species has historically nested in Andalucía, but the provinces of Badajoz and Cáceres were not colonised until the late 1960s, Toledo in the early 1970s and the Ebro delta in the late 1970s (Voisin 1991). Breeding in Portugal was not confirmed until 1962 (although local people indicate breeding began in the late 1930s), and breeding began in Camargue, Bouches-du-Rhône, France, in 1957 (Marion & Marion 1982, Voisin 1991). In the western provinces of France, breeding was first noted in 1981 (Marion & Marion 1982). The first breeding record in the Netherlands was at De Wieden, Overijssel, in 1998 (Messe-maker & Veldkamp 1999) and the first British breeding record was in Somerset in 2008 (Hill 2008).

Birds which colonised the Americas were thought to originate from Africa, and evidence to support a transatlantic crossing is provided by a record at St Paul's rocks, which are between Africa and South America near the shortest possible sea crossing (Bowen & Nicholls 1968). There are also records from the Azores, St Helena and Tristan da Cunha (Vaurie 1965), further highlighting the species' capability for long sea crossings. The fact that *coromandus* has also undergone a large expansion demonstrates that both subspecies are capable of increasing their range.

Coromandus has spread south-east through the Malay archipelago to New Guinea, Australia and New Zealand since the 1940s. It was first recorded in New Guinea in 1941, in Australia in 1948 (possibly present since 1907) and in New Zealand in 1963. By the early 1990s in Australia, nesting pairs numbered 10 000 in New South Wales and 20 000 in Queensland alone (Maddock & Geering 1994). Of 5044 *coromandus* ringed in Japan, the mean distance of 124 birds recovered to the south was 1046 km (with only two birds recovered to the north). *Coromandus* ringed in Japan have been recovered 3000 km away in the Philippines, while Australian birds migrate annually to New Zealand, a minimum distance of 1600 km (Maddock & Geering 1994).

The potential for *coromandus* to stray westwards into the WP has recently been highlighted by a bird at Wamm farms, Fujairah, United Arab Emirates, from 8 August to 11 September 2009 (plate 372-373); this bird reappeared at this site in spring 2010 and on 23 October 2010 (Sandgrouse 33: 91, 2011). In addition, two records have been accepted for Oman: at East Khawr, Salalah, on 11 March 2000 and at Sun Farms, Sohar, from 9 May to 23 August 2002 (Birding World 13: 103, 2000; Jens Eriksen in litt). The Middle East and adjacent areas may become a contact zone if the taxon expands its range further. There is an earlier WP record of *coromandus* at Cap Bon, Tunisia on 10 September 2006. However, some doubt is expressed as to whether this was a wild bird (Ouni 2007).

Telfair & Raymond (2006) attributed the species' success to its 'dispersal tendencies, breeding and foraging adaptability and its ability to overcome challenges such as habitat loss and habitat conversion'. Others consider the critical factor of the success to be, specifically, broadscale establishment of cattle farming (eg, Blaker 1971, Siegfried 1978).

In western Europe, Cattle Egrets can also be expected as escapes from zoos and private collections. International Species Information System (ISIS) store data on zoos which hold captive Cattle Egrets. Current ISIS figures state that 1215 *ibis* and 238 *coromandus* are kept in collections worldwide. This includes 686 *ibis* in Europe (all *coromandus* being outside Europe). These figures are likely to be underestimates as not all zoos and other private collections are registered with ISIS.

Material and methods

In the sections below, the separation of *ibis* and *coromandus* in all plumages is discussed. As part of this study, biometrics from 47 specimens of *ibis* and 46 specimens of *coromandus* were taken. In addition, a large number of photographs were examined. No data on '*seychellarum*' were collected; however, biometrics were taken from 12 specimens of unproven subspecific identity from islands in the western Indian Ocean (referred to hereafter as 'Indian Ocean specimens'). Islands from which these specimens were collected were the Comoros, Madagascar and the Maldives. Data on birds from the Seychelles will help to clarify the identification of '*seychellarum*' as a valid taxon.

Differences between mensural data taken from specimens were statistically explored using ANOVA, with Tukey post hoc comparisons where

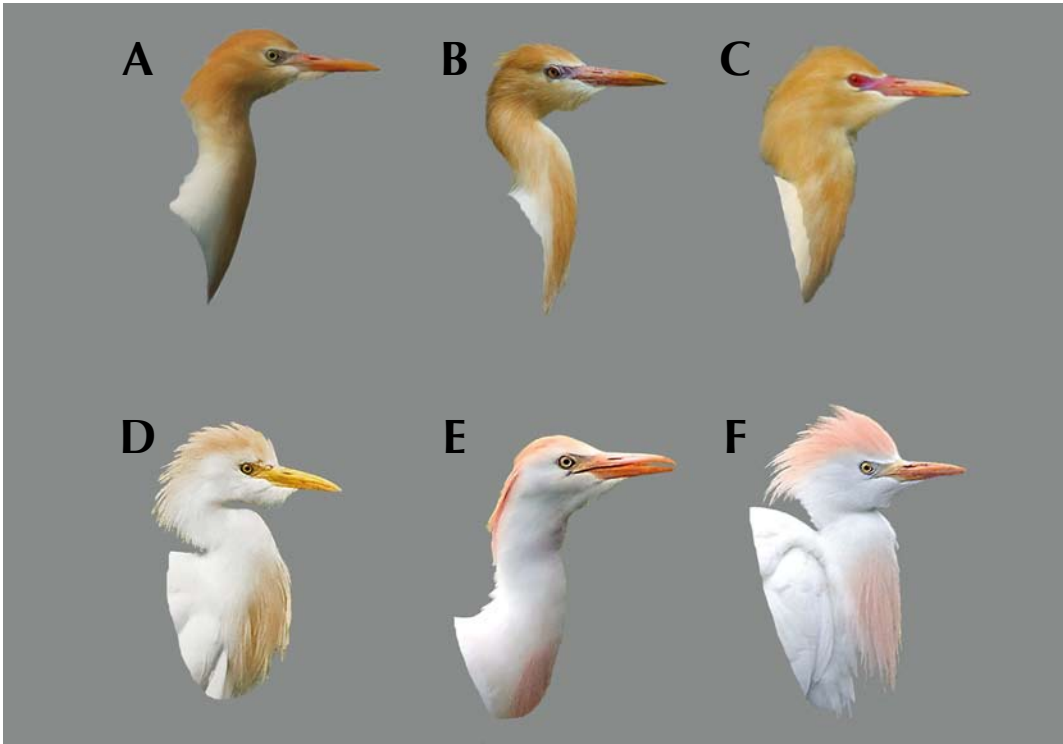

FIGURE 2 Cattle Egrets / Koereigers *Bubulcus ibis*. **A** *B i coromandus*, Magic Wood, Laoting, Hebei, China, 16 May 2010 (Ross Ahmed). **B** *B i coromandus*, Thol bird sanctuary, Mehsana, Gujarat, India, 30 May 2010 (Mital Patel). **C** *B i coromandus*, Magic Wood, Laoting, Hebei, China, 14 May 2010 (Ross Ahmed). **D** *B i ibis*, S'Albufera, Mallorca, Balearic Islands, Spain, 6 May 2010 (Garth Peacock). **E** *B i ibis*, Somerset Levels, Somerset, England, 15 July 2008 (Jeff Hazell). **F** *B i ibis*, Somerset Levels, Somerset, England, 15 May 2008 (Jeff Hazell). Note differences in distribution and tones of rusty colours of adult summer plumage. In addition, apparent texture of adult summer plumage *coromandus* appears thicker compared with more wispy plumes of *ibis*. Bill and neck of *coromandus* both appear marginally longer than in *ibis*.

significant differences were detected. Analyses were performed using the program R, version 2.13.1 (R Development Core Team 2011).

Identification

Adult summer plumage

The extent and coloration of adult summer plumage was found to be highly useful in separating *ibis* and *coromandus*. Adult summer plumage develops in the spring from second calendar-year birds onwards (Siegfried 1971). The extent and coloration of the orange or rusty head-, neck-, breast- and back- feathers (deepest on the head in both taxa) are the two most useful features. In *ibis*, adult summer plumage usually shows cinnamon-buff, mainly limited to the forehead, crown and nape (giving a capped appearance) and the 'orna-

mental' plumes of the chest and back. In *coromandus*, adult summer plumage shows darker, richer, more golden or rusty tones which extend to the throat, ear-coverts and most of the neck. The apparent texture of the orange adult summer plumage often looks thick, greasy (or wet), shorter in length and rather messy, whereas that of *ibis* often looks wispy, quite long and more neatly arranged (see figure 2). Caution should still be exercised, however, as both subspecies may show differences in the extent and coloration of adult summer plumage and the number of birds involved in this analysis is rather small. Pyle (2008) states that 'differences in extent of buff or orange coloration may be based on external pigment acquisition rates rather than geographic variation in plumage-aspect patterns'. In the early stages of adult summer plumage, or in moult out of summer plum-

374 Eastern Cattle Egret / Oostelijke Koereiger *Bubulcus ibis coromandus*, Latkrabang, Bangkok, Thailand, 14 June 2009 (*Somchai Kanchanasut*). Rusty colours of adult summer plumage on head and neck more patchy, and may briefly recall Western Cattle Egret *B. i. ibis*. **375** Eastern Cattle Egret / Oostelijke Koereiger *Bubulcus ibis coromandus*, Baga, Goa, India, 14 January 2009 (*Ross Ahmed*). Proportions of this bird comparable with genus *Egretta*. Dark bill-tip may persist through second calendar-year, although staining from mud may also account for this feature, as appears to be the case here. Note that adult winter plumage Intermediate Egret *Mesophoyx intermedia* also shows dark-tipped pale orange-yellow bill, a potential pitfall.

age, *coromandus* may also show reduced and more patchy rusty head/neck coloration (plate 374). Hancock & Kushlan (1984) also warn that some individuals may lack the buffy coloration while breeding.

Pyle (2008) states that Northern Hemisphere breeders of *ibis* and *coromandus* may start to acquire adult summer plumage from as early as the first half of February, and it may persist until at least the end of June. However, many *ibis* in Saudi Arabia in mid-January 2011 already showed strong indications of summer plumage (plate 376); photographs were collected which show a number of individuals of both taxa still showing full summer plumage in August and one photograph shows an *ibis* still in full summer plumage in early October 2009 (plate 377). This implies that the distinctive adult summer plumage coloration can be used in the separation of some individuals of *ibis* and *coromandus* for a substantial proportion of the year. Indeed, Hancock & Kushlan (1984) note that a few individuals retain some buff coloration throughout the non-breeding season.

Bill and leg colour of both *ibis* and *coromandus* are very variable in the breeding season, and at this time they may not show any diagnostic coloration. The bill is often pale orange-yellow for much of the year. However, for a short period before egg laying (exact timing variable), the bill and sometimes the iris, become various hues of red and even purple. Equally, leg coloration in both taxa is highly variable, more so during the breeding season. Rasmussen & Anderton (2005) state

that *ibis* shows brighter red legs than *coromandus* in the breeding season (exact timing not given). However, it was found that *coromandus* can show equally bright red (vinaceous) legs in the breeding season.

Adult winter plumage

Separation of *ibis* and *coromandus* is difficult in winter plumage, and may not be possible in the field. Indeed, Hancock (1984) stated that *coromandus* is 'indistinguishable in non-breeding plumage'. The same plumage coloration is found in both subspecies, with buff limited to the forehead and occasionally the breast and mantle – more so in males (Voisin 1991). Differences in biometrics have been highlighted as the only reliable way of separating *ibis* and *coromandus* in winter plumage, while '*seychellarum*' reportedly shows intermediate biometrics (Cramp & Simmons 1977; see below).

First and second calendar-year

In both taxa, juvenile characters include a shorter and much darker (blackish) bill. A dark tip to the bill may persist throughout the second calendar-year or even subsequent years, although mud-covered bill-tips will also be dark (plate 375). In a study of *ibis*, Siegfried (1971) found that juvenile body plumage is completely replaced by adult plumage before entering the first breeding season, although juvenile outer primaries, secondaries and tail-feathers are retained. In contrast, Maddock (1989) found that second calendar-year *coroman-*

376 Western Cattle Egret / Koereiger *Bubulcus ibis ibis*, Wadi Alassabah, Al Lith, Saudi Arabia, 18 January 2011 (Ross Ahmed). One of numerous individuals noted showing indications of adult summer plumage in Saudi Arabia in mid-January 2011. Extent and coloration of orange summer plumage immediately excludes Eastern Cattle Egret *B i coromandus*. **377** Western Cattle Egret / Koereiger *Bubulcus ibis ibis*, Robledillo de Trujillo, Extremadura, Spain, 2 October 2009 (Steve Fletcher). Still in adult summer plumage in early October.

378 Eastern Cattle Egret / Oostelijke Koereiger *Bubulcus ibis coromandus*, Magic Wood, Laoting, Hebei, China, 15 May 2010 (Ross Ahmed). Long legs apparent, as is neck bulge. Overall shape reminiscent of larger egret, such as Intermediate Egret *Mesophoyx intermedia*. **379** Western Cattle Egret / Koereiger *Bubulcus ibis ibis*, S'Albufera, Mallorca, Balearic Islands, Spain, 10 May 2010 (Garth Peacock). Compared with Eastern Cattle Egret *B i coromandus* in plate 378, legs shorter and neck bulge smaller. Overall impression smaller and more compact than *coromandus*. **380** Western Cattle Egret / Koereiger *Bubulcus ibis ibis*, Legbourne, Lincolnshire, England, 9 February 2008 (Darren Chapman). Note shaggy chin-feathers, known as jowl, contributing to rather bulbous head. Chin-feathers tend to be more shaggy in *ibis* than in Eastern Cattle Egret *B i coromandus* but is dependent on levels of aggression and fear. Short legs and neck, both characteristic of *ibis*, both readily apparent. **381** Eastern Cattle Egret / Oostelijke Koereiger *Bubulcus ibis coromandus*, Baga, Goa, India, 17 January 2009 (Ross Ahmed). Note staining on nape and shoulders, most likely from mud or dust. Stained adult summer plumage in Western Cattle Egret *B i ibis* could invite confusion with *coromandus*.

coromandus returning to nesting colonies for the breeding season ranged from all white to pale patchy buff to full summer plumage. A second calendar-year *coromandus* showing patchy summer plumage could invite confusion with *ibis*. Biometrics from eight skins of juvenile *ibis* and *coromandus* were analysed. The indications are that the same structural differences used in the separation of adults still apply to juveniles (see below). However, the sample size of biometrics of first and second

calendar-year birds was too small to test for statistically.

Biometrics

Five measurements were found to be useful in the separation of *ibis* and *coromandus* (and 'Indian Ocean specimens'). Analysis of biometric data (table 1, figure 3) produced differences in bill length, tarsus length and tail length; *coromandus* showed a longer bill, a longer tarsus and a shorter tail than

TABLE 1 Morphological measurements (mm) of adult Western Cattle Egret *Bubulcus ibis ibis* and Eastern Cattle Egret *B i coromandus*, as well as 'Indian Ocean specimens'. Sequence in each column: mean (standard deviation; range; sample size). Measurements taken by Stephen Menzie at Natural History Museum, Tring, using standard wing-rule with perpendicular stop at zero (accurate to 0.5 mm) and analogue callipers (accurate to 0.01 mm). Differences in measurements were considered significant at $p < 0.05$ level.

	<i>coromandus</i>	<i>ibis</i>	'Indian Ocean specimens'	ANOVA test
bill length (skull)	58.2 (2.5; 52.1-64.6; 41)	54.9 (2.4; 46.7-60.4; 46)	55.3 (3.3; 51.4-62.5; 12)	$F_{2, 96} = 20.47$, $p < 0.001$
bill depth (distal edge of nostril)	11.4 (0.8; 9.7-14.0; 40)	11.5 (0.6; 10.4-13.0; 41)	12.2 (0.9; 10.7-13.7; 12)	$F_{2, 90} = 5.68$, $p = 0.005$
bill depth (feathering)	14.5 (1.7; 12.0-17.6; 40)	14.9 (1.3; 12.5-17.6, 41)	16.5 (2.2; 14.0-21.1; 12)	$F_{2, 90} = 8.09$, $p < 0.001$
wing length (maximum chord)	246.6 (6.9; 235.0-265.0; 33)	247.2 (6.9; 236.0-259.0; 29)	246.5 (4.3; 239.0-254.0; 11)	$F_{2, 70} = 0.06$, not significant
tail length (root of central tail-feathers to tail tip)	81.5 (5.0; 71.0-94.0; 22)	85.8 (4.2; 78.0-95.0; 28)	85.4 (3.6; 81.0-92.0; 9)	$F_{2, 56} = 6.19$, $p = 0.004$
tarsus length	83.0 (4.9; 68.6-91.7; 42)	75.5 (5.6; 65.5-91.0; 43)	77.7 (4.2; 69.5-82.6; 12)	$F_{2, 94} = 22.55$, $p < 0.001$

ibis and 'Indian Ocean specimens'. In addition, there were apparent differences in bill depth (both at feathering and nostril) between 'Indian Ocean specimens' and the other two taxa; 'Indian Ocean specimens' showed a thicker bill than the other two taxa. The data did not support the suggestion that there are differences in bill depth between *ibis* and *coromandus*, contra Blake (1977) and Pyle (2008). No evidence was found of any differences in wing length, contra Voisin (1991). Voisin (1991) noted that males are marginally larger than females in most respects; however, the data did not support this.

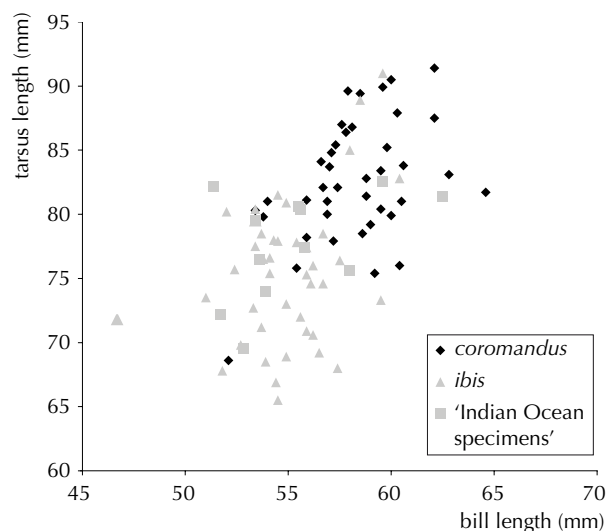
These differences in structure are likely to be most apparent in a vagrant if a different subspecies can be compared alongside. The long-legged and short-tailed appearance of *coromandus* is often most apparent in flight (plate 378). When in flight, *ibis* generally shows only a limited percentage of the visible leg length (less than half) protruding beyond the tail-tip (plate 379), whereas in *coromandus* a considerable leg length is visible beyond the tail-tip (more than half).

Other features

In the separation of *ibis* and *coromandus*, a number of other features may be used in support. *Ibis* often appears overall

smaller and stockier, with a thicker neck; *coromandus* is closer to *Egretta* egrets in shape (potentially inviting confusion with Intermediate Egret *Mesophoyx intermedia*, discussed briefly below). Typically, *ibis* shows a bulbous head, thinner mid-

FIGURE 3 Comparison of tarsus length and bill length of two subspecies of Cattle Egret *Bubulcus ibis* (*B i ibis* and *B i coromandus*), as well as 'Indian Ocean specimens'. Tarsus length is plotted against bill length (both mm). Details of measurements as in table 1.

382 Western Cattle Egret / Koereiger *Bubulcus ibis ibis*, Route des Blicqs, Guernsey, Channel Islands, 9 February 2008 (Paul Hillion). Alert posture resulting in fully outstretched neck. Legs and bill still appearing short, however. Note pale gull-grey legs; it was found that Eastern Cattle Egret *B i coromandus* does not show this coloration. **383** Eastern Cattle Egret / Oostelijke Koereiger *Bubulcus ibis coromandus*, Baga, Goa, India, 11 January 2009 (Ross Ahmed). Length of bill, neck and legs all reminiscent of genus *Egretta*.

neck and thick lower neck, whereas the neck in *coromandus* is more evenly slender. *Ibis* tends to show a more obvious jowl (shaggy or thick-looking feathering on the chin) than *coromandus* (plate 380), and the latter generally shows a less steep angle in the feathering on the chin. It was found that *coromandus* tends not to show a vertical slope in the forehead feathers, this being more likely to be shown by *ibis*, and more apparent in adult summer plumage. The extent of the jowl and position of the crest feathers varies in both subspecies, however, depending on levels of aggression and fear (Voisin 1991). Kushlan & Hancock (2005) state that *coromandus* shows more extensive feathering on the tibia. Rasmussen & Anderton (2005) state that *ibis* shows less bare facial skin than *coromandus*. Although both taxa can show black legs (contra Rasmussen & Anderton (2005) and Brazil (2009) who both state that only *coromandus* shows black legs), it was found that only *ibis* shows a pale 'gull grey' leg coloration in adult winter plumage (plate 382). However, a *coromandus* in transition between yellow/green and black legs could theoretically show this coloration. Voisin (1991) stated that the colour of the feet

seems to differ slightly in different populations; for example, they are yellowish-green in *ibis* at the African Cape, but in some populations the green colour does not fade to yellow.

Rasmussen & Anderton (2005) found differences in the vocalisations of *ibis* and *coromandus*. They report calls of the former to be noticeably higher pitched, more nasal and less gravelly; and calls of the latter (at least in adults at breeding colonies) to be short, deep, husky, croaking, murmuring barks. They also state that *coromandus* occasionally gives similar low, hoarse calls away from colonies. A more-in-depth study of vocal differences is needed to confirm or refute these differences (see above).

Pitfalls

There are various pitfalls when identifying *coromandus*. These include Intermediate Egret which is larger, with a shape closer to Western Great Egret *Casmerodius albus*, and shows a dark bill in adult summer plumage. As discussed above, first and second calendar-year Cattle Egrets may show a dark-tipped yellow bill, as in adult winter Intermediate Egret. The possibility of a hybrid

Cattle x Little Egret *E garzetta* should also be ruled out. This hybrid combination has been recorded on at least three occasions (McCarthy 2006, Meulmeester 2010). The Little Egret influence produces longer legs and a longer bill compared with pure *ibis*. Therefore, separation from pure *ibis* is straightforward but separation from pure *coromandus* requires more care. Any area of plumage in all taxa may become faintly orange or rusty toned, quite often through staining from mud and possibly dust (plate 381). A stained adult summer plumage *ibis* could then invite confusion with *coromandus*.

Conclusion

Both *ibis* and *coromandus* are capable of migrating long distances, and *coromandus* should be considered a likely vagrant to the WP. It was found that the following features are useful in separating *ibis* and *coromandus*: **1** extent and coloration of adult summer plumage; **2** bill length; **3** tarsus length; **4** tail length; and **5** bill depth at both nostril and feathering (only in separation of 'Indian Ocean specimens' from *ibis* and *coromandus*). In addition, vocalisations are of use according to Rasmussen & Anderson (2005) but data on these were not collected and they require further work. Data to confirm the validity of the taxon '*seychellarum*' and its separation from *ibis* and *coromandus* are lacking.

Acknowledgements

Biometrics of specimens at the Natural History Museum, Tring, were taken by Stephen Menzie. Graeme Buchanan, Peter Kennerley and Chris Redfern checked earlier drafts of the manuscript. Useful advice was provided by Mohamed Amezian, Sandor Attila, Jens Eriksen, Axel Halley, Jan Hein van Steenis, Mike Jennings, Guy Kirwan, Paul J Leader, William van Lint, Richard Klim, Laurant Raty, Adam Rowlands and Sander Terlouw. Mark Adams, Hein van Grouw, Katrina van Grouw and the Scharsach family helped with the visit to the Natural History Museum, Tring. Expenses for the visit to the Natural History Museum were partly covered by the Dutch Birding Fund. The Peregrine Fund Research Library provided some literature. Excellent material was provided by many photographers.

Samenvatting

HERKENNING VAN ONDERSOORTEN EN STATUS VAN KOEREIGER
Zowel nominaat Koereiger *Bubulcus ibis ibis* als Oostelijke Koereiger *B i coromandus* zijn in staat om grote afstanden af te leggen en *coromandus* dient daarom te worden beschouwd als waarschijnlijke dwaalgast in het West-Palearctische gebied. Dwaalgasten zijn reeds vastgesteld op het Arabisch Schiereiland (Oman, Verenigde Arabische Emiraten); een geval in Tunesië is van twijfelachtige herkomst. In dit artikel wordt de herkenning van beide ondersoorten (die volgens sommige auteurs soortstatus verdie-

384 Western Cattle Egret / Koereiger *Bubulcus ibis ibis*, first calendar-year, Chew Valley Lake, Somerset, England, 3 August 2008 (Gary Thoburn). Plumage of Eastern Cattle Egret *B i coromandus* of same age is similar, although structural differences still evident in some individuals.

nen) behandeld en wordt ingegaan op de verspreiding in historisch perspectief (beide taxa hebben in het verleden hun broedgebieden sterk uitgebreid, waarbij verschillende continenten zijn gekoloniseerd; zie figuur 1). De volgende kenmerken zijn het belangrijkste om nominaat *ibis* en *coromandus* te onderscheiden (zie figuur 2 en tabel 1): **1** kleur en verdeling van roodbruin in adult zomerkleed (dieper geelbruin en uitgebreider bij *coromandus*; omdat vogels een groot deel van het jaar in zomerkleed kunnen zijn is dit kenmerk in grote delen van het jaar toepasbaar); **2** snavel-lengte (gemiddeld iets langer bij *coromandus*); **3** tarsus-lengte (gemiddeld iets langer bij *coromandus*); **4** staart-lengte (gemiddeld iets korter bij *coromandus*); en **5** snavel-diepte zowel ter hoogte van neusgat als van bevedering (alleen geschikt om exemplaren van de eilanden in de Indische Oceaan ('*seychellarum*') te onderscheiden van nominaat *ibis* en *coromandus*). Aanvullende kenmerken hebben betrekking op kop- en halsvorm (slanker bij *coromandus*) en pootkleur (bij nominaat *ibis* soms grijs in winterkleed). Door de verschillen in biometrie lijkt *coromandus* iets meer op *Egretta*-zilverreigers of Middelste Zilverreiger *Mesophoyx intermedia* dan nominaat *ibis*. Bij de herkenning van *coromandus* moet ook gelet worden op de mogelijkheid van een hybride *Egretta* x nominaat *ibis*. Onvolwassen vogels en vogels in winterkleed zijn alleen aan de hand van verschillen in structuur te onderscheiden. Er zijn verschillen gemeld in vocalisaties tussen nominaat *ibis* en *coromandus* maar of dat homologe geluiden betrof is gezien de grote variatie nog de vraag. Gegevens over de validiteit van '*seychellarum*' en het onderscheid met nominaat *ibis* en *coromandus* ontbreken en dit onderwerp vraagt om nadere studie.

References

- Blake, E R 1977. Manual of Neotropical birds 1. Chicago.
- Blaker, D 1971. Range expansion of the Cattle Egret. Ostrich suppl 9: 27-30.

- BirdLife International 2010. Species factsheet: Cattle Egret *Bubulcus ibis*. Website: www.birdlife.org/datazone/species/index.html?action=SpcHTMDetails.asp&sid=3730&m=0.
- Brazil, M 2009. Birds of East Asia. London.
- Bridgeman, H A & Maddock, M 1994. Meteorological conditions and cattle egret migration: an update. *Notornis* 41: 189-204.
- Bridgeman, H A, Maddock, M & Geering, D 1997. Cattle Egret migration, satellite telemetry and weather in south-eastern Australia. *Corella* 21: 69-76.
- Bowen, V T & Nicholls, G D 1968. An egret observed on St Paul's rocks, equatorial Atlantic Ocean. *Auk* 85: 130-131.
- Cramp, S & Simmons, K E L (editors) 1977. The birds of the Western Palearctic 1. Oxford.
- Dickinson, E C (editor) 2003. The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world. Third edition. London.
- Gill, F & Donsker, D (editors) 2010. IOC world bird names (version 2.6). Website: www.worldbirdnames.org.
- Hancock, J A 1984. Field identification of West Palearctic white herons and egrets. *Br Birds* 77: 451-457.
- Hancock, J A 1986. Racial identification of Cattle Egret. *Br Birds* 79: 507.
- Hancock, J A & Kushlan, J A 1984. The herons handbook. London.
- Hill, B 2008. Cattle Egrets breed in Somerset. Website: www.birdguides.com/webzine/article.asp?a=1382.
- del Hoyo, J, Elliot, A & Sargatal, J (editors) 1992. Handbook of the birds of the world 1. Barcelona.
- Kushlan, J A & Hancock, J A 2005. The herons. Bird families of the world 14. Oxford.
- Maddock, M 1989. Colour and first age of breeding in Cattle Egrets at determined from wing-tagged birds. *Corella* 13: 1-8.
- Maddock, M & Bridgman, H 1992. Cattle Egret migration and meteorological conditions. *Notornis* 39: 73-86.
- Maddock, M & Geering, D 1994. Range expansion and migration of the Cattle Egret. *Ostrich* 65: 191-203.
- Marion, L & Marion, P 1982. Le Héron garde-bœufs (*Bubulcus ibis*) niche dans l'ouest de la France. Statut de l'espèce en France. *Alauda* 50: 161-175.
- McCarthy, E M 2006. Handbook of avian hybrids of the world. Oxford.
- Messemaker, R & Veldkamp, R 1999. Eerste Nederlandse broedgeval van Koereiger in De Wieden in 1998. *Dutch Birding* 21: 260-263.
- Meulmeester, L 2010. Hybride Koereiger x Kleine Zilverreiger bij Braakman in november 2009. *Dutch Birding* 32: 189-191.
- Ouni, R 2007. Observation d'un Tantale ibis *Mycteria ibis* et d'un Héron garde-bœufs oriental *Bubulcus ibis coromanda* au Cap Bon (Tunisie). *Alauda* 75: 181.
- Pyle, P 2008. Identification guide to North American birds. Part II. Anatidae to Alcidae. Point Reyes Station.
- R Development Core Team 2011. R: A language and environment for statistical computing. R Foundation for Statistical Computing, Vienna. Website: www.R-project.org.
- Rasmussen, P C & Anderton, J C 2005. Birds of South Asia: the Ripley guide 1 & 2. Barcelona.
- Siegfried, W R 1971. Plumage and moult of the Cattle Egret. *Ostrich suppl* 9: 153-164.
- Siegfried, W R 1978. Habitat and the modern range expansion of the Cattle Egret. In: Sprunt, I V, Ogden, J C & Winckler, D (editors), *Wading Birds*, Nat Audubon Soc Research Dept, New York, 7: 315-324.
- Telfair, I I & Raymond, C 2006. Cattle Egret *Bubulcus ibis*. In: Poole, A (editor), *The birds of North America online*, Cornell Lab of Ornithology, Ithaca. Website: <http://bna.birds.cornell.edu/bna/species/113>.
- Vaurie, C 1965. The birds of the Palearctic fauna. A systematic reference. Non-Passeriformes. London.
- Voisin, C 1991. The herons of Europe. London.

Ross Ahmed, 23 Rede Avenue, Hebburn, Tyne and Wear NE31 1QT, UK
(rossahmed@gmail.com)

Field identification criteria for second calendar-year Baltic Gull

Ruud G M Altenburg, Ies Meulmeester, Mars J M Muusse, Theodoor O V Muusse & Pim A Wolf

Subspecific identification of Lesser Black-backed Gulls *Larus fuscus* took flight in the late 1990s, when Jonsson (1998) and Rauste (1999) published their landmark papers on the identification of Baltic Gull *L f fuscus* (and Heuglin's Gull *L heuglini*). Jonsson (1998) classified nominate *fuscus* into three identifiable age classes: **1** second calendar-year birds in spring; **2** third calendar-year birds in spring; and **3** adults in autumn. Armed with Jonsson's (1998) well-defined identification

criteria, many of which centred around moult, birders in western Europe set out to find vagrant nominate *fuscus*. Their subsequent field observations, however, indicated that the variation in the western taxa *L f graellsii* and, particularly, *L f intermedius* had been rather underestimated by Jonsson (1998) and Rauste (1999). Consequently, identification appeared to be far less straightforward than previously assumed. This applied in particular to third calendar-year birds and adults (cf Gibbins

2004, Muusse et al 2005, Winters 2006).

Winters (2006) reviewed Jonsson's (1998) original identifiable age groups based on data collected primarily in the Netherlands. He defined three 'identifiable types' of nominate *fuscus* which, in short, comprised: **1** second calendar-year birds in spring/summer showing at least eight new primaries and preferably a plumage typical of nominate *fuscus*; **2** second calendar-year birds in autumn showing three generations of primaries; and **3** third calendar-year birds in spring showing two generations of primaries, with the outer ones still fresh and p10 showing a small mirror. His paper did not deal with adults but Gibbins (2004) had already addressed the identification problems for this age group.

Given the uncertainties about fail-safe identification criteria for nominate *fuscus*, rarities committees such as the Dutch rarities committee (CDNA) decided to only accept (colour)-ringed birds of known age and provenance. The CDNA, however, acknowledged that this practice might be too restrictive, and also that published literature might allow for a broader range of acceptable 'types'. For that reason, the CDNA asked us to review existing literature and to match these data with our own field experience in order to investigate whether any age/plumage 'types' can be identifiable with enough certainty as to allow acceptance by the CDNA. The current paper summarises the results of this investigation.

Material and methods

As part of ongoing research stimulated by the Gull Research Organisation (www.gull-research.org), we collected data on ringed second calendar-year western birds (n=146) from the period mid-March to late June (see below), comprising *graellsii* (including so-called 'Dutch intergrades'; n=86) from Belgium, Britain, France, Germany and the Netherlands, as well as *intermedius* (n=60) from Denmark, Norway and Sweden. Between mid-March and late June, the extent of the post-juvenile moult of tail-feathers, secondaries and primaries in virtually all second calendar-year Lesser Black-backed Gulls can still be reliably assessed; later in the season, this assessment is progressively obscured by advancing complete moult. The moult stage of birds observed by the authors was scored in the field, while the remainder were scored from photographs. Tail-feathers were considered only if the entire tail could be scored, and secondaries if all feathers in at least one wing were visible. Only the outer five primaries were scored, as these are visible at rest and therefore

could be scored in all birds.

Compared with previous studies, our study comprised a larger database of individuals of known age and provenance (based on ringing details), leading to more robust conclusions about the prospect of safely identifying birds in certain age or plumage classes.

Second calendar-year birds

In this paper, we concentrate on second calendar-year nominate *fuscus* because our studies indicate that this age-class is the most safely identifiable, based on moult and plumage characters. We present a set of criteria that, in our opinion, enables safe identification of well-observed and well-documented individuals that meet the proposed criteria. Our criteria will enable observers in the field to make certain identifications and national or regional rarities committees to consider reports of unringed nominate *fuscus*.

Moult and ageing

Graellsii/intermedius

The variation in moult timing in second calendar-year birds mirrors that of third calendar-year birds (as described in Muusse et al 2005). On average, post-juvenile moult in *intermedius* is more extensive than in *graellsii*. Replacement of tail-feathers during the first winter is rather uncommon in *graellsii* (five out of 27 birds (19%), all from the Netherlands) but regular in *intermedius* (10 out of 17 (59%), from Denmark and Norway). None of the 18 *graellsii* that could be scored for replaced flight-feathers showed second generation secondaries, versus three out of 14 (21%) *intermedius*. The most advanced individual, from southern Norway, had replaced all tail-feathers and half of its secondaries. None of the 86 *graellsii* or 60 *intermedius* had replaced any of the outer five primaries; moreover, none of the 17 *graellsii* and 14 *intermedius* for which the entire wing could be scored showed arrested moult in the inner primaries.

Given the extensive variation in Lesser Black-backed Gull, our sample of ringed birds is unlikely to tell the complete story. Indeed, from June onwards, it is not uncommon to observe second calendar-year (*graellsii/intermedius*-type birds that have replaced all secondaries. In rare cases, such western-type birds even have renewed a few inner primaries (Winters 2006; pers obs). Although plumage-wise these birds resemble *intermedius*, some may actually represent *fuscus* (cf Altenburg et al 2007).

Olsen & Larsson (2004) quote Peter Adriaens,

385 Presumed Baltic Gull / vermoedelijke Baltische Mantelmeeuw *Larus fuscus fuscus*, second calendar-year, Zeebrugge, West-Vlaanderen, Belgium, 20 June 2011 (*Peter Adriaens*). Typical individual showing all new primaries, white head and underparts, and plumage consisting of worn, plain brown wing-coverts and scapulars intermixed with adult-like blackish feathers. Note that, on current criteria, this bird cannot be accepted by the Belgian rarities committee (BAHC) and is therefore referred to as presumed. **386** Presumed Baltic Gull / vermoedelijke Baltische Mantelmeeuw *Larus fuscus fuscus*, second calendar-year (centre), with Lesser Black-backed Gulls / Kleine Mantelmeeuwen *L f graellsii/intermedius*, Amsterdam, Noord-Holland, Netherlands, 12 August 2010 (*Ruud G M Altenburg*). Although very late in the season, this individual still stands out by plumage and full set of second generation primaries. Note that two western-type birds still show juvenile outer primaries. On current criteria, this bird cannot be accepted by the Dutch rarities committee (CDNA) and is therefore referred to as presumed. **387** Presumed Baltic Gull / vermoedelijke Baltische Mantelmeeuw *Larus fuscus fuscus*, second calendar-year (left), Amsterdam, Netherlands, 10 June 2005 (*Ruud G M Altenburg*). Compare with Lesser Black-backed Gull *L f graellsii* on right, ringed (but ring barely visible on this photograph) as pullus at IJmuiden, Noord-Holland, Netherlands, which shows worn juvenile primaries and greater coverts. Although larger than the Dutch *graellsii*, this nominate *fuscus* can be identified by combination of eight second generation primaries (pointed, brown and very worn p10 just visible) and plumage. Note that, on current criteria, this bird cannot be accepted by the Dutch rarities committee (CDNA) and is therefore referred to as presumed.

stating that 'very few [second calendar-year] *intermedius/graellsii* [are as] similarly advanced [as nominate *fuscus*]'. PA (pers comm) has since commented that 'similarly advanced' was an expression too vague and ambiguous, and mainly referred to moult of the wing-coverts, tail-feathers and secondaries'. He confirmed 'not yet having seen a colour-ringed, second calendar-year *graellsii/intermedius* that had replaced primaries in winter'.

Graellsii/intermedius commence the first complete moult in the spring of their second calendar-year. By July-August, their plumage will either show obvious moult gaps or look very fresh. In many birds, the worn juvenile outer primaries are still present; in others the wing looks atypically short because the outer primaries are missing or growing. Second calendar-year *graellsii/intermedius* do not acquire a full set of second generation primaries before the end of September (pers obs), when they finish their complete moult.

Nominate *fuscus*

For nominate *fuscus*, a complete moult in the first winter is the norm, with two-thirds of the birds returning to Finland having replaced all flight-feathers (Rauste 1999, Koskinen & Rauste 2006). The majority of the second calendar-year nominate *fuscus* in western Europe are observed in May-June, when they are relatively easily detected by their advanced plumage, including glossy black second generation primaries with rounded tips (plate 385 and 387). Moult in summer is restricted in those second calendar-year *fuscus* that have completely renewed their plumage on the wintering grounds (Rauste 1999, Koskinen & Rauste 2006). During their stay in Europe, their appearance hardly changes. In July-August, some of the advanced birds start replacing second generation inner primaries to third generation feathers (see Koskinen & Rauste 2006), whereas in others moult is limited to just some wing-coverts. This contrasts strongly with second calendar-year *graellsii/intermedius* which undergo a complete moult in summer. When the quality of the plumage, particularly the primaries, can be properly assessed, 'spring' second calendar-year *fuscus* therefore can be identified into August (plate 386).

Some advanced second calendar-year nominate *fuscus* are very difficult to age. In addition to having a plumage with a high proportion of near-black, adult-like feathers, these birds may already show a yellow bill (sometimes also with a hint of a red gonys spot), a red orbital ring and pale yellow legs; these features make them strongly resemble

third calendar-year birds (plate 388). However, the flight-feathers should provide a strong clue to their real age: second generation inner primaries are all-black or have a narrow white tip (<10 mm), whereas third generation ones are more adult-like and have a (much) broader tip (>10 mm).

In spring, advanced second calendar-year nominate *fuscus* can be misidentified as third calendar-year *intermedius*, as both show second generation flight-feathers. The best character to separate dark-mantled third calendar-year *intermedius* from advanced second calendar-year nominate *fuscus* is the state of wear in the flight-feathers. In second calendar-year nominate *fuscus*, the central and outer primaries have been replaced in late winter, so these feathers normally look fresh in spring. In third calendar-year *intermedius*, these feathers have been replaced several months earlier, so they are more worn. Third calendar-year *intermedius* often moult tail-feathers to third generation feathers in the winter quarters (Muusse et al 2005) and return to Europe with a checkered tail-bar or all-white tail-feathers, whereas second calendar-year nominate *fuscus* should show a distinct tail-bar, often white tipped. An example of an incorrectly aged bird is plate 206 in Winters (2006), showing a second calendar-year nominate *fuscus* wrongly identified as a third calendar-year *graellsii/intermedius*.

Second calendar-year nominate *fuscus* typically show upperparts consisting of a mix of plain dark brown and blackish-grey feathers (plate 385-388). The adult-like feathers in some individuals are slightly paler grey, possibly reflecting the considerable variation in mantle colour in adults (Barth 1966, Jonsson 1998). Occasionally, birds are observed with eight or more second generation primaries but with a plumage strongly differing from the norm. A strongly marked ('barred') plumage (plate 389) is common in *graellsii/intermedius* but unusual in *fuscus*. Although data on the phenotype of intergrades is lacking, such 'barred' individuals could potentially represent intergrades between *intermedius* and *fuscus* from mixed Norwegian colonies. Individuals with unusually pale grey plumage (plate 390), on the other hand, are potential Heuglin's Gull candidates. In his description of 'identifiable types' of second calendar-year *fuscus*, Winters (2006) argued that a typical plumage pattern was 'preferable'. In our view, a plumage typical for second calendar-year *fuscus* is essential for positive identification. Individuals with a plumage obviously deviating from the norm should not be considered.

388 Presumed Baltic Gull / vermoedelijke Baltische Mantelmeeuw *Larus fuscus fuscus*, second calendar-year, Heemskerk, Noord-Holland, Netherlands, 13 June 2010 (Ruud G M Altenburg). Very advanced individual that could easily be taken for third calendar-year. Careful assessment of plumage is required to determine age in birds like this. Note that, on current criteria, this bird cannot be accepted by the Dutch rarities committee (CDNA) and is therefore referred to as presumed. **389** Probable Baltic Gull / waarschijnlijke Baltische Mantelmeeuw *Larus fuscus fuscus* (front), second calendar-year, with Lesser Black-backed Gull / Kleine Mantelmeeuw *L f graellsii/intermedius*, Amsterdam, Noord-Holland, Netherlands, 28 June 2005 (Ruud G M Altenburg). Compare primaries: brown and pointed juvenile feathers in *graellsii/intermedius* in the back, black and rounded second generation feathers in the probable nominate *fuscus*. 'Barred' plumage is occasionally seen in nominate *fuscus* but is much more common in western birds. Although likely to be pure nominate *fuscus*, theoretically birds like this could represent intergrade *intermedius* x nominate *fuscus* and, in our view, are better left unidentified. **390** 'Lesser black-backed gull' / 'kleine mantelmeeuw' *Larus fuscus/heuglini*, second calendar-year, Amsterdam, Noord-Holland, Netherlands, 25 June 2006 (Ruud G M Altenburg). All primaries renewed, except for outer ones which are very worn. By mid-July, this bird was replacing inner primaries to third generation feathers. Such moult pattern is found only in most advanced Baltic Gulls *L f fuscus* but third generation scapulars and wing-coverts are too pale grey for this taxon. Although 'paler-than-average' nominate *fuscus* have hatched in Finland (cf Koskinen & Rauste 2006), it is safest to leave such individuals unidentified until variation in Heuglin's Gull *L heuglini* is better understood. **391** Presumed Baltic Gull / vermoedelijke Baltische Mantelmeeuw *Larus fuscus fuscus*, second calendar-year, IJmuiden, Noord-Holland, Netherlands, 1 September 2006 (Mars J M Muusse). Rare example of individual showing three generations of primaries. In left wing, p1 is third generation, p2-7 second generation and p8-10 juvenile; p5 is broken off. In right wing, moult score is similar but p1 is missing/growing and p4 seems to be damaged. Most likely moult scenario is that this bird returned to Europe with tail, secondaries and p1-7 renewed on wintering grounds. Judging from poor state of primaries, instead of continuing with p8, it recommenced with p1. Note that, on current criteria, this bird cannot be accepted by the Dutch rarities committee (CDNA) and is therefore referred to as presumed.

Any second calendar-year Lesser Black-backed Gull showing three generations of primaries in autumn has replaced less than 10 primaries on the wintering grounds and then suspended its moult. After migrating north, rather than continuing with the next remaining juvenile primary, they recommence with p1 and replace a number of second generation inner primaries during the summer months (plate 391). We concur with Winters (2006) that such a scenario is extremely unlikely to occur in the western taxa and should be considered exclusive for nominate *fuscus*.

Criteria for identifiable second calendar-year nominate fuscus

Second calendar-year nominate *fuscus* is variable. Some individuals do not replace any primaries on the wintering grounds and such birds are regularly inseparable from *graellsii/intermedius* (cf, eg, Altenburg et al 2006). The majority, however, show a full set of second generation primaries in spring, a feature that has never been recorded in ringed (and hence proven) second calendar-year *graellsii/intermedius*. On the basis of our sample of western-type birds and published data on nominate *fuscus* (Koskinen & Rauste 2006), we argue

that any second calendar-year Lesser Black-backed Gull, in the period April-June, showing the following set of characters can safely be classified as nominate *fuscus*: **1** all rectrices, secondaries and at least eight primaries are second generation feathers; the primaries and tail should be checked for very advanced individuals that can be mistaken for third calendar-year birds; **2** the upperparts are plain dark brown, mixed with dark grey to blackish-grey adult-like feathers. In some birds, the dark brown scapulars may have acquired paler fringes due to wear, while in others a faint pattern on the (greater) coverts may be visible. Birds that show scapulars and/or wing-coverts with obvious markings (cf plate 389) or unusually pale grey adult-type feathers (cf plate 390), however, should not be considered. Note that blackish-grey scapulars and plain upperwing-coverts alone are supportive characters only and not exclusive for nominate *fuscus*, because a combination of both is sometimes found in *intermedius* (cf, eg, plate 226 in Altenburg et al 2006).

As the appearance of advanced second calendar-year *fuscus* does not change dramatically during summer, basically the same criteria apply to birds in July-August. During this period, identi-

392 Baltic Gull / Baltische Mantelmeeuw *Larus fuscus fuscus* (J844), fourth calendar-year, Tampere, Finland, 2 May 2009 (Hannu Koskinen). Ringed as pullus at Heimlaukoya Lemmingsvær, Tranøy, Troms, Norway, and previously observed at Ashdod North Beach, Israel, in April 2007. With such large black marking to bill and absence of white mirror on p10, this bird would have been aged as third calendar-year if it had not been ringed.

fiable second calendar-year *fuscus* should show a full set of slightly to moderately worn second generation primaries, or they should already be replacing the inner primaries to third generation feathers. Second calendar-year *fuscus* that returned to Europe with one or two juvenile outer primaries may be replacing these feathers in summer and could potentially be confused with the most advanced *intermedius*. Therefore, in July-August, only birds that have returned with a full set of second generation primaries should be considered. In autumn, second calendar-year birds showing three generations of primaries can also be accepted as *fuscus*. The detection of such a moult pattern requires very close attention and detailed photographs.

Third calendar-year birds

Winters' (2006) criterion for third calendar-year birds is far more restrictive than Jonsson's (1998), which only required a moult contrast to be present. Theoretically, this should exclude any third calendar-year *intermedius* but, in practice, such birds are inseparable from fourth calendar-year birds still showing significant signs of immaturity (plate 392). As unringed third calendar-year birds cannot be aged with absolute confidence, identification of this age class to subspecies level is not possible on current knowledge.

Conclusions and advice to rarities committees

Based on a combination of a fairly extensive data set of ringed western-type birds and a decade of field work, we are confident that the majority of second calendar-year nominate *fuscus* can be identified even when not wearing a (colour) ring. We suggest that rarities committees reconsider the decision to only accept ringed nominate *fuscus* of known provenance. Correct ageing of candidate birds is obviously critical, and it is important to note that this is not always straightforward.

We also conclude that, because of the occasional immature-looking fourth calendar-year nominate *fuscus*, third calendar-year birds cannot safely be aged. The implication of this is that unringed birds of this age are not identifiable with certainty. On current knowledge, this leaves second calendar-year birds of the type described above as the only identifiable age class of unringed nominate *fuscus*.

Further information

A dedicated section on the Gull Research Organisation website (www.gull-research.org/2cyfuscus) provides additional photographs of the individ-

uals in plate 385-391, as well as a series of acceptable and non-acceptable individuals that are not discussed in this paper.

Acknowledgements

We thank Peter Adriaens, Chris Gibbins and Hannu Koskinen for their comments on the manuscript. Oskar Kenneth Bjørnstad, Roland-Jan Buijs, Kees Camphuysen, Morten Helberg and Nils Helge Lorentzen kindly helped us to extend our database of ringed birds. Special thanks go out to the following photographers: Toni Alcocer, Lucien Brinkhof, Michael Davis, Ronald van Dijk, Miguel Domínguez Santaella, Marc Fasol, Nelson Fonseca, Roland François, Rafa García, Miguel Juan, Maarten van Kleinwee, Tony Le Huu Nghia, Jean-Pierre Leys, Richard Mielcarek, Maties Rebassa, François Richir, Bram Rijkse, Luis José Salaverri Leiras, John Sanders, Jan Zorgdrager and in particular Delfín González, Antonio Gutierrez, Javier Marchamalo and Gabriel Martín.

Samenvatting

VELDKENMERKEN VOOR HERKENNING VAN TWEDEJAARS BALTISCHE MANTELMEEUW In dit artikel worden de identificatiecriteria voor Baltische Mantelmeeuw *Larus fuscus fuscus* herzien. Aan de hand van de bestaande literatuur en jarenlange veldervaring wordt geadviseerd welke ongeringde vogels voor aanvaarding in aanmerking zouden moeten komen. Met name tweede-kalenderjaar vogels worden behandeld, omdat deze leeftijds categorie de beste kans biedt op herkenning.

Graellsii/intermedius: Uit onderzoek aan geringde tweede-kalenderjaar *L f graellsii* (n=86) uit België, Britannië, Duitsland, Frankrijk en Nederland en *L f intermedius* (n=60) uit Denemarken, Noorwegen en Zweden blijkt dat het vervangen van staartpennen tijdens de eerste winter ongewoon is in *graellsii* (vijf van de 27 vogels (19%) waarbij dit kenmerk beoordeeld kon worden), maar regelmatig voorkomt in *intermedius* (10 van de 17; 59%). Geen van de 18 op dit kenmerk beoordeelbare *graellsii* had armpennen geruid, tegenover drie van de 14 (21%) *intermedius*. Rui in de buitenste vijf armpennen kwam bij geen van de 146 geringde individuen voor. In het veld worden echter wel sporadisch (ongeringde) vogels aangetroffen met enkele geruide binnenste handpennen, maar met een kleed dat lijkt te wijzen op westelijke herkomst. **Graellsii/intermedius** begint de eerste complete rui in het voorjaar van het tweede kalenderjaar. In juli-augustus vertoont hun kleed duidelijk ruigaten of ziet het er zeer vers uit. De vleugel bevat nog enkele sterk gesleten juveniele handpennen of lijkt atypisch kort, omdat de buitenste handpennen ontbreken of groeien.

Fuscus: Tweederde van alle nominaat *fuscus* ondergaat een complete rui in de eerste winter, inclusief alle staart-, arm- en handpennen. De meeste tweede-kalenderjaar vogels worden in mei-juni waargenomen, als ze relatief gemakkelijk te herkennen zijn aan hun vergevorderde kleed en glimmend zwarte handpennen met afgeronde toppen (plaat 385 en 387). Gedurende de zomer verandert de verschijning van een vergevorderde tweede-kalenderjaar nominaat *fuscus* nauwelijks. Dit con-

trasteert sterk met een tweede-kalenderjaar *graellsii/intermedius*, die in de zomer een complete rui ondergaat. Als de kwaliteit van het verenkleed goed beoordeeld kan worden is tweede-kalenderjaar nominaat *fuscus* daarom tot in augustus herkenbaar (plaat 386).

Sommige van de meest vergevorderde tweede-kalenderjaar nominaat *fuscus* zijn zeer lastig op leeftijd te brengen omdat ze verward kunnen worden met derde-kalenderjaar nominaat *fuscus* of *intermedius* (plaat 388). Het onderscheid tussen tweede- en derde-kalenderjaar nominaat *fuscus* kan worden bepaald aan de hand van de binnenste handpennen. Tweede-generatie binnenste handpennen hebben een smalle lichte top (<10 mm), tegenover een (veel) bredere top (>10 mm) in derde-generatieveren. Voor het onderscheid met derde-kalenderjaar *intermedius* moet gelet worden op kwaliteit van de armen handpennen. Aangezien deze bij *intermedius* enkele maanden eerder vervangen zijn, zijn deze ten opzichte van nominaat *fuscus* meer gesleten. Derde-kalenderjaar *intermedius* toont daarnaast doorgaans een staart met enkele geheel witte staartpennen, dan wel een geheel witte staart; tweede-kalenderjaar nominaat *fuscus* heeft een complete staartband, vaak met smalle witte veertoppen.

De bovendelen van een typische tweede-kalenderjaar nominaat *fuscus* zijn ongetekend donkerbruin, vermengd met adult-achtige zwartgrijze veren (plaat 385-388). De laatste zijn in sommige individuen wat lichter grijs dan in andere. Vogels met een sterk getekend kleed (plaat 389), dat normaal is voor *graellsii/intermedius* maar atypisch voor nominaat *fuscus*, zouden niet in behandeling moeten worden genomen. Hetzelfde geldt voor individuen met een ongewoon lichtgrijs kleed (plaat 390), die potentiële Heuglins Meeuw *L. heuglini*-kandidaten zijn.

Een rui patroon dat resulteert in drie generaties handpennen in het najaar moet als exclusief voor nominaat *fuscus* worden beschouwd. Vogels met een dergelijk rui patroon (plaat 391) komen dus eveneens voor aanvaarding in aanmerking.

Criteria voor herkenbare tweede-kalenderjaar nominaat *fuscus*: Tweede-kalenderjaar Kleine Mantelmeeuwen in de periode april-juni komen in aanmerking voor aanvaarding als nominaat *fuscus* als: **1** alle staart- en armpennen en minimaal acht handpennen geruid zijn naar tweede-generatieveren; **2** de bovendelen een mengeling tonen van ongetekende donkerbruine en donkergrijze tot zwartgrijze veren. In sommige vogels kunnen de donkerbruine veren lichtere toppen hebben ten gevolge van sleet, terwijl in andere een vaag patroon zichtbaar is op de (grote) dekveren. Vogels met een duidelijk getekend of opvallend lichtgrijs kleed komen niet voor aanvaarding in aanmerking.

Min of meer dezelfde kenmerken gelden voor de periode juli-augustus. Herkenbare tweede-kalenderjaar nominaat *fuscus* heeft dan licht tot matig gesleten handpennen en kan reeds de binnenste handpennen naar derde-

generatieveren ruïen. Vogels die met één of twee juveniele handpennen naar Europa zijn teruggekeerd zouden in theorie verward kunnen worden met de snelst ruiende *intermedius*. Alleen een tweede-kalenderjaar nominaat *fuscus* die in het voorjaar al een complete set nieuwe handpennen had komt dus in juli-augustus voor aanvaarding in aanmerking. In het najaar geldt dit voor vogels met drie generaties handpennen.

Derde kalenderjaar vogels: In theorie zouden ongeringde vogels met een zeer vergevorderde rui voor aanvaarding in aanmerking kunnen komen. Het probleem is echter dat deze in de praktijk niet te onderscheiden zijn van vierde-kalenderjaar vogels die nog duidelijke tekenen van onvolwassenheid tonen (plaat 392).

Aanvullende informatie: Op een apart onderdeel van de Gull Research Organisation website (www.gull-research.org/2cyfuscus) staan aanvullende foto's van de vogels van plaat 385-391, alsmede een serie aanvaardbare en niet-aanvaardbare vogels die niet in dit artikel zijn behandeld.

References

- Altenburg, R G M, Muusse, M J M, Luijendijk, B-J & Muusse, T O V 2006. Restricted moult in second calendar-year Baltic Gull. *Dutch Birding* 28: 162-164.
- Altenburg, R G M, Luijendijk, B-J, Muusse, M J M & Muusse, T O V 2007. Moult sequence in second calendar-year Baltic Gull at Amsterdam in May 2006. *Dutch Birding* 29: 95-97.
- Barth, E K 1966. Mantle colour as a taxonomic feature in *Larus argentatus* and *Larus fuscus*. *Nytt Magazin for Zoologi* 13: 56-82.
- Gibbins, C N 2004. Is it possible to identify Baltic and Heuglin's Gulls? *Birding Scotland* 7: 154-186.
- Jonsson, L 1998. Baltic Lesser Black-backed Gull *Larus fuscus fuscus* – moult, ageing and identification. *Birding World* 11: 295-317.
- Koskinen, H & Rauste, V 2006. Primary moult of Baltic Gull during the first 15 months. *Dutch Birding* 28: 158-161.
- Muusse, T O V, Muusse, M J M, Luijendijk, B-J & Altenburg, R G M 2005. Identification update: moult variability in 3rd calendar-year Lesser Black-backed Gulls. *Birding World* 18: 338-348.
- Olsen, K M & Larsson, H 2004. *Gulls of Europe, Asia and North America*. Second edition. London.
- Rauste, V 1999. Kennzeichen und Mauer von 'Baltischen Heringsmöwen' *Larus [fuscus] fuscus* und 'Tundramöwen' *L. [fuscus] heuglini*. *Limicola* 13: 105-128, 153-188.
- Winters, R 2006. Moult and plumage variation in immature Lesser Black-backed Gulls in the Netherlands. *Dutch Birding* 28: 140-157.

Ruud G M Altenburg, De Waterdief 5, 1911 JN Uitgeest, Netherlands (r.altenburg@xs4all.nl)
 Ies Meulmeester, Leliestraat 27, 4461 PC Goes, Netherlands (iesmeulmeester@solcon.nl)
 Mars J M Muusse, Ruysdaelhof 13, 2215 AJ Voorhout, Netherlands (marsmuusse@gmail.com)
 Theodoor O V Muusse, Billitonstraat 19, 3312 SB Dordrecht, Netherlands (theomuusse@chello.nl)
 Pim A Wolf, Batenburg 63, 4385 HG Vlissingen, Netherlands (pim.wolf@gmail.com)

Amerikaanse Oeverloper in Hogerwaardpolder in juli 2011

Mitchell Krijnen, Joost Simons & Enno B Ebels

Op zaterdag 30 juli 2011 rond 07:45 waren wij (Mitchell Krijnen en Joost Simons) aan het vogelen in het natuurontwikkelingsgebied in de Hogerwaardpolder, op de grens van Noord-Brabant en Zeeland. Naast drie Oeverlopers *Actitis hypoleucos* en een Bosruiter *Tringa glareola* ontdekten we een steltloper die een aantal opvallende kenmerken had: de vogel was zwaar gevlekt op de borst en had een lichte oranjekleurige snavel. We konden eerst niet opmaken met welke steltloper we te maken hadden maar toen eenmaal het idee opkwam dat het een Amerikaanse Oeverloper *A macularius* kon zijn werden alle in onze veldgids (Svensson et al 2010) genoemde kenmerken snel gezien. Rond 08:50 maakten we enkele foto's toen de vogel op c 30 meter zat. Hij foerageerde in de korte vegetatie aan de waterrand in de omgeving van het uitkijkpunt en trok soms sprintjes waarbij hij zijn nek vooruit strekte. Opvallend waren de zwaar gevlekte borst en flank, met het vlekkenpatroon het dichtst op de zijborst (op afstand als borstband overkomend). Verder werd de tekening op de donkere bovendelen goed gezien en tijdens de vlucht zagen we de vorm van de witte vleugelstreep, smaller wordend naar het lichaam toe en korter dan bij Oeverloper.

Later op de ochtend kon JS vanuit het veld de waarneming uploaden naar www.waarneming.nl, maar nog zonder de foto's te plaatsen. Daarom werd – gezien de extreme zeldzaamheid van deze soort – in de loop van de ochtend eerst navraag gedaan of het geen invoerfout was. Wij hadden inmiddels onze tocht vervolgd naar Noord-Beveland, Zeeland, zonder succes zoekend naar de daar verblijvende zeldzame steltlopers bij Wissenkerke (Aziatische Goudplevier *Pluvialis fulva* en Grote Geelpootruiter *Tringa melanoleuca*). JS zag op zijn mobiel de vragen naar aanleiding van zijn ingevoerde waarneming en hij voegde enkele waargenomen kenmerken aan zijn melding toe. Rond 12:00 werd het nieuws voorzichtig bekend gemaakt via Dutch Bird Alerts en even later gingen de eerste Zeeuwse vogelaars op pad. Tegen 13:00 zagen zij de bewuste vogel op grote afstand foerageren; vanwege de afstand waren de vlekken op de onderdelen niet zichtbaar en leek de borst egaal donker, zodat getwijfeld

werd of het wel een Amerikaanse Oeverloper betrof. Toen de vogel zich rond 13:15 echter kortstondig van dichtbij liet zien, werd duidelijk dat de beide ontdekkers gelijk hadden: een Amerikaanse Oeverloper in volledig zomerkleed! Omdat het de eerste waarneming in Nederland in ruim 30 jaar was, betekende het een nieuwe soort voor vrijwel iedere vogelaar en daarom werd het snel druk in de Hogerwaardpolder. Rond 14:00 keerden we terug en konden aan de inmiddels gearriveerde vogelaars onze foto's tonen met daarop geen borstband maar een zeer dicht vlekkenpatroon. Hiermee verdween ook bij enkele doorgewinterde vogelaars de resterende scepsis over de determinatie en kon er gebeld, ge-sms't en getwitterd worden om twijfelaars aan te sporen ook af te reizen.

De rest van de middag en avond foerageerde de vogel meestal op een afstand van vele 100-en meters (en passeerde daarbij regelmatig de provinciegrens) maar af en toe kwam hij iets dichterbij en dan waren alle kenmerken goed te zien. Naast de eerder genoemde kenmerken had hij vergeleken met Oeverloper een kortere staart, wat donkerdere bovendelen, lichtere vleeskleurige poten, een iets scherpere koptekening met meer opvallende wenkbrauwstreep en een minder onrustig foerageergedrag. Tot in de avond werd de vogel door zeker 200 vogelaars gezien. De volgende ochtend was hij nog steeds aanwezig en liet zich in de eerste uren af en toe van dichtbij (tot c 30 m) bekijken. Op dat moment werden ook de beste foto's gemaakt. Die dag kwamen weer zeker 150 vogelaars een kijkje nemen; de meest opgeluchte moet Cock Reijnders zijn geweest die had besloten zijn vakantie te onderbreken en 's nachts c 1000 km van zijn camping in het zuiden van Frankrijk naar de vogel te rijden. Op 1 augustus werd de vogel niet meer aangetroffen.

Beschrijving

De beschrijving is gebaseerd op foto's van Marcel Kloodwijk, Vincent Legrand, JS, Roy Slaterus en Jaco Walhout en andere fotografen (zie www.dutchbirding.nl en www.waarneming.nl), aangevuld met notities van Enno Ebels.

393-394 Amerikaanse Oeverloper / Spotted Sandpiper *Actitis macularia*, adult zomerkleed, Hogerwaardpolder, Zeeland, 31 juli 2011 (*Jaco Walhout*)

395 Amerikaanse Oeverloper / Spotted Sandpiper *Actitis macularia*, adult zomerkleed, Hogerwaardpolder, Zeeland, 31 juli 2011 (Marcel Klootwijk)

396 Amerikaanse Oeverloper / Spotted Sandpiper *Actitis macularia*, adult zomerkleed, Hogerwaardpolder, Zeeland, 31 juli 2011 (René van Rossum)

GROOTTE & BOUW Als Oeverloper maar wat kleiner met compacter lichaam en kortere staart. Staartprojectie geschat op c 5-10 mm.

KOP Als Oeverloper maar lichte wenkbrauwstreep iets meer afgetekend. Bovenkop donkerbruin, vooral richting snavelbasis. Wenkbrauwstreep vuilwit. Donkere teugel en oogstreep. Rest van kop bruin. Kin en keel wit. Smalle witte oogring onder en boven oog, onderbroken door donkere oogstreep.

BOVENDELEN Als Oeverloper maar iets donkerder bruin. Bruin met vage donkere dwarsbandering op veren.

ONDERDELEN Wit met onregelmatig patroon van ronde zwarte vlekken, meest intensief op zijborst (op afstand donkerbruine borstband vormend) en meest verspreid op anaalstreek en onderstaartdekveren. Witte 'inham' ter hoogte van vleugelboog minder hoog of opvallend dan bij Oeverloper.

VLEUGEL Bovenvleugel bruin met brede witte vleugelstreep op handpennen en buitenste armpennen, niet doorlopend tot aan lichaam zoals bij Oeverloper en smaller naar lichaam toe. Ondervleugel donker met brede witte middenbaan doorlopend tot aan flank.

STAART Bovenstaart donker met witte tekening op staartzijden en enkele donkere dwarsbanden, exacte patroon niet vastgesteld en op foto's niet goed zichtbaar.

NAAKTE DELEN Snavel licht oranje met kleine donkere punt. Oog donker. Poot vleeskleurig.

GEDRAG Typisch gedrag van oeverloper, voorovergebogen foeragerend op grens van land en water, soms kortstondig in ondiep water. Minder onrustig en minder frequent staartwippend dan aanwezige Oeverlopers. Soms optrekkend met drie Oeverlopers, soms solitair. Af en toe interactie met Kleine Plevier *Charadrius dubius*.

GELUID Niet gehoord.

Determinatie

De combinatie van formaat, witte onderdelen met duidelijke donkere vlekken en lichte oranje sna-

vel met donkere punt past alleen op een Amerikaanse Oeverloper in zomerkleed. Oeverloper heeft ongetekende onderdelen en een donkere snavel. Aanvullende kenmerken betreffen de relatief korte staart (langer bij Oeverloper), vleeskleurige poten (groenachtig bij Oeverloper) en relatief korte vleugelstreep (langer en naar het lichaam toe verbredend in plaats van versmallend bij Oeverloper; zie Hayman et al 1986, Chandler 2009, Svensson et al 2010, van Duivendijk 2011). Een Oeverloper kan soms wat fijne vlekking op de onderdelen vertonen (van Duivendijk 2011; zie foto in Birding World 19: 140, 2006) maar nooit in zo'n sterke mate en zo onregelmatig als bij de vogel van de Hogerwaardpolder.

Verspreiding en voorkomen

Amerikaanse Oeverloper is een Noord-Amerikaanse broedvogel die overwintert van Midden- tot Zuid-Amerika. In Europa is het een regelmatige dwaalgast in alle maanden van het jaar, met relatief (voor een steltloper) veel winterwaarnemingen. Alleen al in Brittannië zijn bijvoorbeeld tot en met 2009 164 exemplaren aanvaard, met een piek in augustus-oktober (52% van de gevallen) en mei-juni (28%; Hudson & Rarities Committee 2010). In Nederland was de soort daarentegen slechts twee keer eerder vastgesteld, op 18 juli 1976 in de Eerste Kroonspolder op Vlieland, Friesland (adult zomerkleed, gevangen samen met c 20 Oeverlopers en verzameld; Boere & Zegers 1976, kleurenfoto's van de balg in Heemskerk 2011), en op 23-28 augustus 1980 bij Diemen, Noord-Holland (juveniel; Vogelzang 1981, 1982). De laatste vogel is door de Commissie Dwaalgasten

Nederlandse Avifauna (CDNA) alleen aanvaard voor 23 augustus, de dag van de ontdekking door Fred Vogelzang (zie van den Berg & Bosman 2001). De vogel werd echter ook waargenomen op 25 augustus (René Stet & FV) en 28 augustus (Rob Sjouken; Guus van Duin in litt).

Het is opmerkelijk dat het meer dan 30 jaar heeft geduurd voordat de derde Amerikaanse Oeverloper opdook terwijl in diezelfde periode veel andere Noord-Amerikaanse steltlopers zijn vastgesteld die in buurlanden van Nederland ongeveer even zeldzaam zijn. Het is eveneens opmerkelijk dat het derde geval voor België een paar dagen na de Nederlandse waarneming was, op 4 augustus 2011 bij Antwerpen, Antwerpen. De twee eerdere Belgische gevallen betroffen verzamelde exemplaren uit het eind van de 19e eeuw, bij Brecht, Antwerpen, in 1884 (of 1883) en bij Zevergem, Oost-Vlaanderen, in 1887 (www.bahc.be/zeldzaamheden.php?ns_bird=05570; Peter Adriaens in litt). De Belgische vogel was eveneens in zomerkleed maar was veel minder zwaar getekend op zowel de onderdelen als de bovendelen (cf plaat 427 en andere foto's op www.waarnemingen.be) en betrof daarom een ander exemplaar (Gerald Driessens in litt).

Summary

SPOTTED SANDPIPER AT HOGERWAARDPOLDER IN JULY 2011 On 30-31 July 2011, an adult-summer Spotted Sandpiper *Actitis macularia* stayed at Hogerwaardpolder on the border of Noord-Brabant and Zeeland, the Netherlands. The identification was straightforward (when the bird was not too distant), based on the heavily and irregularly spotted underparts (most dense on breast-sides, creating the impression of a dark breast from a distance), pale orange bill with small dark tip and flesh-coloured legs. Other differences with Common Sandpiper *A hypoleucos* (present for direct comparison) were the shorter tail, shorter wing-bar on upperwing (not reaching body) and slightly more pronounced face pattern. This was the third record for the Netherlands and the first twitchable, after an adult-summer collected on Vlieland, Friesland, on 18 July 1976 and a juvenile at

Diemen, Noord-Holland, on 23(-28) August 1980. On 4 August 2011, another adult (with much less spotting on the breast and underparts and less dense pattern of black spots on upperparts) was observed at Antwerpen, Antwerpen, Belgium, constituting the third record for Belgium (after birds collected in 1884 (or 1883) and 1887). The low number of records of this species in the Low Countries is remarkable, compared with the substantially higher numbers of some other rare Nearctic waders, and the high numbers of Spotted Sandpiper in, eg, Britain.

Verwijzingen

- van den Berg, A B & Bosman, C A W 2001. Zeldzame vogels van Nederland – Rare birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 1. Tweede editie. Haarlem.
- Boere, G C & Zegers, P M 1976. Amerikaanse Oeverloper, *Tringa macularia* L., nieuw voor Nederland. Limosa 49: 12-16.
- Chandler, R 2009. Shorebirds of the Northern Hemisphere. Londen.
- van Duivendijk, N 2011. Advanced bird ID handbook – the Western Palearctic. Londen.
- Hayman, P, Marchant, J & Prater, T 1986. Shorebirds: an identification guide to the waders of the world. Londen.
- Heemskerk, L 2011. Amerikaanse Oeverloper nieuw voor Nederland. Website: <http://deceptiontours.nl/index.php/dwaalgasten/amerikaanse-oeverloper/amerikaanse-oeverloper-nieuw-voor-nederland.html>.
- Hudson, N & Rarities Committee 2010. Report on rare birds in Great Britain in 2009. Br Birds 103: 562-638.
- Svensson, L, Mullarney, K, Zetterström, D & Grant, P J 2010. ANWB vogelgids van Europa. Vierde druk. Den Haag.
- Vogelzang, F 1981. Waarneming van een Amerikaanse Oeverloper – *Actitis macularia* (L.) – in de Diemerpolder en een overzicht van de veldkenmerken van deze soort in niet-broedkleed. Gierzwaluw 19: 74-79.
- Vogelzang, F 1982. Waarneming van een Amerikaanse Oeverloper – *Actitis macularia* (L.) – in de Diemerpolder en een overzicht van de veldkenmerken van deze soort in niet-broedkleed. Graspieper 2: 22-26.

Mitchell Krijnen, p/a redactie Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland
Joost Simons, p/a redactie Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland

(joost.simons@kpnplanet.nl)

Enno B Ebels, Joseph Haydnlaan 4, 3533 AE Utrecht, Nederland (ebels@wxs.nl)

Hybrid Squacco Heron x Cattle Egret in Ebro delta, Spain, in September 2010 and January 2011

On 18 September 2010, I was returning home after some good birding along the rice fields between Alfacada and Platjola lagoons, Ebro delta, Catalunya, Spain. The paddies were in the process of collection and, as a result, many migrant passerines were present, as well as local herons, preying on introduced Red Swamp Crayfish *Procambarus clarkii*. I checked a group of herons, mostly Little Egrets *Egretta garzetta* and Grey Herons *Ardea cinerea* but also the odd Western Great Egret *Casmerodius albus* and some Cattle Egrets *Bubulcus ibis*. Among these, I noticed what appeared to be a Squacco Heron *Ardeola ralloides*, a species not infrequent in the area in summer but increasingly scarce in autumn, which tempted me to have a better look. It did not look like a 'normal' Squacco Heron and more like a mixture between Squacco Heron and Cattle Egret, as it showed characters of both taxa; I took over 25 photographs and a video recording. Although I visited the delta every month since, and had communicated the sighting to other regular delta birders, there were no subsequent observations during 2010.

Much to my surprise, however, a mid-afternoon's birding south of Platjola lagoon on 1 January 2011 together with Helena Arbonés,

397 Hybrid Squacco Heron x Cattle Egret / hybride Ralreiger x Koereiger *Ardeola ralloides* x *Bubulcus ibis*, Ebro delta, Catalunya, Spain, 18 September 2010 (Ricard Gutiérrez)

Ariadna Gutiérrez and Gerard Gutiérrez produced a new encounter with the same bird. This time, over 210 photographs and several video recordings were obtained. Local observers Roser Solé and Josep Tantull were quickly contacted and they saw the bird as well. It was also seen on 2 January 2011.

The description is based on notes taken on 18 September 2010 and 1 January 2011, as well as on photographs and videos from both dates.

398 Hybrid Squacco Heron x Cattle Egret / hybride Ralreiger x Koereiger *Ardeola ralloides* x *Bubulcus ibis* (centre), with Cattle Egret / Koereiger (left) and Little Egret / Kleine Zilverreiger *Egretta garzetta* (front), Ebro delta, Catalunya, Spain, 18 September 2010 (Ricard Gutiérrez)

399-401 Hybrid Squacco Heron x Cattle Egret / hybride Ralreiger x Koereiger *Ardeola ralloides* x *Bubulcus ibis*, Ebro delta, Catalunya, Spain, 1 January 2011 (Ricard Gutiérrez) **402** Hybrid Squacco Heron x Cattle Egret / hybride Ralreiger x Koereiger *Ardeola ralloides* x *Bubulcus ibis*, Ebro delta, Catalunya, Spain, 2 January 2011 (Ricard Gutiérrez)

SIZE & STRUCTURE Rather like Cattle Egret but slightly smaller (direct comparison possible), probably with shorter legs; clearly smaller than Little Egret (in direct comparison) and always resting with retracted neck, in Squacco Heron-like fashion. Upper mandible straight, without any concave shape typical of Cattle Egret. In flight, showing rather hunchbacked look of Squacco Heron, with rather deep chest.

HEAD Crown greyish over pale brown tinge present all over head and extending to neck in January, a bit darker and marginally greyer overall in September. Filamentous pale ochre feathers on nape and upper neck in January but not so evident in September (when pale yellowish). **UPPERPARTS & UNDERPARTS** Filamentous ornamental feathers in scapular area pale grey. Foreneck with medium brown stripes over buff background, richer on

hindneck and contrasting with whitish lower breast and belly, reminding of Squacco Heron. Thigh with pale brownish tinge over whitish background. In flight, darkish mantle contrasting with mostly white wing.

WING Lesser coverts tinged brownish-grey, median coverts greyish, contrasting with white greater coverts and primary coverts. Scapulars ashy-grey. Tertials navy-grey, edged white. All primaries and outer secondaries white, with greyish tinge to inner part of extreme innermost secondaries. Underwing-coverts white.

TAIL White.

BARE PARTS Bill yellow with black distal part of upper culmen extending just to tip of lower mandible. Bill base greyish, turning bluish-greenish on loreal skin. Eye yellow with dark iris. Leg and toes greenish-grey in September, pale yellow in January.

MOULT Bird only briefly seen in flight but all feathers looking of same generation and rather fresh according to photographs.

BEHAVIOUR Gait like Squacco Heron, rather horizontal and unlike nearby Cattle Egrets. Flushed by nearby Cattle Egrets and Little Egrets on 1 January, and Black-headed Gull *Chroicocephalus ridibundus* stealing prey initially captured by hybrid egret; latter reacting by erecting nape feathering in Squacco Heron-like fashion.

Identification

The combination of traits in structure and plum-

age from both suspected parent species, as well as mixed characters in its behaviour (McCarthy 2006), strongly suggest a hybrid origin of Squacco Heron and Cattle Egret.

Besides colour traits pointing out elements of Squacco Heron, structure and shape are of a great importance when studying egrets and herons with overall white plumage (Kauffman 2011). In this bird, a mixture of shapes both in head structure (rounded cap recalling Cattle Egret but also overall long distance pot-bellied look reminiscent of a small Cattle, not of Squacco) and also bill structure indicated a hybrid origin. We obtained comparable silhouettes from the hybrid, both presumed parent species plus a Little Egret for comparison (figure 1), and measured bill length plus bill depth at feathering (Pyle 2008) to obtain a ratio indicative of bill structure that can be used to tell apart some species or forms (cf Svensson 1992). We concluded that the hybrid was closer to Cattle than to any other species, ruling out a Little Egret parentage. On the other hand, bill shape looked pointed as in Squacco and not so blunt and dagger-like as in Cattle.

Adult winter Indian Pond Heron *A grayii* and Chinese Pond Heron *A bacchus* that might present

403 Cattle Egrets / Koereigers *Bubulcus ibis*, Albufera de Valencia, Valencia, Spain, 1 January 2011 (Juan Manuel Ferreira). Aberrantly coloured individual on right.

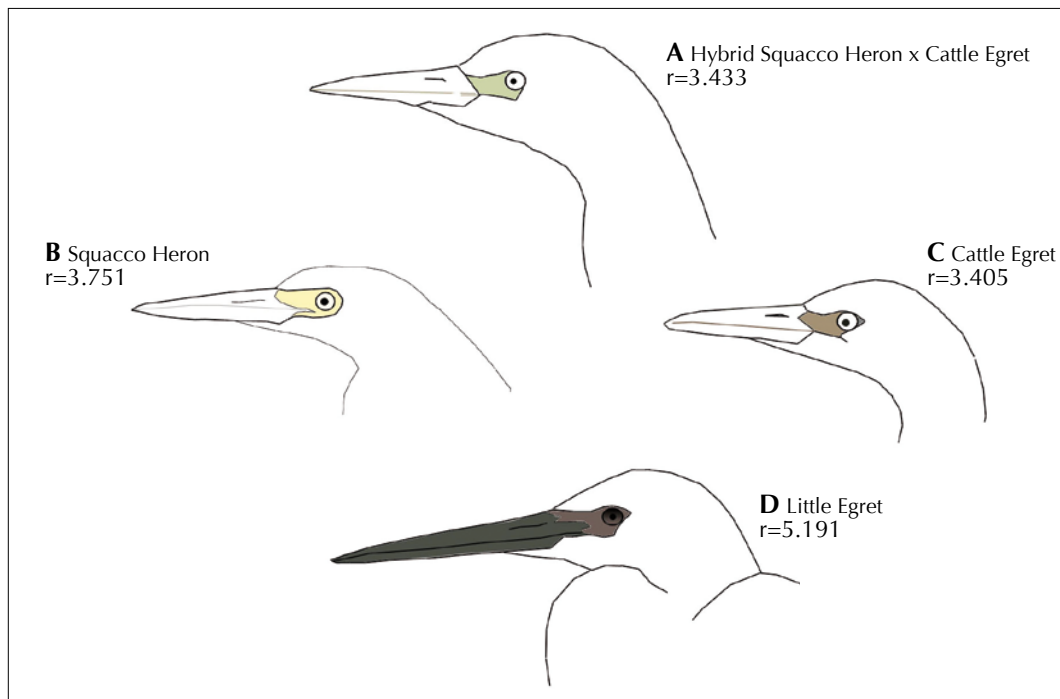

FIGURE 1 Head shape sketches of four overall white small egrets drawn after photographs (Ricard Gutiérrez). **A** Hybrid Squacco Heron x Cattle Egret / hybride Ralreiger x Koereiger *Ardeola ralloides* x *Bubulcus ibis*, Ebro delta, Catalunya, Spain, 2 January 2011; **B** Squacco Heron / Ralreiger *Ardeola ralloides*, juvenile, Ebro delta, Catalunya, Spain, 25 July 2009; **C** Cattle Egret / Koereiger *Bubulcus ibis*, Ebro delta, Catalunya, Spain, 8 December 2009; **D** Little Egret / Kleine Zilverreiger *Egretta garzetta*, Llobregat delta, Barcelona, Catalunya, Spain, 13 May 2005. Note shape of bill, length and proportions; r = observed ratio bill length (to feathering) to bill depth at feathering (Svensson 1992, Pyle 2008) taken from sketches with digital caliper. Hybrid bill ratio approaches that of Cattle Egret while shape of culmen and overall pointed end recalls Squacco Heron. Note also overall rounded head in hybrid, recalling Cattle Egret. Loral skin colour only indicative.

an identification pitfall can be ruled out on basis of head structure, loral pattern and pattern of breast streaking (cf Jiguet 2006). Adult winter Squacco Heron is duller than adult summer, losing the blue bill colour, and juvenile has no strong marks in wings and dark mantle, but does not change in structure and overall brown-whitish plumage with respect to spring-summer birds (eg, Voisin 1991).

The distribution of brown feathering, particularly around the neck, strongly recalling first-winter Squacco Heron, and colour of the bare parts rule out any colour aberration (cf van Grouw 2006), either from genetic origin or from an external source. A leucistic bird would include colourless feathers at random anywhere in the plumage as a result of a partial or total lack of eumelanin and pheomelanin responsible for black, greyish and brown tones (van Grouw 2006). The bird, however, looked overall evenly coloured includ-

ing grey and brown feathering. Abnormal colorations reported in Cattle Egret were either melanistic (presumably of genetic origin; Willoughby 2001, Herkenrath 2002, Sage 2003) or involved other colour variants, such as a rather bluish individual at Albufera de Valencia, Valencia, Spain, on 1 January 2011 (Juan Manuel Ferreira pers comm; see plate 403) or a rosy bird at El Catral, Alicante, Spain, on 5 January 2011 (Pablo Sentís Castaño pers comm). Odd colorations or apparently dirty birds are the result of soiling of the feathers as in the referred pink bird, presumably tinged by cattle blood remains (Antoni Zaragoza pers comm). No references have been found for colour aberrations in Squacco Heron.

Considering the Squacco Heron-like pattern in the Ebro delta bird's neck, the bird was probably a first-winter. The ornamental filamentous feathering visible in January 2011 on the upperneck,

404 Squacco Heron / Ralreiger *Ardeola ralloides*, adult, Ebro delta, Catalunya, Spain, 8 July 2008 (Ricard Gutiérrez)

405 Squacco Heron / Ralreiger *Ardeola ralloides*, juvenile, Ebro delta, Catalunya, Spain, 25 July 2009 (Ricard Gutiérrez)

head and mantle was not evident (or absent) in September and this agrees with a start of growth in autumn, growing through January-February, to be retained until replacement during the following post-breeding moult (Pyle & Howell 2004).

406 Squacco Heron / Ralreiger *Ardeola ralloides*, adult, Llobregat delta, Catalunya, Spain, 25 May 2006 (Ricard Gutiérrez)

Discussion

The study of hybridisation in birds has experienced an increase of interest due to its relationship with taxonomy, conservation and evolutionary biology (cf McCarthy 2006). Waterbirds and particularly geese, ducks and herons have been subject of study because they produce quite distinctive crosses which are often straightforward to identify (eg, Randler 2001). However, underreporting ('it's just a hybrid') is a common problem and there is still a need for further data and reports of poorly known or unpublished cases (McCarthy 2006).

Hybridisation with Cattle Egret has been suggested for Western Reef Heron *E. gularis* (www.talking-naturally.co.uk/unusual-cattle-egret-nigeria). No hybrids are listed for Squacco Heron in McCarthy (2006), while Cattle Egret is only referred to as having hybridized with Little Blue Heron *E. caerulea*, Snowy Egret *E. thula* and Little Egret (McCarthy 2006, Pavéc & Fossé 2008, Pyle 2008, Meulmeester 2010). This makes the Spanish bird the first published record of its type. Genetic distances between *Ardeola* and *Bubulcus* would apparently not prevent hybridisation, as hybridisation even has occurred between the latter genus and the rather distantly related *Egretta* (Sheldon 1987, McCarthy 2006, Pavéc & Fossé 2008, Pyle 2008, Meulmeester 2010). The limited distribution of Squacco Heron in southern Europe may prevent further instances of this type of hybrid appearing elsewhere in Europe. This presumed scarcity contrasts with the high number of proven or presumed hybrids in southern Europe or North Africa of the relatively closely related Little Egret and Western Reef Heron (eg, van den Berg 1999,

407 Cattle Egret / Koereiger *Bubulcus ibis*, Ebro delta, Catalunya, Spain, 8 December 2009
(Ricard Gutiérrez)

Dies et al 2001), one of which has frequented Ebro delta for 10 years in a row since it fledged there in 2002 (Dies et al 2010).

Both Squacco Heron and Cattle Egret breed regularly, albeit sparsely, in Spain, and Ebro delta is one of the main breeding sites (Martí & del Moral 2003), with numbers increasing to 1032

pairs of Squacco Heron and 3877 of Cattle Egret in 2006 (Antoni Curcó/Ebro Delta Natural Park in litt). Some breed as close to the observation site as Buda island and Platjola lagoons, less than 5 km and 1 km, respectively, from the September 2010 and January 2011 observations. Cattle Egret is a rather recent colonizer, which started breeding in 1977 (Voisin 1991), while Squacco Heron began breeding here in 1972 (20 pairs; Muntaner et al 1983) and has experienced a considerable increase in recent years (Martí & del Moral 2003). Therefore, the hybrid described here may well have been of local origin.

Acknowledgements

Thanks go to Juan Manuel Ferreira, Pablo Sentís Castaño and Antoni Zaragozí for information about abnormally coloured Cattle Egrets; José Ignacio Dies, Juan Antonio Lorenzo and Sergi Sales for comments on the bird; and Roser Solé and Josep Tantull, and especially Helena Arbonés, Ariadna Gutiérrez and Gerard Gutiérrez for sharing the January observation.

References

- van den Berg, A B 1999. Dark-morph egret in Morocco in April 1997. *Dutch Birding* 21: 8-15.
- Dies, J I, Prosper, J & Dies, B 2001. Occasional breeding by Western Reef Egret in eastern Spain. *Br Birds* 94:

408 Cattle Egrets / Koereigers *Bubulcus ibis*, Ebro delta, Catalunya, Spain, 18 September 2010
(Ricard Gutiérrez)

- 382-386.
- Dies, J I, Lorenzo, J A, Gutiérrez, R, García, E, Gorospe, G, Martí-Aledo, J, Gutiérrez, P, Vidal, C, Sales, S & López-Velasco, D 2010. Observaciones de aves raras en España, 2008. *Ardeola* 57: 481-516.
- van Grouw, H 2006. Not every white bird is an albino: sense and nonsense about colour aberrations in birds. *Dutch Birding* 28: 79-89.
- Herkenrath, P 2002. Another melanistic Cattle Egret. *Br Birds* 95: 531.
- Jiguet, F 2006. Identification of non-breeding Squacco, Indian and Chinese Pond Herons. *Alula* 12: 114-119.
- Kauffman, K 2011. Field guide to advanced birding. Boston.
- Martí, R & del Moral, J C (editors) 2003. Atlas de las aves reproductoras de España. Madrid.
- McCarthy, E M 2006. Handbook of the avian hybrids of the world. Oxford.
- Meulmeester, I 2010. Hybride Koereiger x Kleine Zilverreiger bij Braakman in november 2009. *Dutch Birding* 32: 189-191.
- Muntaner, J, Ferrer, X & Martínez-Vilalta, A 1983. Atlas dels ocells nidificants de Catalunya i Andorra. Barcelona.
- Pavec, R & Fossé, A 2008. Une drôle d'aigrette dans les marais de Suscinio: observation d'un hybride. *Ar Vran* 19: 56-60.
- Pyle, P 2008. Identification guide to North American Birds. Part II. Point Reyes.
- Pyle, P & Howell, S N G 2004. Ornamental plume development and the 'prealternate molts' of herons and egrets. *Wilson Bull* 116: 287-292.
- Randler, C 2001. Field identification of hybrid wildfowl – dabbling duck. *Alula* 7: 82-91.
- Sage, B 2003. Melanistic Cattle Egrets. *Br Birds* 96: 86.
- Sheldon, F H 1987. Rates of single-copy DNA evolution in herons. *Mol Biol Evol* 4: 56-69.
- Svensson, L 1992. Identification guide to European passerines. Fourth edition. Stockholm.
- Voisin, C 1991. The herons of Europe. London.
- Willoughby, P J 2001. Melanistic Cattle Egret. *Br Birds* 94: 390-391.

Ricard Gutiérrez, Servei de Biodiversitat i Protecció dels Animals, Generalitat de Catalunya, Dr Roux 80, 08017 Barcelona, Spain (rgutierrez@gencat.cat)

American Yellow Warbler at Gironde estuary, France, in August 2011

During August 2011, BioSphère Environnement has been conducting ringing operations at Gironde estuary, Charente-Maritime, France. Subject of this project under the scientific coordination of the Muséum National d'Histoire Naturelle is the stop-over ecology of Aquatic Warbler *Acrocephalus paludicola*. In early August, 216 m of mistnets were installed along the bank of the Gironde estuary (108 m in a reed bed area and 108 m in a shore area with sea club-rush *Scirpus maritimus*) around Conchemarche laguna between Chenac-Saint-Seurin-d'Uzet and Mortagne-sur-Gironde (45°28'50"N; 00°49'00"W, a site owned by the French Coastline Conservatory. During the month, 179 Aquatic Warblers were trapped, including c 11% local recaptures. On 30 August, we trapped an unfamiliar small bright yellow bird in the lowest shelf of one of the mistnets in the reed bed. Once at the ringing station, the bird was identified as American Yellow Warbler *Setophaga petechia* and ringed. Measurements and photographs were taken before the bird was released at the capture site.

Description

SIZE & SHAPE Slightly bulkier than average *Phylloscopus*

warbler, with relatively short tail and relatively strong pointed bill. Shape of tail-feather tips tapered.

HEAD Bright yellow with greenish tinge. Area around eye slightly paler, especially in front of eye, giving 'blank-faced' expression. Chin and throat bright yellow.

UPPERPARTS Greenish-yellow from mantle and scapulars to uppertail-coverts.

UNDERPARTS Bright yellow from breast to undertail-coverts, slightly paler on central belly.

WING Wing-feathers dark greyish-brown with broad greenish edges, most prominent on wing-coverts and tertials. Pale edge to outer web of primary-coverts ill-defined. Edges more whitish on lower tertials. Edges of secondaries and primaries narrow and whitish.

TAIL Three outermost tail-feathers yellowish with extensive brown on tips and outer edge, three innermost tail-feathers more evenly brown, edged with thin greenish-yellow border on outer edge.

BARE PARTS Eye dark. Bill greyish with broad pale orange cutting edge and pale orange underside of lower mandible. Leg and foot orange. Nails pale orange.

BIOMETRICS (primaries numbered ascendingly, from outside to inside) Wing length 59 mm. P1 6 mm shorter than longest primary covert. Wing point: p3 and p4; p2 1 mm shorter, p5 6 mm, p7 8 mm, p8 10 mm, p9 12 mm and p10 15 mm shorter. Emargination on p3 (15 mm), p4 (13 mm) and p5 (ill-defined: 9 mm); no notch on primaries. Bill length 13 mm. Tarsus length 19 mm. Fat (using Kaiser 1993) 0. Weight 8.1 g.

MOULT No visible moult.

409-412 American Yellow Warbler / Gele Zanger *Setophaga petechia*, first-year, Gironde estuary, Charente-Maritime, France, 30 August 2011 (Raphaël Musseau/BioSphère Environnement)

Identification, ageing and subspecies

The combination of size, structure, bill shape, overall greenish-yellow plumage with 'blank' head pattern and biometrics only fits American Yellow Warbler (eg, Curson et al 1994). The ill-defined pale edges to the outer web of the primary coverts (plate 411) and the tapered tips of the tail-feathers identify the bird as a first-year, while the pale yellow throat and the largely brown tail-feathers (plate 412) would be indicative of a female (cf www.migrationresearch.org/mbo/id/ywar.html). An adult male is brighter yellow and shows chestnut-brown streaks on the breast; these streaks are faint or lacking in females and first-year birds.

Based on the wing formula ($p_2=p_3=p_4>p_5$), the bird in France belonged to the *aestiva* group (see below; in the *petechia/erithachorides* group it is $p_2<p_3=p_4=p_5$). All Western Palearctic records probably concerned *aestiva* and three British

records have been accepted as this subspecies group (see table 1).

Systematics

The American Ornithologists' Union (AOU) considers American Yellow Warbler as a single polytypic species, subdivided into three distinct geographic groups (cf Curson et al 1994): the *aestiva* group (migratory, breeding throughout North America to Central Mexico and wintering in Central and South America; comprising six subspecies), the *petechia* group (Golden Warbler; resident in mangrove swamps of the West Indies; 17 subspecies), and the *erithachorides* group (Mangrove Warbler; resident in mangrove swamps of coastal Middle America and northern South America; 12 subspecies). Dickinson (2003) also treats the complex as a single species, with a total of 43 subspecies. The *aestiva* group is sometimes

TABLE 1 Records of American Yellow Warbler *Setophaga petechia* in the Western Palearctic / gevallen van Gele Zanger *Setophaga petechia* in het West-Palearctische gebied (cf www.birdingazores.com, <https://birdguides.com/rbcd/species.asp?s=157015&groupby=2>, www3.hi.is/~yannk/denpet.html, www.tarsiger.com; Marcel Haas in litt, Joaquim Muchaxo in litt)

Azores (4) 20 August 1995, Ponta Delgada, Flores 5 December 2001, Lagoa Azul, São Miguel, immature/female 14-18 October 2009, Ribeira da Ponte, Corvo, female 3-4 October 2010, power station, Corvo	France (1) 30 august 2011, Gironde estuary, Charente-Maritime, first-year (ringed; <i>aestiva</i>)
Britain (5) 29-30 August 1964, Bardsey, Gwynedd, Wales (ringed, died on 30 August; <i>aestiva</i>), 3-4 November 1990, Helendale, Lerwick, Mainland, Shetland, Scotland (<i>aestiva</i>) 24 August 1992, North Ronaldsay, Orkney, Scotland, first-year male (ringed; <i>aestiva</i>) 2-4 October 2004, Breibhig, Barra, Outer Hebrides, Scotland 15-17 September 2005, Quendale, Mainland, Shetland	Iceland (3) 5 October 1996, Borgir í Nesjum, Austur-Skaftafellssýsla 10 September 2003, Grindavík, first-winter female (ringed) 11 October 2009, Stokkseyri
	Ireland (4) 11 October 1995, Brownstown Head, Waterford, first-year male 12-31 October 1995, Kilbaha, Clare (ringed) 24-30 August 2008, Cape Clear Island, Cork, first-year 26-28 August 2008, Mizen Head, Cork, first-year male
	Selvagens (1; 2 individuals) 10-12 September 1993, Selvagem Grande, two

considered a distinct species different from the *petechia/erithachorides* groups, or all three are considered separate species (cf Curson et al 1994, Gill & Wright 2006).

Lovette et al (2010) presented evidence for moving all *Dendroica* warblers to the genus *Setophaga*. This proposal has been widely adopted, eg, by the AOU (Chesser et al 2011), the British Ornithologists' Union Records Committee (BOURC; Sangster et al 2011) and the Dutch committee for avian systematics (CSNA) and the editors of Dutch Birding (Redactie Dutch Birding 2011).

Status in Western Palearctic and meteorological context of record in France

The first American Yellow Warbler for Europe and the Western Palearctic was trapped on Bardsey, Wales, on 29 August 1964 (Evans 1965). Including the bird described here, there have now been 18 records involving 19 individuals, from the Azores, Britain, France, Iceland, Ireland and the Selvagens (Ilhas Selvagens); all records are listed in table 1. The species has also been recorded in Greenland.

If accepted, the bird trapped at Gironde estuary constitutes the first record for France and continental Europe. Meteorological conditions probably explain its long-distance vagrancy. Hurricane 'Irene', formed on 20 August and dissipated on 29 August after a long travel along the American East Coast (from the Caribbean to Atlantic Canada, with wind speeds up to 195 km/h), probably

forced this bird to a transatlantic flight. The first European record in late August 1964 also occurred after a tropical storm ('Cleo') with a path along the American coastline from the Caribbean Sea to North Carolina, USA. It is noteworthy that six European records have been in late August (earliest on 20 August), whereas most vagrant Nearctic passerines arrive in Europe from mid-September onwards. This is, however, explained by the fact that American Yellow Warbler is an early migrant: 'Individuals of race *aestiva* leave breeding grounds early, from mid July. ... Birds arrive on wintering grounds from mid August' (Curson et al 1994).

References

- Chesser, R T, Banks, Barker, F K, Cicero, C, Dunn, J L, Kratter, A W, Lovette, I J, Rasmussen, P C, Remsen, J V, Rising, J D, Stotz, D F & Winker, K 2011. Fifty-second supplement to the American Ornithologists' Union check-list of North American birds. *Auk* 128: 600-613.
- Curson, J, Quinn, D & Beadle, D 1994. *New World warblers*. London.
- Dickinson, E C (editor) 2003. *The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world*. Third edition. London.
- Evans, G H 1965. Yellow Warbler on Bardsey Island: a bird new to Great Britain and Ireland. *Br Birds* 58: 457-461.
- Gill, F & Wright, M 2006. *Birds of the world: recommended English names*. Princeton.
- Kaiser, A 1993. A new multi-category classification of subcutaneous fat deposits of songbirds. *J Field Ornithol* 64: 245-255.

Lovette, I J, Pérez-Emán, J L, Sullivan, J P, Banks, R C, Fiorentino, I, Córdoba-Córdoba, S, Echeverry-Galvis, M, Barker, F K, Burns, K J, & Klicka, J, Lanyon, S M & Bermingham, E 2010. A comprehensive multilocus phylogeny for the wood-warblers and a revised classification of the Parulidae (Aves). *Mol Phylogen Evol* 57: 753-770.

Redactie Dutch Birding 2011. Naamgeving van taxa in Dutch Birding. *Dutch Birding* 33: 47-50.

Sangster, G, Collinson, J M, Crochet, P-A, Knox, A G, Parkin, D T, Svensson, L & Votier, S C 2011. Taxonomic recommendations for British birds: seventh report. *Ibis* 153: 883-892.

Raphaël Musseau, *Biosphère Environnement*, 52 quai de l'Estuaire, 17120 Mortagne-sur-Gironde, France (musseau.biosphere-environnement@orange.fr)

Valentine Herrmann, *Biosphère Environnement*, 52 quai de l'Estuaire, 17120 Mortagne-sur-Gironde, France

Frédéric Jiguet, *Muséum National d'Histoire Naturelle*, UMR 7204 MNHN-CNRS-UPMC, Centre de Recherches sur la Biologie des Populations d'Oiseaux, CP 51, 55 Rue Buffon, 75005 Paris, France

Jacobin Cuckoo in Finland in September 1976: a plea for reassessment

On 11 September 1976, Jouni Mäkipelto found a Jacobin Cuckoo *Clamator jacobinus* at Lehtimäki, Etelä-Pohjanmaa province, Finland (62°49'06"N, 23°56'41"E). The bird allowed approach to within 15-20 m and JM obtained a series of images of the bird, as it flew short distances to catch invertebrate prey items. The bird was apparently continuously on the move; during the time it was observed, it covered over 2 km. JM wrote up the record for the journal *Lintumies* (Mäkipelto 1979). The bird was deemed to be an escape upon discussion with members of one of the national British rarities committees. Its vagrancy potential was perceived as low, despite a lack of evidence of the species' presence in the wild bird trade at the time. Furthermore, alleged exceptional plumage wear hampered to view it as a vagrant rather than an escape.

Identification

The bird in the black-and-white photographs (plate 413-416) is easily identified as a pied-morph Jacobin Cuckoo by the combination of relatively large size, rather short, slightly down-curved dark bill, dark iris, long and graduated tail, short but full crest, predominantly dark (black) upperparts, tail, head and upperwing, mostly pale (whitish) underparts (from chin to undertail-coverts) and very conspicuous white primary patch. Dark-morph birds are common in southern Africa and are all black except for the white wing-patch (cf del Hoyo et al 1997, Payne 2005). Levaillant's Cuckoo *C levaillantii*, also has a wide distribution in sub-Saharan Africa and also occurs in a dark and a pied morph.

The latter is similar to a pied-morph Jacobin but has heavy black streaking on throat and breast.

Distribution and migration

Jacobin Cuckoo is a polytypic species of tropical Africa and southern Asia with three recognized subspecies. Nominate *C j jacobinus* is restricted to southern India and Sri Lanka and *C j serratus* breeds in southern Africa. The long-distance migrant subspecies *C j pica*, which migrates between Asia (from north-western India east to Myanmar) and Africa, is often treated as synonymous with *C j serratus* (cf Rasmussen & Anderton 2005). Both *C j jacobinus* and *C j serratus* are supposed to be migratory but are not suspected to follow such long Afro-Indian routes as *C j pica* (del Hoyo 1997, Dickinson 2003). The subspecies differ in size (nominate *C j jacobinus* being smallest) and plumage (*C j serratus* having two colour morphs in southern Africa). Judged from departure and arrival dates in the Indus valley of Pakistan and northern India, the entire Asian population of *C j pica* is thought to migrate to Africa in the dry season – from September to October, returning in May (Whistler 1928, Cramp 1985). Although there is a detectable passage along the southern edge of the Arabian Peninsula (Oman, southern Saudi Arabia and Yemen; del Hoyo et al 1997, Porter & Aspinall 2010), the bulk of the population presumably undertakes a direct over-water crossing of the Arabian Sea to and from Somalia (eg, Anderson 2009).

Elsewhere in the Middle East, there are two recent records from the United Arab Emirates: on 7 September 2007 and 4 January 2009 (Pederson 2010). There are also two old specimen records from Iran but apparently no confirmed 20th century records (Roselaar & Aliabadian 2009). Up to 2005, there have been five records in the

413-416 Jacobin Cuckoo / Jacobijnkoekoek *Clamator jacobinus*, Lehtimäki, Finland, 11 September 1976
(Jouni Mäkipelto)

Seychelles, in March and November-January (Skerrett et al 2006), highlighting the capacity of this species for non-stop over-water flights. In the Himalayas, vagrants have reached altitudes higher than 2600 m (Rasmussen & Anderton 2005). To the east, vagrants have occurred in Cambodia (Poole & Evans 2004) and Thailand, where there have been 15 records involving 19 individuals and the species may even be in the process of colonising the country (Phil Round in litt). More impressively, vagrants have reached the Ryukyu Islands, Japan, where one was videoed on Iriomote-shima on 1 June 1997 (Kamata 1997), and the Philippines, where one was recorded at Visita, Dalupiri, on 21 May 2004 (Allen et al 2006).

Vagrancy potential

Vagrancy to Europe from the Asian breeding populations of *C. j. pica* would seem more likely than

from the less migratory African populations, although there have been extralimital records of another intra-tropical African migrant cuckoo, Didric Cuckoo (Diederik Cuckoo) *Chrysococcyx caprius*, with vagrants recorded in Cyprus (Lobb 1983) and Israel (Shirihai 1996). The distances involved in the regular migration between Asia and Africa suggest that it is a candidate for long-range vagrancy. For instance, if Myanmar breeders do winter in Africa – as is currently considered the case – then they must travel a rhumb-line distance of over 5000 km to the nearest suitable wintering grounds in the Horn of Africa. If breeders in north-western India were to make a 45° navigatory error then it is less than 5000 km to central Finland.

Jacobin Cuckoo is one of a suite of large insectivorous migrants that are known to take a direct route across the Arabian Sea to African wintering grounds; Anderson (2009) listed, for instance,

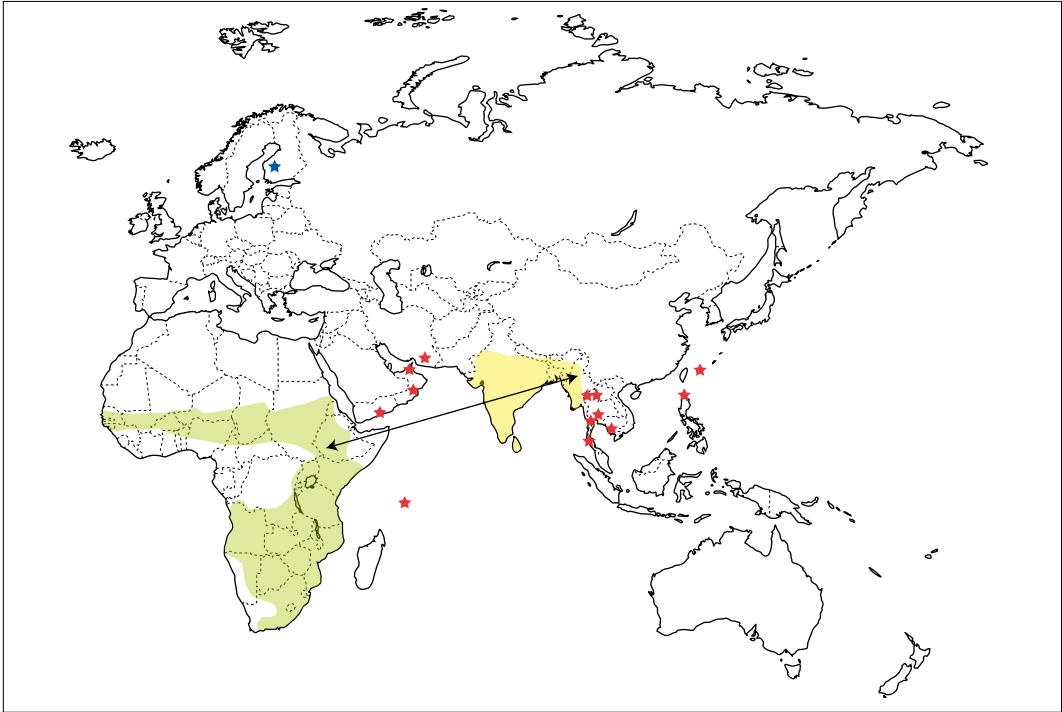

FIGURE 1 Global distribution of Jacobin Cuckoo *Clamator jacobinus*; pale green represents resident/migratory African populations, pale yellow resident/migratory Indian population (after del Hoyo et al 1997); red stars indicate passage and vagrant records and blue star indicates location of record in Finland in September 1976

Lesser Kestrel *Falco naumanni*, Amur Falcon *F. amurensis*, Eurasian Hobby *F. subbuteo*, Lesser Cuckoo *Cuculus poliocephalus*, Eurasian Cuckoo *C. canorus*, Eurasian Nightjar *Caprimulgus europaeus*, Blue-cheeked Bee-eater *Merops persicus* and European Roller *Coracias garrulus*. Anderson (2009) also observed that 'many of the birds appear to make landfall not in northern Somalia, the nearest point to India, but further south in southern Somalia, Kenya or even Tanzania, an over-water distance of about 3500-4000 km'. As many of these species are already represented in Europe as part of their regular breeding distribution, detection of vagrant Afro-Indian individuals would be impossible without an individual tag. However, of the species that do not breed in Europe, Amur Falcon has been recorded several times in Europe (eg, Corso & Dennis 1998, Mansell 2008) and furthermore, considering its life history characteristics, perhaps Lesser Cuckoo should also be considered a potential future European vagrant.

Careful examination of its life history characteristics indicates that Jacobin Cuckoo is a strong candidate for natural vagrancy to Europe and that

a September occurrence ties in with passage of birds from north-western India to Africa.

Discussion

So what about the circumstances surrounding the Finnish record? Assessing the degree of feather wear is difficult from the existing photographs. In some images, both the tail and primaries appear quite worn or damaged. Could this be natural wear? JM reported that the weather on the day of the sighting was 'misty' and that the bird landed several times in wet grass whilst chasing invertebrate prey. Moreover, the flight shots and images of the bird perched in a tree indicate that the 'damage' may be a foreshortening photographic effect precipitated by the white tail tips being 'burnt out' in the image and the apparent 'wear' probably accentuated by the bird's naturally graduated tail being damp.

Regarding the species' status in captivity, Roger Wilkinson (in litt) 'could not recollect seeing any in captivity' and Malcolm Ellis (in litt) 'had never seen this migratory cuckoo in captivity, either in Africa or at London Zoo or elsewhere during the

past 50 years or so' and 'was very surprised therefore to see a colour photo of one in Cage & Aviary Birds c 20 years ago', suggesting that 'one or two may have been imported in the past, but probably no more than that'. Kelly Edmunds (in litt), who has recently spent two years visiting bird markets in Asia, has not encountered this (or any other species of insectivorous cuckoo) in the live wild bird trade.

Given the species' rarity in captivity and high vagrancy potential, it is a candidate for acceptance into 'Category A' of the Finnish and European list and we strongly promote a re-opening of this case by the Finnish rarities committee. The fate of the Finnish Jacobin Cuckoo illustrates a tendency to treat such 'one-off records' as more likely 'exceptional escapes' than 'exceptional vagrants' (see discussion in Parkin & Knox 1994), despite the potential for genuine vagrancy in many Asian species that are currently 'off the radar' (eg, Gilroy & Lees 2003, Harrop 2007).

Acknowledgements

We would like to thank Jouni Mäkipelto for providing his photographs and his memories of the cuckoo, and Jyrki Normaja for help with manuscript translation and contacting Jouni. In addition we would like to thank Mark Baynes, Will Duckworth, Kelly Edmunds, Malcolm Ellis, James Gilroy, Andrew Harrop, Paul Leader, Phil Round, Antero Topp, and Roger Wilkinson for comments on the manuscript and cuckoo status.

References

Allen, D, Espanola, C, Broad, G, Oliveros, C, & Gonzalez, J C T 2006. New bird records for the Babuyan Islands, Philippines, including two first records for the Philippines. *Forktail* 22: 57-70.
 Anderson, R S 2009. Do dragonflies migrate across the western Indian Ocean? *J Trop Ecol* 25: 347-358.
 Corso, A & Dennis, P 1998. Amur Falcons in Italy – a new Western Palearctic bird. *Birding World* 11: 259-60.
 Cramp, S (editor) 1985. *The birds of the Western*

Palearctic 4. Oxford.
 Dickinson, E C (editor) 2003. *The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world*. Third edition. London.
 Gilroy, J G & Lees, A C 2003. Vagrancy theories: are autumn vagrants really reverse migrants? *Br Birds* 96: 427-438.
 Harrop, A J 2007. Eastern promise: the arrival of far-eastern passerine vagrants in autumn. *Br Birds* 100: 105-111.
 del Hoyo, J, Elliott, A & Sargatal, J (editors) 1997. *Handbook of the birds of the world* 4. Barcelona.
 Kamata, A 1997. *Pied Cuckoo Clamator jacobinus*. Website: www1.accsnet.ne.jp/~ikecho/OKINAWA/gallery/gallery.html. [Accessed 13 July 2010.]
 Lobb, M G 1983. Didric Cuckoo in Cyprus. *Bull Br Ornithol Club* 103: 111.
 Mäkipelto, J 1979. [Kirkojäki *Clamator jacobinus**] Lehtimäellä. *Lintumies* 14: 184-185.
 Mansell, D 2008. The Amur Falcon in East Yorkshire – a new British bird. *Birding World* 21: 432-435.
 Parkin, D T & Knox, A G 1994. Occurrence patterns of rare passerines in Britain and Ireland. *Br Birds* 87: 585-592.
 Payne, R B 2005. *The cuckoos*. Oxford.
 Pederson, T 2010. Decisions on UAE Rare Bird Reports received. Website: www.uaebirding.com/rbr_to_2009.html. [Accessed 14 July 2010.]
 Poole, C M & Evans, T D 2004. *Pied Cuckoo at Basset*. Cambodia Bird News 12: 43.
 Porter, R & Aspinall, S 2010. *Birds of the Middle East*. Second edition. London.
 Rasmussen, P C & Anderton, J C 2005. *Birds of South Asia: the Ripley guide* 1 & 2. Barcelona.
 Roselaar, C S & Aliabadian, M 2009. Review of rare birds in Iran, 1860s-1960s. *Podoces* 4: 1-27.
 Shirihai, H 1996. *The birds of Israel*. London.
 Skerrett, A, Betts, M, Bullock, I, Fisher, D, Gerlach, R, Lucking, R, Phillips, J & Scott, B 2006. Third report of the Seychelles Bird Records Committee. *Bull Afr Bird Cl* 13: 65-72.
 Whistler, H 1928. The migration of the Pied Crested Cuckoo (*Clamator jacobinus*). *J Bombay Nat Hist Soc* 33: 136-46.

Alexander C Lees, Department of Zoology, Museu Paraense Emílio Goeldi, Caixa Postal 399, CEP 66040-170, Belém – Pará, Brazil (alexanderlees@btopenworld.com)

Simon P Mahood, Fauna and Flora Vietnam Programme, 340 Nghi Tam, Hanoi, Vietnam (simonmahood@googlemail.com)

On behalf of the Finnish rarities committee, Aleks Lehikoinen commented as follows: 'The Finnish RC has reassessed the categories of all species observed in Finland roughly once in a decade. Previously, this has been done in 2003 and 1992, and now we are at the starting point for the next round. For the background of the next category evaluation, the Finnish RC will collect category data of all species from other European coun-

tries in co-operation with the Association of European Rarities Committees AERC. This will hopefully lead to publication of an updated European list. Getting a wider European picture of the current decisions should help national committees in evaluating categories and also hopefully harmonize the decisions in a larger geographical scale. The category of Jacobin Cuckoo will be revised during this process.' EDITORS

CDNA-mededelingen

Recente CDNA-besluiten Op zaterdag 20 augustus 2011 hield de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) haar zomervergadering, waarbij de volgende punten aan de orde kwamen.

Rik Winters is geïnstalleerd als nieuw lid, als opvolger van Laurens Steijn. Vanwege Laurens' vertrek is opnieuw naar de regioverdeling gekeken en zijn de volgende veranderingen doorgevoerd: Roy Slaterus is nu coördinator voor Flevoland en Utrecht, en Rik voor Drenthe, Friesland en Groningen. Rik neemt tevens de rol van Laurens als CDNA-penningmeester over. De termijn van Max Berlijn als (extern) archivaris loopt in 2013 af. De overgang naar een digitaal intern roulatiesysteem (zie onder) vormt mogelijk een moment om deze taak over te dragen en naar eventuele opvolgers wordt gezocht.

Steven Wytema heeft de stand van zaken toegelicht met betrekking tot de 'Digitale Avifauna'. Alle gevallen zijn inmiddels in de database ingevoerd. Tijdens dit invoerwerk rezen er soms vragen, bijvoorbeeld omdat plaats-, gemeente- of provincienamen afweken, of terugkerende vogels als verschillende gevallen zijn aanvaard. De CDNA zal de door Steven samen te stellen lijst van constatering bestuderen en beslissingen nemen. De volgende stap in het digitaliseringsproces wordt het opbouwen van een digitaal intern roulatiesysteem voor de CDNA.

Siberische Grijs Ruit *Tringa brevipes* (Ijmuiden, Noord-Holland, 28 juli 2010) en Noordse Waterlijster *Parkesia noveboracensis* (Vlieland, Friesland, 18-21 september 2010) zijn beide als nieuwe soort voor Nederland bekrachtigd. Er zijn twee kanshebbers om te worden afgevoerd van de lijst van te beoordelen (onder)soorten, Slangenarend *Circaetus gallicus* en Steppekiekendief *Circus macrourus*. Het criterium hiervoor is dat de soort in de afgelopen 30 jaar gemiddeld vaker dan tweemaal per jaar moet zijn vastgesteld. Afgesproken is om in de volgende vergadering een beslissing te nemen op basis van de meeste recente statistieken.

Met betrekking tot de herziening van een Lammergier *Gypaetus barbatus* (Noord-Holland, 2-4 juni 2002) speelt een aantal zaken, zoals het aantonen van de ongeringdheid en de mogelijke invloed van herintroductieprojecten. Afgesproken is om de herroulatie af te wachten en daarna een uitgebreide notitie over het beleid ten aanzien van deze soort op te stellen.

Besloten werd om Roze Pelikaan *Pelecanus onocrotalus* toe te voegen aan de lijst van taxa waarvoor de omgekeerde bewijslast geldt, omdat er in de afgelopen jaren diverse bewezen ontsnapte exemplaren zijn gezien.

Het gevolg is dat alle gevallen opnieuw beoordeeld zullen worden.

Met betrekking tot Kuhls/Scopoli's Pijlstormvogel *Calonectris borealis/diomedea* wordt benadrukt dat veldwaarnemingen waarbij diagnostische soortkenmerken zijn gedocumenteerd in aanmerking komen om op soortniveau te worden aanvaard.

De negen momenteel aanvaarde gevallen van Siberische Taling *Anas formosa* zijn geanalyseerd om de status te bepalen. De eerste zeven gevallen betroffen museumexemplaren die tijdens de herziening van de Nederlandse lijst door de CDNA (cf Dutch Birding 18: 157-202, 1996) zijn gecontroleerd. Er zijn daarbij geen ringen of andere aanwijzingen voor gevangenschap vastgesteld en dit is voor een deel op foto's van deze balgen te zien. Het achtste geval betrof een vogel die op 22 december 1962 in een eendenkooi in de Brabantse Biesbosch, Noord-Brabant, werd gevangen en daarna ruim 30 maanden in Artis, Amsterdam, heeft geleefd. Het betreft dus een vangst die jarenlang werd aangehouden waarbij nimmer werd gesproken van een ring of andere afwijkingen. Het negende geval betreft een veldwaarneming uit mei 2006 (Ouderkerk aan de Amstel en Polder IJdoorn, Noord-Holland) waarvan redelijke foto's en videobeelden van de poten beschikbaar zijn; in combinatie met de vele waarnemers die in het veld naar de poten hebben gekeken (en dit ook hebben beschreven) is dit voldoende bewijs voor ongeringdheid. Dit betekent dat alle negen gevallen aanvaard blijven.

De aangekondigde herroulatie van bergfluiters *P. bonelli/orientalis* die niet op soort zijn aanvaard maar waarvan wel een zangopname beschikbaar is moet nog worden gestart. De herroulatie van alle gevallen van Roodsterblauwborst *Luscinia svecica svecica* is recent begonnen. De eerder aangekondigde analyse van gevallen van Bronskopeend *A. falcata* en Jufferkraanvogel *Grus virgo* wordt binnenkort gestart.

Met enige regelmaat worden verzoeken ontvangen voor een datumuitbreiding van aanvaarde gevallen. De procedure hierbij is dat in eerste instantie de voorzitter in overleg met de auteur van het jaarverslag en de archivaris het verzoek afhandelt. Bij voormalige beoordeel-taxa en bij zeldzaamheden die door veel waarnemers zijn gezien wordt relatief soepel met datumuitbreidingen omgegaan. Bij twijfel of bijzondere omstandigheden (bijvoorbeeld een 'gat' van meerdere dagen) zal het verzoek tijdens een roulatie worden beoordeeld. WILLEM VAN RIJSWIJK & DICK GROENENDIJK

Corrigenda

In de bijschriften bij plaat 320 en 322 (Dutch Birding 33: 260-261, 2011) werd de verkeerde leeftijd vermeld. Beide bijschriften moeten luiden: Franklin's Gull / Franklins Meeuw *Larus pipixcan*, second calendar-year, Delitzsch, Sachsen, Germany, 2 [resp 6] May 2011 (Jürgen Steudtner).

In het bijschrift bij plaat 346 (Dutch Birding 33: 273, 2011) werd de verkeerde Engelse naam vermeld. Deze moet luiden: Buff-breasted Sandpiper. REDACTIE

In the captions of plate 320 and 322 (Dutch Birding 33: 260-261, 2011) the age is incorrect. Both captions should read: Franklin's Gull / Franklins Meeuw *Larus pipixcan*, second calendar-year, Delitzsch, Sachsen, Germany, 2 [resp 6] May 2011 (Jürgen Steudtner).

In the caption of plate 346 (Dutch Birding 33: 273, 2011) the wrong English name was given. This should read: Buff-breasted Sandpiper. EDITORS

DBA-nieuws

Dutch Birding-vogeldag 2012 De komende Dutch Birding-vogeldag vindt plaats op zaterdag 11 februari 2012, net als de afgelopen jaren in het centraal in Nederland gelegen Congrescentrum De Werelt te Lunteren, Gelderland. Aan de invulling van een aansprekend programma wordt hard gewerkt.

In de ruime foyer van het congrescentrum wordt een vogelaarsbeurs ingericht, met stands met boeken, optische apparatuur, cd's en dvd's, collega-vogelorganisaties, aanbieders van vogelreizen en vogelkunst. Indien u ook interesse heeft om aanwezig te zijn met een stand,

dan kunt u voor informatie contact opnemen met Rob Gordijn (rob.gordijn@dutchbirding.nl).

De zaal gaat open om 09:00. Het programma duurt tot c 17:00 en tussen de lezingen door zijn ruime pauzes om de stands te kunnen bezoeken en/of gezellig bij te praten. De entree bedraagt EUR 5.00. Het definitieve programma, een overzicht van de standhouders en informatie over de bereikbaarheid van Congrescentrum De Werelt verschijnen in de loop van december op onze website www.dutchbirding.nl. ARJAN VAN EGMOND

WP reports

This review lists rare and interesting birds reported in the Western Palearctic mainly from **August to mid-September 2011**. The reports are largely unchecked and their publication here does not imply future acceptance by a rarities committee. Observers are requested to submit their records to each country's rarities committee. Corrections are welcome and will be published.

GEESE TO DUCKS Two hybrids **Lesser x Greater White-fronted Goose** *Anser erythropus x albifrons* collected on wintering grounds in England in 1936 and the Netherlands in 1966 most likely originated from the Fennoscandinavian subpopulation (as Lesser White-fronted from western Russia do not normally migrate to western Europe) and show that hybridisation between Lesser and Greater White-fronted does occur naturally, albeit perhaps infrequently, and that the recently discovered presence of Greater White-fronted mtDNA haplotypes in Lesser White-fronted may be the result of this naturally occurring hybridisation (Zool Anz 248: 265-271, 2010). A pair of **Ross's Geese** *A. rossii* photographed at Satsissut, north of Nuuk, on 14 June concerned the second record for Greenland. In July, at least 600 **Ruddy Shelducks** *Tadorna ferruginea* were moulting at Eemmeer, Huizen, Noord-Holland (the

country of their provenance is still unknown and, as usual, they disappeared a month later). The eclipse male **American Eider (Dresser's Eider)** *Somateria mollissima dresseri* in Donegal, Ireland, from 7 June was seen at Ballyhiernan Bay on 20-21 August (cf Dutch Birding 32: 136, plate 165, 2010). The male **American Scoter** *Melanitta americana* at Murcar, Aberdeenshire, Scotland, from 27 June remained into September. In Denmark, a second-year male was seen in Skagen on 17 September. In Ireland, male **American Black Ducks** *Anas rubripes* returned to Achill Island, Mayo, on 14 August and Ventry, Kerry, on 3 September.

SEABIRDS Remarkably, a **Yellow-billed Loon** *Gavia adamsii* on Heimaey from 17 August into September was only the first for Iceland. In England, a **Black-browed Albatross** *Thalassarche melanophris* flew south off Kilnsea, East Yorkshire, on 1 September. The third **Black-capped Petrel** *Pterodroma hasitata* for the Azores was photographed 10 nautical miles west of Faial on 7 September. In Israel, up to 11 **Cory's Shearwaters** *Calonectris borealis* were seen off Eilat's north beach during July. A new species, **Bryan's Shearwater** *Puffinus bryani*, of which the range is unknown, was described from a bird collected in 1963 on Midway Atoll, Hawaii,

USA, that was first labelled as Little Shearwater *P. assimilis* but now appears more similar to Boyd's Shearwater *P. boydi*, being phylogenetically distinct and with biometrics indicating that it is smaller than any other known shearwater (Condor 113: 518-527, 2011). If accepted, a **Yelkouan Shearwater** *P. yelkouan* flying at close range past a handful of experienced observers at Cley, Norfolk, on 29 August might be the first for the North Sea, with another (or possibly the same) individual photographed passing Cap Griz-Nes, Pas-de-Calais, France on 8 September. A **Black-bellied Storm Petrel** *Fregetta tropica* photographed during a pelagic 15 nautical miles northeast of Madeira on 8 August concerned the first WP record of a specifically identified *Fregetta* storm petrel (cf Dutch Birding 30: 17-18, 2008, 32: 36-42, 2010). Another was photographed c 40 nautical miles north of Lanzarote, Canary Islands, on 10 September. In Spain, an adult **Brown Booby** *Sula leucogaster* was seen at Estaca de Bares, Galicia, on 13 and 16 August.

HERONS TO GREBES Belated news concerned the first **Dwarf Bittern** *Ixobrychus sturmii* for Malta (and the first for the Mediterranean region) collected at Wied ix-Xoqqa, Birżebbuġa, on 16 November 2010 (Br Birds 104: 469, 2011). The **Yellow-crowned Night Heron** *Nyctanassa violacea* at Funchal, Madeira, from early February stayed into September. A specimen photograph of an adult male **Chinese Pond Heron** *Ardeola bacchus* collected on Attu Island, Aleutian Islands, Alaska, USA,

on 20 May 2009, was published in Western Birds 42: 115-119, 2011; the only previous record for North America was an adult on St Paul, Pribilof Islands, Alaska, on 4-9 August 1996. Curiously, several WP records of this species in England, Finland, Hungary and Norway were not accepted other than in the so-called 'Category D'. The second **Cattle Egret** *Bubulcus ibis* for Lithuania turned up at Vasaknai fishponds on 20 August. A flock of 17 (16 juveniles and one adult) **Greater Flamingos** *Phoenicopterus roseus* at Meiningen, Vorarlberg, on 11 August concerned the sixth record for Austria and the largest flock ever (three wearing Italian rings). At the mixed flamingo species colony established in 1983 at Zwillbrocker Venn, Nordrhein-Westfalen, Germany, 400 m across the Dutch border near Groenlo, Gelderland, 40 individuals this year produced (only) one fledgling **Greater Flamingo**, four fledgling **Chilean Flamingos** *P. chilensis* and a hybrid fledgling. The third (and first twitchable) **Pied-billed Grebe** *Podilymbus podiceps* for Iceland was an adult photographed near Vopnafjörður from 26 July to 2 August.

RAPTORS In France, the number of breeding pairs of **Black-winged Kite** *Elanus caeruleus* increased from seven in 2002 and 15 in 2006 to at least 48 producing 139 young in 2010. In Germany, a ban to use lead for shotguns was lifted in 2008 which resulted in a worrying increased mortality in **White-tailed Eagles** *Haliaeetus albicilla* with, for instance, 16 out of 26 individuals

417 Western Brown Fish Owl / Westelijke Bruine Visuil *Bubo zeylonensis semenowi*, Oymapinar Baraji, Manavgat, Turkey, 29 July 2011 (Jorrit Vlot) cf Dutch Birding 33: 267, 2011

418 South Polar Skua / Zuidpooljager *Stercorarius maccormicki*, off Lanzarote, Canary Islands, 10 September 2011
(Daniel López Velasco)

419 Desertas Petrel / Desertastormvogel *Pterodroma deserta*, Bugío, Desertas, Madeira, 8 July 2011
(Magnus Robb/The Sound Approach)

420-421 Zino's Petrel / Freira *Pterodroma madeira*, off north-eastern Madeira, 4 August 2011
(Christoph Moning)

422 Desertas Petrel / Desertastormvogel *Pterodroma deserta*, Bugío, Desertas, Madeira, 8 July 2011
(Magnus Robb/The Sound Approach)

423 Glaucous-winged Gull / Beringmeeuw *Larus glaucescens*, adult, Vardø, Norway, 27 July 2011 (*Jakob Hochuli*)
424 Yellow-crowned Night Heron / Geelkruinkwak *Hydranassa violacea*, Funchal, Madeira, 23 August 2011 (*Menno Hornman*) **425** Dwarf Bittern / Afrikaanse Woudaap *Ixobrychus sturmii* (shot at Wied ix-Xoqqa, Birżebbuġa, Malta, on 16 November 2010), Malta, March 2011 (*Natalino Fenech*)

found dead in Müritz-Nationalpark, Mecklenburg-Vorpommern, being lead poisoned. In France, the numbers of breeding pairs of **Bearded Vulture** *Gypaetus barbatus* increased from 37 in 2002 to 51 in 2010, with 35 pairs in the Pyrenees. Likewise, **Egyptian Vultures** *Neophron percnopterus* also showed a gradual increase in France from 71 pairs in 2003 to 88 in 2010, and **Cinereous Vultures** *Aegypius monachus* from 10 pairs in 2002 to 22 in 2010. A **Griffon Vulture** *Gyps fulvus*, 'Freeda', transported from Spain to Bulgaria in March 2009 as part of a reintroduction project and released there on 27 October 2010, was injured by shot wounds near Edirne, Turkey, in January 2011 after which it recovered in an Istanbul veterinary hospital to be re-released in Bulgaria on 13 June 2011. Surprisingly, it then turned up at Dabrowica village in southern Poland on 24-29 July and, even more surprisingly, returned again to the Bulgarian release sites on 28 August (www.greenbalkans.org/show.php?language=en_EN&cat_id=35&id=1210&). In the Netherlands, this year's total of **Short-toed Snake Eagles** *Circaetus gallicus* stood at a remarkable 34 by mid-September (obviously, it remains to be seen how many will be submitted to and accepted by the Dutch rarities committee). From 16 August to at least mid-September, a **Long-legged Buzzard** *Buteo rufinus* stayed south of Schernau near Würzburg, Bayern, Germany. One on southern Gotland, Sweden, remained from 31 July to 26 August. The fourth **Montagu's Harrier** *Circus pygargus* for Iceland was a juvenile at Víkingavátn on 24 August. In early September, an unprecedented high number of **Pallid Harriers** *C. macrourus* were seen on passage in western Europe. There was a total of 154 records from 12 April to 16 September in Finland, with at least five breeding pairs, and 45 records in August alone. Elsewhere, for instance, a total of at least 27 flew over southern Sweden from mid-August to mid-September. In the Netherlands, after two in the last 10 days of August, a remarkable 13 first-years were found on 5-11 September with an additional handful in the following week. It was also a record year for Britain with, eg, up to five juveniles in Shetland, Scotland, from 12 August into September, and the third for Scilly being a juvenile male on St Mary's on 29-30 August. The second for the Republic of Ireland was a juvenile female at Tacumshin, Wexford, from 30 August to at least 15 September. The first for Iceland was a juvenile at Höfn from 14 September. In Norway, two new species for the Lofoten island of Røst, Nordland, in early September not only involved a Pallid Harrier on 3 September but also a **Eurasian Pygmy Owl** *Glaucidium passerinum* on 4 September. **Lesser Kestrels** *Falco naumanni* showed an impressive increase in southern France, from 72 pairs in 2002 to 279 in 2010, mostly in Crau and Hérault. In Scotland, a first-summer male on North Ronaldsay in the third week of September was the first for Orkney. A dark-morph second-year **Eleonora's Falcon** *F. eleonora* photographed at Oostvaardersplassen, Flevoland, on 17 September was the first for the Netherlands.

RAILS TO BUSTARDS The Taxonomic Sub-Committee (TSC) of the British Ornithologists' Union Records

Committee (BOURC) published its seventh report (Ibis 153: 883-892, 2011); one of its recommendations involved the split of **Brown-cheeked Rail** *Rallus indicus* (monotypic; breeding from central Siberia eastward) from **Water Rail** *R. aquaticus*. In the Netherlands, a **Little Crake** *Porzana parva* was frequently seen from a hide at Lepelaarplassen, Flevoland, from 10 to at least 20 September. The number of breeding pairs of **Western Swamphen** *Porphyrio porphyrio* in southern France increased from at least 18 in 2005 to at least 107 in 2010. In northern France, 11-13 breeding pairs of **Common Crane** *Grus grus* were counted in Lorraine in 2010. An adult **Sandhill Crane** *G. canadensis* in a flock of 27 Common Cranes was first seen flying south-west over Espoo, Finland, on 5 September and then relocated in Estonia, where it stayed at Kiia on 6-8 September. An adult male **Little Bustard** *Tetrax tetrax* seen by c 150 birders at Hoge Veluwe, Gelderland, on 3 September was the 43rd for the Netherlands, the 11th since 1980 and the first since 2000 (most previous ones were in November-January); another, or the same, adult male was reported near Hondsbossche Zeewering, Noord-Holland, on 19 September.

WADERS On 3-4 September, a **Cream-colored Courser** *Cursorius cursor* was photographed at Petite Crau, Saint-Rémy-de-Provence, Bouches-du-Rhône, France. The TSC of the BOURC recommends that **Kentish Plover** *Charadrius alexandrinus* and **Snowy Plover** *C. nivosus* (North America) be treated as two species since DNA was more divergent between these two species than between Kentish and White-fronted Plover *C. marginatus* (Ibis 153: 883-892, 2011). **Sociable Lapwings** *Vanellus gregarius* were seen, eg, at Swifterband, Flevoland, the Netherlands, from 31 July to 22 August; at Ronsecco, Vicenza, Italy, on 18 August; at Dzierżno Duże, Poland, on 26-27 August; at Morups tånge, Halland, Sweden, on 10 September; and on Texel, Noord-Holland, the Netherlands, from 20 September. In August and early September, at least eight **Semipalmated Sandpipers** *Calidris pusilla* were found in Ireland. A handful occurred in England between 31 July and 13 September and one was seen at Höfn, Iceland, on 30 August. An adult **Red-necked Stint** *C. ruficollis* at Ballinskelligs, Kerry, on 1-5 August was the fourth for Ireland. In the Azores, **Least Sandpipers** *C. minutilla* turned up at Lajes do Pico, Pico, on 1 August (three) and at Cabo da Praia, Terceira, on 10 September. In England, one was seen at Farlington Marshes, Hampshire, on 8 September. Until the first week of September, **Baird's Sandpipers** *C. bairdii* were found at Fertőújlak, Hungary, on 15 August (juvenile); at Tacumshin on 21-26 August; at Saint-Denis-du-Payré, Vendée, France, on 22-23 August; at Loch of Strathbeg, Aberdeenshire, Scotland, on 23 August; at West Burra, Shetland, on 30 August; and at Hayle Estuary, Cornwall, from 30 August. In Belgium, an adult was discovered at Tienen, Vlaams-Brabant, on 19 September. Adult **Sharp-tailed Sandpipers** *C. acuminata* were present at Shannon Airport Lagoon, Clare, Ireland, on 26-28 August; at Tacumshin from 29 August to at least 15 September; at Grønningen, Blåvand, on 8 Sep-

426 Short-billed Dowitcher / Kleine Grijze Snip *Limnodromus griseus*, Njarðvík, Iceland, 19 July 2011
(Ómar Runólfsson)

427 Sociable Lapwing / Steppekievit *Vanellus gregarius*, adult, Texel, Noord-Holland, Netherlands,
20 September 2011 (René Pop)

428 Solitary Sandpiper / Amerikaanse Bosruiter *Tringa solitaria*, Húsavík, Iceland, 27 July 2011
(Yann Kolbeinsson)

429 Wilson's Phalarope / Grote Franjepoot *Phalaropus tricolor*, Bakkatjörn, Seltjarnarnes, Iceland,
5 September 2011 (Yann Kolbeinsson)

tember (second for Denmark); at Greatham Creek, Cleveland, England, on 9 September; at Reckahner Teiche, Brandenburg, Germany, on at least 11-17 September; and at Hortobágy on 13 September (second for Hungary). Remarkably, an adult **Stilt Sandpiper** *Chimantopus* at Lodmoor, Weymouth, Dorset, England, from 24 July to 7 August was relocated at Camargue, France, where it was seen on 15-17 August, individually recognized by comparing photographs. The number of **Buff-breasted Sandpipers** *Tryngites subruficollis* at Ebro delta, Tarragona, Spain, increased to an unprecedented nine on 13 September. In Ireland, a flock of 15 was present at Loop Head, Clare, on 15 September (with another c 25 elsewhere in the country). In Western Birds 42: 115-119, 2011, specimen photographs from Attu Island, Alaska, were presented of an adult male **Solitary Snipe** *Gallinago solitaria* from 24 May 2010 (first well-documented record for North America) and an adult female **Pintail Snipe** *C stenura* from 17 May 2010 (third for North America after ones on 25 May 1991 and 19 May 1998). The first **Short-billed Dowitcher** *Limnodromus griseus* for Iceland was an adult of the nominate subspecies photographed at Njarðvík on 18-20 July. In the Azores, singles stayed at Fajã dos Cubres, São Jorge, on 5-8 August and at Cabo da Praia from 7 September. A first-year **Long-billed Dowitcher** *L scolopaceus* photographed at Pori, Yyteri, on 26-27 August was the ninth for Finland. Following other committees, the TSC of the BOURC recommends to treat **Hudsonian Whimbrel** *Numenius hudsonicus* (monotypic; North America) as a separate species from **Eurasian Whimbrel** *N phaeopus* (which not only includes subspecies *phaeopus* and *variegatus*, which do not form separate clades, but also tentatively *alboaxillaris*, which has not been included in any molecular analyses; Ibis 153: 883-892, 2011). The third for Ireland was found near Mizen Head, Cork, on 20 September. It appears that both records of **Slender-billed Curlew** *N tenuirostris* for the Seychelles, listed in Adam Gretton's 'ICBP' publication on ecology and conservation (1991) and in Bull Afr Bird Club 17: 202-206, 2010, which also concern the only ones known for the Southern Hemisphere, from 30 November 1967 (four birds) and January 1989 (two), were not well documented and never accepted by the Seychelles Bird Records Committee (Bull Afr Bird Club 18: 117, 2011). A flight call recorded above a birder's home at Sintra, Portugal, on 13 September while he was monitoring night migration appears to match **Upland Sandpiper** *Bartramia longicauda*. The third (but first twitchable) **Spotted Sandpiper** *Actitis macularia* for the Netherlands was an adult summer at Hogerwaardpolder, Noord-Brabant/Zeeland, on 30-31 July. Another adult summer was photographed as the third and first twitchable for Belgium at Het Rot near Antwerpen, Antwerpen, on 4 August. The adult summer at Rutland Water, Leicestershire, England, from 13 July stayed until 20 July and the one at Lady's Island Lake, Wexford, Ireland, was seen on 17-18 July. In Spain, an adult summer was seen at Pontevedra, A Coruña, from 9 September. This autumn's first juvenile for Britain stayed at Plym Estuary, South Devon, England, on at least 3-12 September. The fourth

and fifth **Solitary Sandpiper** *Tringa solitaria* for Iceland occurred at Húsavík on 27-28 July and at Höfn on 4 September. One on St Mary's from September was the 12th for Scilly. In the Netherlands, the **Greater Yellowlegs** *T melanoleuca* at Noord-Beveland, Zeeland, discovered on 17 October 2010 continued its stay until at least 19 September. On 12-13 September, an adult summer was seen at Wadebridge, Cornwall. **Wilson's Phalaropes** *Phalaropus tricolor* occurred, eg, at Greatham Creek, Cleveland, on 13-14 August; at Belfast Lough, Antrim, Northern Ireland, on 14-26 August; at Le Teich, Gironde, France, on 15-17 August (first-year); on Texel, on 24 and 28-29 August (first-year); and at Bakkatjörn, Seltjarnarnes, on 5 September (fifth for Iceland).

SKUA TO GULLS An unprecedented influx of **Long-tailed Jaegers** *S longicaudus* in Galicia, Spain, involved over 1650 individuals (mostly adults) in the first two weeks of September. A record seven first-years were seen near Romanshorn, Thurgau, Switzerland, on 11 September. The fourth **Great Skua** *S skua* for Estonia flew past Cape Poosapea on 14 August. In A Coruña, Spain, adult pale-morph **South Polar Skuas** *S maccormicki* were identified past Estaca de Bares on 13 August and 10 September. On 11 September, four intermediates were present for 2 h within 10 m around a boat 57 to 65 nautical miles off Lanzarote. The best days for **Sabine's Gull** *Xema sabini* this autumn at Bridges of Ross, Clare, Ireland, were 16 September with more than 365 (40% juveniles) and 17 September with more than 865 (25% juveniles); on the latter date, also 130 **Grey Phalaropes** *P fulcarius* were seen (www.loopheadbo.blogspot.com). The fourth **Slender-billed Gull** *Chroicocephalus genei* for Poland was a first-year photographed at Okolowice on 30 August. Adult **Bonaparte's Gulls** *C philadelphia* occurred at Whitburn, Durham, England, from 5 August into September; at Mealabost, Lewis, Outer Hebrides, Scotland, on 14-19 August; at Dornoch, Highland, Scotland, on 14-17 August; on Berneray, Outer Hebrides, on 26-20 August; and at Dawlish Warren, Devon, England, on 29-30 August. In the Netherlands, an adult **Ross's Gull** *Rhodostethia rosea* flew past Noordwijk, Zuid-Holland, on 30 and 31 July and Katwijk, Zuid-Holland, on 12 and 15 August. The first **Laughing Gull** *Larus atricilla* for Lithuania was a sub-adult at Dumpiai dump on 24 July. Adult **Franklin's Gulls** *L pipixcan* turned up, eg, at Gàmbia, Sado estuary, Portugal, on 16-17 July and at Helford, Cornwall, on 23 August. An adult **Common Gull** *L canus canus* at Salina on 30 July was the first in summer for Malta. In Denmark, a pair of **Baltic Gulls** *L fuscus fuscus* raised one juvenile at Hammeren, Bornholm. In Finnmark, Norway, the adult **Glaucous-winged Gull** *L glaucescens* at Ytre Kiberg on 4 July was seen again at Vardø havn on 14, 19 and 27 July.

TERNSTO AUKS In Germany, 42 pairs of **Gull-billed Terns** *Gelochelidon nilotica* bred at Neufelderkoog, Dithmarschen, Schleswig-Holstein, at the northern side of the Elbe mouth, but just up to 10 young fledged (only one pair bred in Denmark). The highest number counted at the traditional mid-summer site in the Netherlands at

430 Sharp-tailed Sandpiper / Siberische Strandloper *Calidris acuminata*, adult summer, with Dunlins / Bonte Strandlopers *C alpina*, Tacumshin, Wexford, Ireland, 30 August 2011 (Paul & Andrea Kelly/irishbirdimages.com)

431 Spotted Sandpiper / Amerikaanse Oeverloper *Actitis macularius*, adult summer, Het Rot, Antwerpen, Antwerpen, Belgium, 4 August 2011 (Filip De Ruwe)

432 Sandhill Crane / Canadese Kraanvogel *Grus canadensis* (right), with Common Crane / Kraanvogel *G. grus*, Espoo, Laajalahti, Finland, 5 September 2011 (*Joonatan Toivanen*) **433** Little Bustard / Kleine Trap *Tetrax tetrax*, adult male, Otterlosche Zand, Hoge Veluwe, Gelderland, Netherlands, 3 September 2011 (*Jaap Denee*) **434** American Black Tern / Amerikaanse Zwarte Stern *Chlidonias niger surinamensis*, juvenile, Covenham Reservoir, Lincolnshire, England, 17 September 2011 (*Graham Catley*) **435** Black-bellied Storm Petrel / Zwartbuikstormvogeltje *Fregetta tropica*, off Madeira, 8 August 2011 (*Ricardo van Dijk*)

Balgzand, Noord-Holland, was 32 (including three juveniles) on 8 August. In Gulf of Cagliari, Sardinia, 70-80 breeding pairs were counted. On 3 September, a juvenile **American Black Tern** *Chlidonias niger surinamensis* was reported at Brandon Point, Kerry. A juvenile at Covenham Reservoir, Lincolnshire, from 17 September was the first for eastern England. In southern Spain, a presumed adult **Elegant Tern** *Sterna elegans* was photographed at Doñana on 31 August. Like the Dutch taxonomic committee, the TSC of the BOURC recommends to recognize **Cabot's Tern** *S. acullavida* (with subspecies *acullavida* and *eurygnatha*) as a separate species from Sandwich Tern *S. sandvicensis* (monotypic) (Ibis 153: 883-892, 2011); in the WP, Cabot's Tern has been recorded thanks to ringing recoveries from North Carolina, USA, in England (25 November 1984) and the Netherlands (23 December 1978; Dutch Birding 1: 60,

1979). According to the TSC of the BOURC, it is no longer justified to recognize *hyperborea* as one of the North Atlantic subspecies of **Common Murre** *Uria aalge* as it should be considered as a synonym of the nominate *aalge*; tentatively, the subspecies *albionis* is retained.

CUCKOOS TO SWALLOWS The sixth **Great Spotted Cuckoo** *Clamator glandarius* for Sweden was a juvenile at Ingarp, near Eksjö, Småland, on 3 August. In the Netherlands, a total of four juveniles was seen between 9 July and 6 August in Groningen, Noord-Holland (two) and Zuid-Holland. An out-of-season **Snowy Owl** *Bubo scandiacus* flew past Asnæs Forskov, Vestsjælland, Denmark, on 5 August. The long-staying male in Outer Hebrides was reported again a few times. The first breeding of **Great Grey Owl** *Strix nebulosa* for Poland involved two pairs in the Sobibór wood, Lublin province, rais-

- 436** Siberian Accentor / Bergheggenmus *Prunella montanella*, Utsira, Rogaland, Norway, 6 August 2011 (Eivind Sande)
437 Eleonora's Falcon / Eleonora's Valk *Falco eleonora*, second calendar-year, Oostvaardersplassen, Flevoland, Netherlands, 17 September 2011 (Gilbert Rijmenans) **438** Sharp-tailed Sandpiper / Siberische Strandloper *Calidris acuminata*, Reckahner Teiche, Brandenburg, Germany, 11 September 2011 (Norbert Uhlhaas) **439** Eurasian Stone-curlew / Griel *Burhinus oedicnemus*, southern Germany, 14 May 2011 (Daniel Kratzer) cf Dutch Birding 33: 263, 2011

ing one and two fledglings; since the populations in southern Belarus and northern Ukraine seem to be on the increase, both in numbers and range, it is expected that the species will colonize eastern Poland in the future (Ornis Polonica 52: 150-154, 2011). The fourth **Alpine Swift** *Apus melba* for Iceland turned up on Heimaey on 6 August. A **Red-eyed Vireo** *Vireo olivaceus* on St Mary's, Scilly, from 13 September was this autumn's first Nearctic passerine at Ottenby, Öland, from 11 July until 17 August. A **Great Grey Shrike** *L. excubitor* showing features of the subspecies *homeyeri* at Fochteloërveen, Drenthe/Friesland, from 7 August to at least 15 September attracted many birders; apparently

this bird was also present in previous years. The **House Crow** *Corvus splendens* at Cobh, Cork, Ireland, stayed throughout the period. Based on DNA research, the TSC of the BOURC recommends that **Pale Martin** *Riparia diluta* be recognized a separate species from **Sand Martin** *R. riparia* (Ibis 153: 883-892, 2011). An **Asian Red-rumped Swallow** *Cecropis daurica* photographed at Talisker, Isle of Skye, Highland, Scotland, on 29 June, concerned one of the eastern taxa (*daurica* or *japonica*). There have been three previous WP records of Asian Red-rumped Swallows: an adult shot at Øvre Pasvik, Varanger, Finnmark, Norway, on 31 May 1905 (*japonica*), an adult photographed on Lista, Farsund, Vest-Agder, Norway, on 3 May 2006 (*daurica* or *japonica*) and an adult photographed at Kårstø, Rogaland, on 22 August (*daurica*) (see Birding World 24: 327-341, 2011).

440 Little Crake / Klein Waterhoen *Porzana parva*, juvenile, Almere, Flevoland, Netherlands, 16 September 2011
(Mattias Hofstede)

441 Grey-necked Bunting / Steenortolaan *Emberiza buchanani*, adult female, Lista, Farsund, Vest-Agder, Norway,
12 August 2011 (Eivind Sande)

442 Bohemian Waxwings / Pestvogels *Bombycilla garrulus*, adult feeding young, Reykjahlíð, Mývatnssveit, Iceland, 29 July 2011 (Yann Kolbeinsson)

443 Two-barred Crossbill / Witbandkruisbek *Loxia leucoptera bifasciata*, male, Blåvands Huk, Sydvestjylland, Denmark, 24 July 2011 (Henrik Brandt)

444 Blue Grosbeak / Blauwe Bisschop *Passerina caerulea*, female, Store Færder, Vestfold, Norway, 15 July 2011 (Stig Eid)

445 American Yellow Warbler / Gele Zanger *Setophaga petechia*, first-year, Gironde estuary, Charente-Maritime, France, 30 August 2011 (Raphaël Musseau/BioSphère Environnement)

WARBLERS TO ACCENTORS In Denmark, the adult male **Sardinian Warbler** *Sylvia melanocephala* trapped at Blåvandshuk, Vestjylland, on 15 June was retrapped on 1 August and still present on 30 August. The second for Lithuania was trapped at Ventės Ragas on 17 July. A male trapped at Nes, Sør-Trøndelag, on 7 August and 17 September was the third for Norway (the previous one was in 1982). If accepted, an **Eastern Bonelli's Warbler** *Phylloscopus orientalis* trapped at Hanko on 10 September will be the third for Finland. The first breeding of **Plain Leaf Warbler** *Phylloscopus neglectus* for Iraq was documented at Peramagroon mountain in June (Sandgrouse 33: 202, 2011). **Eastern Olivaceous Warblers** *Iduna pallida* were reported, eg, on Kvitsoy, Rogaland, Norway, from 29 August to at least 16 September, on Fair Isle on 2-3 September (sixth for Shetland) and on Björn, Uppland, on at least 11-17 September (fourth for Sweden). In Norway, a **Sykes's Warbler** *I. rama* was present on Røvær, Rogaland, on 1-2 September. On 3 September, the first for Belgium was trapped at Koksijde, West-Vlaanderen. For the second consecutive year, a small influx of **Paddyfield Warblers** *Acrocephalus agricola* occurred in Estonia, with four trapped between 29 July and 11 August. The first for Dorset was trapped at East Fleet on 21 July. The species was also trapped at Ebro delta, Tarragona, Spain, on 5 August, at Ergavatnet, Rogaland, Norway, on 18 August and in Noord-Holland, the Netherlands, at Zandvoort on 26 August and Den Oever on 10 September. In Poland, not only a record 27 **Blyth's Reed Warblers** *A. dumetorum* were found from 25 May to 18 August but also the long-awaited first successful breeding record was documented. The first breeding of **Bohemian Waxwing** *Bombycilla garrulus* for Iceland was at Mývatn where a pair and four recently fledged young were photographed on 27 July. The first breeding of **Red-flanked Bluetail** *Tarsiger cyanurus* for Norway occurred at Kjerringneset, Finnmark, in June-July. An adult **Siberian Accentor** *Prunella montanella* trapped on Utsira, Rogaland, on 6 August was the first for Norway.

SPARROWS TO AMERICAN WARBLERS On 16 August, a juvenile **White-winged Snowfinch** *Montifringilla nivalis* was found in westernmost Mecklenburg-Vorpommern, Germany (at c 220 km from the Dutch border and 150 km from the Danish border). In southern Scandinavia, The earliest-ever **Olive-backed Pipits** *Anthus hodgsoni* for Norway were in Nordland in Henningsvær, Nordland, on 8 September and two together on Røst on 12 September. The autumn's first **Pechora Pipit** *A. gustavi* turned up on Foula, Shetland, on 18 September. 10 000s **Two-barred Crossbills** *Loxia leucoptera bifasciata* migrat-

ed southward in July-August. Perhaps some 1000s reached Jylland, Denmark, with a record 133 being counted in 3 h on 1 August past Skagen, Nordjylland. Some reached England (first in East Yorkshire on 27 July and two on 12 August), Faeroes (male on 4 September), Germany (male at Hannover, Niedersachsen, on 10 August), the Netherlands (three singles in August) and Scotland (three in Shetland). In Turkey, c 50 **Mongolian Finches** *Bucanetes mongolicus* (mostly juveniles) were seen near Ishak Pasak palace, Dogubayazit, on 10 August. As DNA sequences suggest that **Azores Bullfinch** *Pyrrhula murina* is sister to all other taxa traditionally included in Eurasian Bullfinch *P. pyrrhula*, the TSC of BOURC agrees that it is best treated as a separate species (Ibis 153: 883-892, 2011). An adult **Grey-necked Bunting** *Emberiza buchanani* at Lista lighthouse, Vest-Agder, on 10-19 August was the first for Norway and the second westernmost for Europe (the one trapped at Castricum, Noord-Holland, on 16 October 2004 was further west). On 17 September, a **Yellow-breasted Bunting** *E. aureola* was briefly seen on Vlieland, Friesland, the Netherlands. If accepted, a female **Blue Grosbeak** *Passerina caerulea* trapped at Store Færder, Vestfold, on 10 July will be the first for Norway. In Scilly, on St Mary's, a **Northern Waterthrush** *Parkesia noveboracensis* was seen from 16 September, a **Black-and-white Warbler** *Mniotilta varia* from 17 September and a second-year female **Baltimore Oriole** *Icterus galbula* from 20 September. A first-year **Northern Parula** *Setophaga americana* was found near Reykjavík, Iceland, on 20 September. An **American Yellow Warbler** *S. petechia* trapped in a reed bed in Charente-Maritime, France, on 30 August was the first for mainland Europe.

For a number of reports, Birding World, Birdwatch, Ornithos, Sovon-nieuws, www.birdguides.com, www.netfugl.dk, www.rarebirdalert.co.uk and www.trekstellen.nl were consulted. We wish to thank Peter Alfrey, Patrick Bergier, Max Berlijn, Richard Bonser, Ellen de Bruin, Graham Catley, Rolf Christensen, José Luis Copete, Andrea Corso, Pierre-André Crochet, Klaas van Dijk, Ricardo van Dijk, Hugues Dufourny, Enno Ebels, Lee Evans, Natalino Fenech, Amine Flitti, Tommy Frandsen, Raymond Galea, Steve Gantlett, Barak Granit, Geert Groot Koerkamp, Martin Gottschling, Marcello Grussu, Ricard Gutiérrez, Bernd Hälterlein, Justin Jansen, João Jara, Frédéric Jiguet, Alan Knox, Lukasz Lawicki, André van Loon, Daniel López, Paul Marcus, Albert Martínez-Vilalta, Gerbrand Michielsen, Richard Millington, Dominic Mitchell, Geir Mobakken (Norway), Anna Motis, Killian Mullarney, Gert Otters, Tommy Pedersen, Yoav Perlman (IRDC), Jelmer Poelstra, Lars Rasmussen, Viggo Ree, Magnus Robb, Staffan Rodebrand (Azores), Luciano Ruggieri, Michael Sammut, Eivind Sande, Antonio Sandoval, George Sangster, Glyn Sellors, Roy Slaterus, Ruud Vlek and Emin Yöğurtçuoğlu for their help in compiling this review.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands (arnoud.vandenberg@planet.nl)

Marcel Haas, Helmweg 12C, 1759 NE Callantsoog, Netherlands (zoodauma@gmail.com)

Recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland beslaat voornamelijk de periode **juli-augustus 2011**. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. Alle vogelaars die de moeite namen om hun waarnemingen aan ons door te geven worden hartelijk bedankt. Waarnemers van soorten in Nederland die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna wordt verzocht hun waarnemingen zo spoedig mogelijk toe te zenden aan: CDNA, p/a Duinlustparkweg 98A, 2082 EG Santpoort-Zuid, Nederland, e-mail cdna@dutchbirding.nl. Hiertoe gelieve men gebruik te maken van CDNA-waarnemingsformulieren die verkrijgbaar zijn via de website van de DBA op www.dutchbirding.nl of bovenstaand adres.

Zo droog als de lente van 2011 verliep, zo nat was de zomer: de natste in 100 jaar. Gemiddeld over het hele land viel in de drie zomermaanden ongeveer 350 mm regen tegen 255 mm normaal. Vooral juli verliep regenachtig. Ondanks het gebrek aan zomerweer viel er voor vogelaars in deze periode genoeg te genieten.

EENDEN TOT AALSCHOLVERS Een vroege **Witbuikrotgans** *Branta hrota* werd op 28 augustus gemeld op Rottumeroog, Groningen. In de eerste helft van juli verbleven minimaal 600 **Casarca's** *Tadorna ferruginea* op het Eemmeer bij Huizen, Noord-Holland. Het aantal overzomerende **Krooneenden** *Netta rufina* in Meijendel bij Wassenaar, Zuid-Holland, vertoont de laatste jaren een sterke toename: op 22 augustus werden er maar liefst 128 geteld. Bij de Vijfhoek bij Diemen, Noord-Holland, zwommen er maximaal 53. Op 31 augustus verbleef een mannetje **Witoogeend** *Aythya nyroca* in de Hilversumse Bovenmeent, Noord-Holland. Op vier andere plekken werden al dan niet ontsnapte exemplaren gezien. Een **Ijseend** *Clangula hyemalis* vloog op 12 augustus langs Westkapelle, Zeeland. Zomerse **Grote Zaagbekken** *Mergus merganser* werden op negen plekken gezien. Opvallend was de melding van een vrouwtje met zes jongen op 16 augustus bij de Ventjagersplaten bij Den Bommel, Zuid-Holland. **Kwartels** *Coturnix coturnix* verschenen in hogere aantallen dan normaal, met zingende mannetjes op talloze plekken verspreid over het hele land. Tussen 12 juli en 25 augustus waren er ringvangsten in Noord-Holland bij Castricum (19) en in de Kennemerduinen bij Bloemendaal (zeven). **Parelduikers** *Gavia arctica* werden gemeld op 10 juli op Vlieland, Friesland, en op 17 en 31 augustus bij Westkapelle. Door trektellers werden in deze periode ruim 110 **Noordse Stormvogels** *Fulmarus glacialis* geregistreerd, waaronder in Noord-Holland 43 langs Camperduin en 38 langs Egmond aan Zee op 15 juli. Een **Kuhls/Scopoli's Pijlstormvogel** *Calonectris borealis/diomedea* vloog op 8 augustus om 08:45 langs Nes op Ameland, Friesland, en om 11:45 langs West aan Zee op Terschelling, Friesland. Op 24 juli werden bij Westkapelle drie

vroege **Grauwe Pijlstormvogels** *Puffinus griseus* gemeld. Vanaf 9 augustus registreerden trektellers langs de kust nog eens ten minste 40 exemplaren. Op 15 juli vlogen twee **Noordse Pijlstormvogels** *P. puffinus* langs Camperduin en in augustus werden er langs de kust nog minstens acht geteld. Vanaf 7 juli werden 11 **Vale Pijlstormvogels** *P. mauretanicus* opgemerkt langs de kust, waaronder een exemplaar dat zich op 16 juli fraai liet fotograferen vanaf de Noordpier bij IJmuiden, Noord-Holland. Camperduin was goed voor zes exemplaren op zes dagen. **Vale Stormvogeltjes** *Oceanodroma leucorhoa* vlogen op 9 augustus langs Scheveningen, Zuid-Holland, en op 28 augustus langs Camperduin (twee). Opmerkelijk was de waarneming van een broodmagere juveniele **Grote Aalscholver** *Phalacrocorax carbo carbo* op 20 juli op een picknicktafel in de tuin van een vogelaar in Vakantiepark De Krim bij De Cocksdorp op Texel, Noord-Holland. Ook op 21 en 23 juli was hij in het park aanwezig. In de omgeving van de Oosterscheldekering, Zeeland, verbleven de gehele periode maximaal vijf **Kuifaalscholvers** *P. aristotelis*. Voorts werden op 25 juli drie exemplaren gemeld bij Vlissingen, Zeeland, en op 12 juli vloog er één langs Camperduin.

REIGERS TOT FLAMINGO'S Twee **Woudapen** *Ixobrychus minutus* die vanaf 5 juli bij de Lepelaarsplassen bij Almere, Flevoland, verbleven trokken de gehele periode veel bekijks. Van c 22 plekken werden ruim 30 **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* gemeld. Vermeldenswaardig zijn vier juveniele en een subadulte bij Oost-Maerland, Limburg, medio juli en een door velen bezochte juveniele bij het Foxholstermeer, Groningen, van 30 juli tot 2 augustus. **Koereigers** *Bubulcus ibis* werden gemeld op 13 en 14 augustus in de Eempolders bij Eemnes, Utrecht; op 15 augustus bij Bleskensgraaf, Zuid-Holland en bij Kinderdijk, Zuid-Holland; op 18 augustus bij Ridderkerk, Zuid-Holland; op 22 augustus bij IJsselstein, Utrecht; op 23 augustus in Polder Hardenhoek bij Werkendam, Noord-Brabant; van 26 tot 28 augustus bij Stellendam, Zuid-Holland (twee); en op 27 augustus bij Cadzand, Zeeland (twee). Vanaf trektelpost De Gorzen bij Ridderkerk werden op avonden tussen 14 augustus en 1 september in totaal 452 **Purperreigers** *Ardea purpurea* geteld, waarvan 116 op 30 augustus en 117 op 1 september. Op talloze plekken in het hele land verschenen **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra*; alleen al door trektellers werden er 84 genoteerd. Een juveniele die op 30 augustus bij Venray, Limburg, werd gefotografeerd bleek te zijn geringd (wit 63V8) als nestjong op 17 juni 2011 bij het c 550 km oostelijker gelegen Příbenice, Louny, Tsjechië. Een in 2010 in Tarragona, Spanje, geringde **Zwarte Ibis** *Plegadis falcinellus* (wit V02) die in maart en april 2011 in Duitsland en in mei in Litouwen werd vastgesteld verscheen in juli in Nederland. Hij werd op 11 juli gefotografeerd bij de Westerplas op Schiermonnikoog, Friesland. Vervolgens verbleef hij van 3 tot 12 augustus in de Workumerwaard, Friesland; van

446 Kuifkoekoek / Great Spotted Cuckoo *Clamator glandarius*, juveniel, Zuiderdijkweg, Wieringerwerf, Noord-Holland, 6 augustus 2011 (*Hans Brinks*)

447 Kuifkoekoek / Great Spotted Cuckoo *Clamator glandarius*, juveniel, Den Oever, Noord-Holland, 20 juli 2011 (*Hans Brinks*)

448 Flamingo's / Greater Flamingos *Phoenicopterus roseus*, onvolwassen, Kinselbaai, Waterland, Noord-Holland, 21 augustus 2011 (Ruud G M Altenburg)

449 Grote Franjepoot / Wilson's Phalarope *Phalaropus tricolor*, eerstejaars, Wagejot, Texel, Noord-Holland, 28 augustus 2011 (Jos van den Berg)

450 Aziatische Goudplevier / Pacific Golden Plover *Pluvialis fulva* (rechts), met Goudplevieren / European Golden Plovers *P. apricaria*, Wissenkerke, Zeeland, 11 juli 2011 (*Pim A Wolf*)

451 Aziatische Goudplevier / Pacific Golden Plover *Pluvialis fulva*, Colijnsplaat, Zeeland, 10 juli 2011 (*Jaco Walhout*)

Recente meldingen

- 452** Slangenarend / Short-toed Snake Eagle *Circaetus gallicus*, Fochteloërveen, Friesland, 20 augustus 2011 (*Martin van der Schalk*)
453 Roodkeelstrandloper / Red-necked Stint *Calidris ruficollis*, adult, Utopia, Texel, Noord-Holland, 19 juli 2011 (*Hans Brinks*)
454 Grote Franjepoot / Wilson's Phalarope *Phalaropus tricolor*, eerstejaars, Wagejot, Texel, Noord-Holland, 28 augustus 2011 (*René Pop*) **455** Steltkluten / Black-winged Stilts *Himantopus himantopus*, adult en juveniel, Groene Jonker, Zevenhoven, Zuid-Holland, 21 juli 2011 (*Luuk Punt*) **456** Steppekievit / Sociable Lapwing *Vanellus gregarius*, Visvijverweg, Lelystad, Flevoland, 31 juli 2011 (*Mervyn Roos*) **457** Hop / Eurasian Hoopoe *Upupa epops*, Amsterdam-Noord, Noord-Holland, 9 augustus 2011 (*Alwin Borhem*)

14 tot 18 augustus bij Den Hoorn op Texel; van 21 tot 23 augustus opnieuw in de Workumerwaard; op 24 augustus wederom op Texel; en vanaf 1 september in de Bantpolder in het Lauwersmeergebied, Friesland. Andere exemplaren werden gemeld op 6 juli bij het Naardermeer, Noord-Holland; op 28 juli bij het Jan van den Boschpad in de Oostvaardersplassen, Flevoland; op 15 augustus in de Lindevallei, Friesland; en van 27 tot 30 augustus in Polder Hardenhoek bij Werkendam. Op acht plekken werden **Flamingo's** *Phoenicopterus roseus* gemeld, waaronder twee ongeringde onvolwassen (meer dan één jaar oude) vogels van 20 augustus tot in september bij Durgerdam, Noord-Holland. Deze waren in ieder geval niet afkomstig uit de kolonie net over de grens bij Zwillbrock in Nordrhein-Westfalen, Duitsland, want hier werden in 2008-10 geen jonge Flamingo's uitgebreed (in 2011 vloog één jong uit, samen met vier Chileense Flamingo's *P. chilensis* en één hybride jong, die alle zes werden geringd).

SPERWERS TOT RALLEN Trektellers meldten in deze periode ruim 580 **Wespendieven** *Pernis apivorus* (waarvan ruim 550 in augustus), 13 **Zwarte Wouwen** *Milvus migrans* (alle in augustus), twee **Rode Wouwen** *M. milvus* (beide in augustus), 21 **Grauwe Kiekendieven** *Circus pygargus* (waarvan 18 in augustus), 72 **Visarenden** *Pandion haliaetus* (waarvan 68 in augustus), zeven **Roodpootvalken** *Falco vespertinus* (alle in augustus), 10 **Smellekens** *F. columbarius* (alle in de tweede helft van augustus) en 53 **Slechtvalken** *F. peregrinus* (46 in augustus). 'Unseasonal' waren de mannetjes Smelleken die op 9 juli over het Westerstrand van Schiermonnikoog en op 10 juli langs Noordbroek, Groningen, vlogen, gevolgd door drie meldingen vanaf 23 juli. In juli werden twee **Slangenarenden** *Circus gallicus* ontdekt in het Fochteloërveen, Drenthe/Friesland, in augustus steeg het aantal hier tot maar liefst vier en in september waren er nog drie aanwezig; er waren geen aanwijzingen voor een broedgeval en alle exemplaren waren ten minste één jaar oud. Op zeven andere plekken werd de soort gemeld, waaronder in het Drents-Friese Wold bij Vledder, Drenthe, en op de Hoge Veluwe, Gelderland. Een juveniele **Steppiekiekendief** *C. macrourus* verbleef van 21 tot 24 augustus bij het Leekstermeer, Drenthe, en op 27 augustus vloog een exemplaar langs Zevenhoven, Zuid-Holland. In totaal werden in Kennemerland, Noord-Holland, en bij Wassenaar op drie ringbanen 14 **Porseleinhoenders** *Porzana porzana* geringd. Vanaf 4 juli liet een **Kleinst Waterhoen** *P. pusilla* zich horen bij Exloo, Drenthe.

KLUTEN TOT STRANDLOPERS In de Groene Jonker bij Zevenhoven konden velen volgen hoe een paar **Steltkluten** *Himantopus himantopus* een jong grootbracht. Ook op een 20-tal andere plekken werd de soort nog gezien. Een **Griël** *Burhinus oedipnemos* werd op 20 augustus gemeld in de Prunepolder bij Serooskerke, Zeeland. Vanaf 17 augustus werden van 12 telposten in de zuidwestelijke helft van het land in totaal 21 **Morinelplevieren** *Charadrius morinellus* doorgegeven. Een wisselend aantal van maximaal 16 verbleef van

13 augustus tot 4 september bij Wissenkerke, Zeeland. Van 26 tot 29 augustus trokken maximaal acht bij Sittard, Limburg, eveneens volop bekijks. Mogelijke **Amerikaanse Goudplevieren** *Pluvialis dominica* vlogen op 15 juli langs trektelepost De Nolle bij Vlissingen en op 21 augustus boven de Prunepolder bij Serooskerke. **Aziatische Goudplevieren** *P. fulva* verbleven van 2 tot 30 juli bij Colijnsplaat, Zeeland, en op 11 en 12 juli op de Slikken van Flakkee en vervolgens tot 27 juli bij Herkingen in Zuid-Holland. Een **Steppiekievit** *Vanellus gregarius* vertoefde van 31 juli tot 22 augustus bij Lelystad en Swifterbant, Flevoland. Een adulte **Roodkeelstrandloper** *Calidris ruficollis* bevond zich op 19 juli in het recent aangelegde natuurontwikkelingsgebied Utopia bij Oost op Texel. Indien aanvaard betreft dit het zesde geval en de derde van dezelfde ontdekker op Texel. Van 19 tot 21 juli en op 25 juli bevond zich een **Bonapartes Strandloper** *C. fuscicollis* in de Ezumakeeg, Friesland, en op 9 augustus verbleef een exemplaar bij Scherpenisse, Zeeland. Op negen plekken in het noorden en zuidwesten verbleven **Gestreepte Strandlopers** *C. melanotos*. De enige binnenlandwaarneming betrof een exemplaar van 30 augustus tot 4 september in De Hamert, Limburg. Op verschillende dagen tussen 16 juli en begin september werden maximaal vier **Breedbekstrandlopers** *Limicola falcinellus* gezien in de Breebaartpolder bij Termunten, Groningen. Ook op zes andere plekken in het noorden en zuidwesten werden exemplaren opgemerkt. Een **Terekrutter** *Xenus cinereus* werd op 19 juli gemeld op de Kwade Hoek bij Stellendam. Op 30 en 31 juli verbleef een adulte **Amerikaanse Oeverloper** *Actitis macularia* in zomerkleed in de Hogerwaardpolder op de grens van Noord-Brabant en Zeeland. De soort werd pas twee keer eerder vastgesteld en dit was de eerste keer dat veel vogelaars hem konden bekijken. De bekende **Grote Geelpootruiter** *Tringa melanoleuca* bleef de gehele periode op Noord-Beveland, Zeeland, waar hij op 17 oktober 2010 werd ontdekt. Op c 20 plekken werden **Poelruiters** *T. stagnatilis* gemeld, waaronder in Noord-Holland overvliegende vogels op 9 juli bij Castricum aan Zee en op 13 augustus bij Camperduin en een exemplaar op 9 augustus in de Ooijpolder bij Nijmegen, Gelderland. Een eerstejaars **Grote Franjepoot** *Phalaropus tricolor* werd op 24, 28 en 29 augustus gezien op Texel, meestal in het Wagejot maar soms in het Ottersaat. Op meer dan 25 plekken in het noorden en westen kon men terecht voor **Grauwe Franjepoten** *P. lobatus*. Op de meeste plekken ging het om solitaire vogels of groepjes van maximaal acht. De eerste **Rosse Franjepoot** *P. fulcarius* van het najaar verbleef op 31 augustus kortstondig bij paal 18 op Terschelling.

JAGERS TOT ALKEN Trektellers meldten in deze periode 12 **Middelste Jagers** *Stercorarius pomarinus*, bijna 370 **Kleine Jagers** *S. parasiticus* en ruim 90 **Grote Jagers** *S. skua*. Leuk waren de waarnemingen van juveniele **Kleinste Jagers** *S. longicaudus* op 22 augustus boven het Fochteloërveen, Friesland, op 23 augustus bij Termunten en op 27 augustus bij Colijnsplaat. Voorts kwamen er in de laatste dagen van augustus nog c 10 meldingen langs de kust, waaronder van een adulte op 30 augustus langs

458 Groene Bijeneter / Blue-cheeked Bee-eater *Merops persicus*, Slikken van Flakkee, Zuid-Holland, 22 juli 2011 (Henk Gazan) **459** Vermoedelijke Homeyers Klapekster / presumed Homeyer's Great Grey Shrike *Lanius excubitor homeyeri*, adult, Fochteloërveen, Drenthe, 4 september 2011 (Toy Janssen) **460** Krekeltzanger / River Warbler *Locustella fluviatilis*, eerstejaars, Noordhollands Duinreservaat, Castricum, Noord-Holland, 21 augustus 2011 (Arnold Wijker) **461** Veldrietzanger / Paddyfield Warbler *Acrocephalus agricola*, AW-Duinen, Zandvoort, Noord-Holland, 26 augustus 2011 (Hans Vader/Vrs AW-duinen)

Terschelling. Vanaf 9 augustus werden langs de kust 10 **Vorkstaartmeeuwen** *Xema sabini* opgemerkt, waaronder twee adulte die op 30 augustus samen langs Ameland vlogen. Een adulte **Ross' Meeuw** *Rhodostetia rosea* – wellicht dezelfde als in april bij Numansdorp, Zuid-Holland – werd gemeld op 30 juli bij Noordwijk, op 31 juli langs Noordwijk en de Langevelderslag en op 12 en 15 augustus langs Katwijk in Zuid-Holland. Het hoogste aantal **Lachsterns** *Gelochelidon nilotica* bedroeg 32 op 8 augustus op de traditionele slaappleaats op het Balgzand, Noord-Holland. Daaronder bevonden zich drie juveniele vogels. Langstreckende exemplaren werden gezien in Zuid-Holland op 19 juli vanaf de Vulkaan bij Den Haag en op 12 augustus langs Katwijk en Scheveningen. Concentraties van 10 tot 30 **Reuzensterns** *Hydroprogne caspia* werden waargenomen in de Workumerwaard, de Makkumerwaard en bij Paesens in

Friesland, bij Achter de Zwart in de Lauwersmeer, Groningen, en op het Veluwemeer, Flevoland. Trektellers meldden bovendien in totaal 15 langsvliegende exemplaren. Er werden drie **Witwangsterns** *Chlidonias hybrida* gemeld, namelijk op 1 juli boven De Leien, Friesland (op 30 juni ook al aanwezig), op 27 juli bij Numansdorp en op 20 augustus boven het Vossemeer, Overijssel. Op c 17 plekken in het noorden en westen werden **Witvleugelsterns** *C. leucopterus* gemeld. Het hoogste aantal bijeen bedroeg vier op 30 juli op De Kreupel, Noord-Holland. Langsvliegende **Papegaaiduikers** *Fratricula arctica* werden gemeld op 27 augustus bij Camperduin, op 29 augustus op Terschelling en op 30 augustus bij Westkapelle.

KOEKOEKEN TOT LEEUWERIKEN Een ongekende reeks waarnemingen van juveniele **Kuifkoekeken** *Clamator*

glandarius werd gedaan, namelijk van 9 tot 11 juli bij Noordbroek; op 20 en 22 juli bij Den Oever, Noord-Holland; op 5 augustus bij Koudekerk aan den Rijn, Zuid-Holland; en op 6 augustus in de Wieringermeer, Noord-Holland. Een **Oehoe** *Bubo bubo* bevond zich van ten minste 25 tot 30 juli in Heiloo, Noord-Holland. Een andere werd gemeld in augustus in Safaripark Beekse Bergen bij Hilvarenbeek, Noord-Brabant. De 'Werkgroep Ruigpootuil' vond dit jaar ondanks zoekacties geen nieuwe **Ruigpootuilen** *Aegolius funereus*. Twee van de vogels van vorig jaar werden kortstondig zingend aangetroffen en een derde bleef zeker ongepaard. Een **Alpengierzwaluw** *Apus melba* foerageerde op 24 augustus enkele minuten boven de 's-Gravenhoek Inlaag bij Wissenkerke. Een **Groene Bijeneter** *Merops persicus* werd op 22 juli gefotografeerd op de Slikken van Flakkee bij Melissant, Zuid-Holland, maar bood vogelaars die de vogel op 16 augustus 2010 bij Castricum misten helaas geen herkansing. Een groep van 12 **Bijeneters** *M. apiaster* verscheen op 5 augustus in De Meinweg bij Herkenbosch en op 16 augustus bij Posterholt in Limburg. Op een 10-tal andere plekken doken kleinere groepen op. Nadat op 8 juli een **Scharrelaar** *Coracias garrulus* werd gemeld bij Zuidland, Zuid-Holland, zagen sommigen er op 10 juli zelfs twee. De meeste vogelaars werden op deze dag verblijd met 'slechts' één exemplaar. Een **Hop** *Upupa epops* bevond zich op 8 en 9 augustus aan het IJ in Amsterdam-Noord, Noord-Holland. Ook op vijf andere plekken werd de soort gemeld. Vanaf half augustus werden verspreid over het land 15 **Draaihalzen** *Jynx torquilla* geringd. Op een 40-tal plekken werd de soort in augustus in het veld gezien. Een mogelijke **Homeyers Klapekster** *Lanius excubitor homeyeri* verbleef van ten minste 7 augustus tot in september in het Fochteloërveen, aan beide zijden van de provinciegrens; hetzelfde exemplaar was hier vermoedelijk ook al in de zomers van 2009 en 2010 aanwezig. Een **Roodkopklauwier** *L. senator* bevond zich op 17 augustus bij Hippolytushoef, Noord-Holland. Er werden in deze periode 10 **Buidelmezen** *Remiz pendulinus* geringd: twee bij Castricum, drie op Vlieland en vier bij het Tjeukemeer, Friesland. Ten minste drie **Kuifleeuw-eriken** *Galerida cristata* werden de gehele periode gezien bij Venlo, Limburg, en een eenling vanaf eind augustus opnieuw in Slot Haverleij bij 's-Hertogenbosch, Noord-Brabant.

GRASMUSSEN TOT GRASZANGERS Na topjaar 2010 deed **Sperwergrasmus** *Sylvia nisoria* dit jaar het land weer in 'normale' aantallen aan. Er waren veldwaarnemingen van 19 tot 21 augustus op Rottumeroog; van 23 tot 26 augustus op Vlieland (minimaal twee); op 25 augustus in Berkheide, Zuid-Holland; van 25 tot 27 augustus op Terschelling; op 27 en 28 augustus op Texel; en op 30 augustus op Schiermonnikoog. Voorts waren er ringvangsten op 17 en 21 augustus bij Castricum; op 22, 23, 24 en 28 augustus op Vlieland; op 23 augustus in Meijndel; en op 28 augustus bij Koarnwerterân (Kornwerderzand), Friesland, en op Texel. Een **Krekelzanger** *Locustella fluviatilis* zong van 1 tot 14 juli in het Beijumerbos bij Groningen, Groningen. Op 2 juli was er

bovendien een melding bij Emmen, Drenthe. Op 21 augustus werd een exemplaar geringd bij Castricum en twee dagen later teruggevangen. **Orpheusspotvogels** *Hippolais polyglotta* werden geringd op 21 augustus in het Zwanenwater, Noord-Holland, en op 30 augustus bij Westenschouwen, Zeeland. **Veldrietzanger** *Acrocephalus agricola* blijft een specialiteit voor ringers. Op 26 augustus werd er weer eens één gevangen in de Amsterdamse Waterleidingduinen bij Zandvoort, Noord-Holland – voor deze locatie alweer de derde sinds 2006. **Waterrietzangers** *A. paludicola* verschenen in de klassieke periode weer op klassieke pleisterplaatsen, zoals tussen 25 juli en 10 augustus in Lentevreugd bij Wassenaar (meerdere exemplaren) en op 6 augustus in de Abtskolk bij Petten, Noord-Holland. Andere verbleven op 23 juli in de Breebaartpolder bij Termunten; op 31 juli bij Renesse, Zeeland; op 2 augustus in de Amsterdamse Waterleidingduinen; van 3 tot 14 augustus in de Groene Jonker bij Zevenhoven; op 4 augustus bij Blokzijl, Overijssel, en bij Elburg, Gelderland; op 6 augustus bij Zwolle, Overijssel, en bij Makkum, Friesland; op 20 augustus bij Kamperhoek, Flevoland; en op 21 augustus langs de Oostvaardersdijk bij Almere. Voorts waren er tussen 3 en 17 augustus nog vangsten op Vlieland (drie); bij Castricum (drie); bij Bloemendaal (twee); langs de Oostvaardersdijk bij Almere; bij Doesburg, Gelderland; en in het Verdonken Land van Saftinghe, Zeeland (drie). Op c negen plekken verbleven **Graszangers** *Cisticola juncidis*, waaronder op 12 juli bij Den Oever, van 1 tot 30 augustus bij Maassluis, Zuid-Holland, en van 27 tot 31 augustus bij Wageningen, Gelderland.

SPREEUWEN TOT GORZEN Een adulte **Roze Spreeuw** *Pastor roseus* verbleef op 9, 14 en 15 juli in de omgeving van het Oostvoorse Meer en de in aanleg zijnde tweede Maasvlakte in Zuid-Holland. Andere meldingen van adulte werden gedaan op 2 augustus op een slaapplek van Spreeuwen *Sturnus vulgaris* bij de Groene Jonker bij Zevenhoven en op 7 augustus op Vlieland. Een juveniele zou zijn gezien op 3 en 4 augustus in het Lauwersmeergebied, Groningen. Een **Noordse Nachtegaal** *Luscinia luscinia* werd op 2 juli geringd bij het Bergumermeer, Friesland. Tijdens een broedvogeltelling in Flevoland werd op 12 juli bij Zeewolde een eerste-zomer mannetje **Citroenkwikstaart** *Motacilla citreola* ontdekt. Hij bleek te zijn gepaard met een vrouwtje Gele Kwikstaart *M. flava* en samen verzamelden ze voedsel voor ten minste drie jongen. Het mannetje werd voor het laatst op 22 juli gezien. Juveniele Citroenkwikstaarten verbleven van 21 tot 25 augustus bij Petten, op 27 augustus bij Oosterend op Texel en op 31 augustus in de Brabantse Biesbosch, Noord-Brabant. Trektellers telden vanaf half augustus 32 overvliegende **Duinpiepers** *Anthus campestris*, hoofdzakelijk in het zuidoosten van het land. Er waren meldingen van vroege **Roodkeelpiepers** *A. cervinus* op 23 augustus op Schiermonnikoog en op 27 augustus in het Lauwersmeergebied, Friesland. Langs telposten vliegende **Europese Kanaries** *Serinus serinus* werden opgemerkt op 25 juli bij Losser, Overijssel, op 17 augustus bij Camperduin en op 18 augustus op de

462 Krekelzanger / River Warbler *Locustella fluviatilis*, Beijumerbos, Groningen, Groningen, 2 juli 2011
(Co van der Wardt)

463 Citroenkwikstaart / Citrine Wagtail *Motacilla citreola*, eerstejaars, Belkmerweg, Petten, Noord-Holland,
25 augustus 2011 (Co van der Wardt)

464 Scharrelaar / European Roller *Coracias garrulus*, Zuidland, Zuid-Holland, 10 juli 2011 (Alex Bos) **465** Waterrietzanger / Aquatic Warbler *Acrocephalus paludicola*, Groene Jonker, Zevenhoven, Zuid-Holland, 13 augustus 2011 (Harvey van Diek) **466** Citroenkwikstaart / Citrine Wagtail *Motacilla citreola*, eerste-zomer mannetje, Zeewolde, Flevoland, 16 juli 2011 (Arnoud B van den Berg)

467 Draaihals / Eurasian Wryneck *Jynx torquilla*, De Uithof, Utrecht, Utrecht, 2 september 2011 (Frank Coenjaerts)

Eltenberg, Gelderland. Na berichten over hoge aantallen **Witbandkruisbekken** *Loxia leucoptera* in onder meer Denemarken volgden enkele meldingen: op 3 augustus bij Noordwijk (geluidsopname), op 20 augustus over trektelpost Kwintelooyen bij Veenendaal, Utrecht (geluidsopname), en een mannetje op 24 augustus bij Bussum, Noord-Holland. Op een drietal plekken werden **Roodmussen** *Carpodacus erythrinus* waargenomen,

waaronder op 24 augustus bij Westkapelle. Trektellers meldden in de laatste twee weken van augustus slechts vier **Ortolanen** *Emberiza hortulana* en ook het aantal overige meldingen bedroeg niet meer dan een handvol.

We bedanken Max Berlijn, Luuk Draaijer, Gert Ottens en Adri Remeus voor hun hulp bij het samenstellen van dit overzicht.

Roy Slaterus, Bervoetsbos 71, 2134 PM Hoofddorp, Nederland (roy.slaterus@dutchbirding.nl)
Vincent van der Spek, Acaciastraat 212, 2565 KJ Den Haag, Nederland
(vincent.van.der.spek@dutchbirding.nl)